

8

මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සහ පද්ධති ස්ථායීතාව

8.1 සමස්ත නිරීක්ෂණ

ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වල අඛණ්ඩ ප්‍රසාරණය සමඟ මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව පවත්වා ගනිමින්, මූල්‍ය අංශයේ කාර්යසාධනය සැලකිය යුතු අන්දමින් වර්ධනය විය. වසර තුළ ණය වර්ධනය වේගවත් වූ අතර, වත්කම්වල ඉහළ වර්ධනය, සතුටුදායක ලාභදායීත්වය, ඉහළ ප්‍රාග්ධනීකරණය සහ අඩු අවදානම් මට්ටම් පිළිබිඹු කරමින්, මූල්‍ය ආයතනවල කාර්යසාධනය වැඩි දියුණු විය. විශේෂයෙන්ම උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත් ද ඇතුළුව බැංකු, මූල්‍ය, කල්බදු සහ රක්ෂණ යන අංශයන්ගේ ශාඛා ජාලය රට පුරා ව්‍යාප්ත වූ අතර, එමගින් මූල්‍ය සේවාවන් සඳහා ප්‍රවේශවීමේ ශක්‍යතාව වැඩි වී ඇත. මුදල් සහ ණය වෙළෙඳපොළවල් ද්‍රවශීලතාවයෙන් යුතු වූ අතර, වසරේ පළමු කාර්තු තුන තුළ දී පොලී අනුපාතිකයන් පහළ ගියේය. කෙසේ වෙතත්, වසරේ අවසාන භාගය වනවිට ද්‍රවශීලතාව පහළ ගියේය. පසුගිය වසර දෙක තුළ කොළඹ කොටස් හුවමාරුවේ මිල දර්ශකවල සිදු වූ වේගවත් ඉහළ යෑමෙන් පසු, එම දර්ශක අගයන් මෙම වසර තුළ දී පහළ ගියේය. ඒ සමඟම, මූලික මහජන නිකුතුවන් සහ හිමිකම් නිකුතුවන් මාර්ගයෙන් කොළඹ කොටස් හුවමාරුවෙන් ඒකරාශී කරගත් අරමුදල්වල ප්‍රමාණය සැලකිය යුතු වැඩිවීමක් පෙන්නුම් කළේය.

මූල්‍ය පද්ධතිය පාලනයට අදාළ නියාමන සහ විවක්ෂණශීලී රාමුව ශක්තිමත් කරනු ලැබීය. මුදල් සමාගම් නියාමනය ශක්තිමත් කිරීමේ සහ තැන්පතු භාරගන්නා අවිධිමත් මූල්‍ය ආයතන හා එවැනි ව්‍යාපාර ක්‍රියාකාරකම් මැඩලීම සඳහා වැඩි බලතල ලබාදීමේ අරමුණින්, නව මුදල් ව්‍යාපාර

පනත නීතිගත කිරීම, වසර තුළ සිදු වූ වැදගත් ප්‍රතිසංස්කරණයකි. මුදල් සමාගම් සඳහා වන අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවන් ඉහළ නැංවූ අතර, අධ්‍යක්ෂවරුන්ගේ සහ ඉහළ කළමනාකාරීත්වයේ යෝග්‍යතාවන්ට සහ සුදුසුකම්වලට අදාළ සාංගමික යහපාලන අවශ්‍යතාවන් ද ශක්තිමත් කරන ලදී. කල්බදු සමාගම් සඳහා අදාළවන ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාව සහ ද්‍රවශීලතාව සම්බන්ධයෙන් නව විවක්ෂණශීලී අවශ්‍යතාවන් හඳුන්වාදෙනු ලැබීය. බැංකු සමූහයන් සම්බන්ධ ඒකාබද්ධ අධීක්ෂණයක්, ඒකාබද්ධකරණයට අදාළ එක් කිරීම් සහ පවරා ගැනීමේ පියවරයන් බලාත්මක කිරීමටත් සම්බන්ධ විධිවිධාන ඇතුළත් බැංකු පනත සඳහා යෝජිත සංශෝධන අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අනුමැතිය සඳහා ඉදිරිපත් කෙරිණි. ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණය සහ පාරිභෝගික ආරක්ෂණය සඳහා අදාළවන විධිවිධාන නිකුත් කෙරිණි. රක්ෂණ කර්මාන්තය විධිමත් කිරීමේ පනතේ විධිවිධානවලට අදාළ නියාමන සම්බන්ධයෙන් පුළුල් සංශෝධන ද මෙම වසරේ සිට බලපැවැත්වුණි. ප්‍රාග්ධනය වැඩි කිරීම, අධ්‍යක්ෂවරුන් සඳහා යථා යෝග්‍යතා නියම කිරීම, සාමාන්‍ය සහ දිගුකාලීන රක්ෂණයට අදාළ ව්‍යාපාර කටයුතු වෙනම සමාගම් ලෙස පවත්වාගෙන යා යුතු වීම සහ ආයතනික නියෝජිතයන් පත්කිරීම ඒ අතර වෙයි. කොටස් වෙළෙඳපොළට අදාළව, තැරැව්කරුවන් විසින් සපයන ණයවලට අදාළ විධිවිධාන හඳුන්වා දුන් අතර, විනිමය හුවමාරු අරමුදල් නියාමනය සඳහා නව ඒකක භාර නීති සංග්‍රහයක් හඳුන්වා දුණි. ජංගම දුරකථන ආශ්‍රිත ගෙවීම් යාන්ත්‍රණ සඳහා අදාළව නිකුත්කළ විධිවිධාන, අනෙක් වැදගත් ක්‍රියාමාර්ගයක් විය.

අවිනිශ්චිත ගෝලීය වර්ධන අපේක්ෂාවන් සහ ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය වෙළෙඳපොළවල ඇති කැලඹිලි ස්වභාවයන් මධ්‍යයේ වුවද, එළදායි මූල්‍ය අතරමැදිකරණයකට සහ එහි වර්ධනයකට පහසුකම් සැලසීම සඳහා ඉහළ වන පරිසරයක් සකසමින්, මූල්‍ය ස්ථායීතාව 2011 වසරේ දී අඛණ්ඩව ශක්තිමත්ව පැවතුණේය. කෙසේ වෙතත්, ගෝලීය යථා තත්ත්වයට පත්වීම මද වේගයෙන් සිදුවීම, ස්වෛරීත්ව ණය සම්බන්ධයෙන් යුරෝපා කලාපයෙහි වර්ධනය වී ඇති තත්ත්වයන්ගේ බලපෑම් හේතුවෙන් යළි මතු වූ ගෝලීය මූල්‍ය වෙළෙඳපොළවල කැලඹිලි ස්වභාවය, ඉහළ යන තෙල් මිල ගණන් සහ කෙටිකාලීන ප්‍රාග්ධන ගලාඒම්වල විචලනය හේතුවෙන් බාහිර පරිසරයෙන් එල්ල වූ අවදානම් ද පැවතියේය. ඉහළ ණය වර්ධනය මැඩපැවැත්වීම සඳහා 2012 පෙබරවාරි මාසයේ දී දේශීය වශයෙන් ප්‍රතිපත්ති පියවර කීපයක්

ගනු ලැබීය. එම පියවරයන් යටතට ප්‍රතිපත්තිමය පොලී අනුපාතික ඉහළයාමට සැලැස්වීම සහ ණය වර්ධනයේ කිසියම් සීමා කිරීමක් සහතික කිරීම ඉලක්ක කරගත් සාර්ව විචක්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම ආදිය ඇතුළත්ය. මෙම පියවරයන් ණය කළඹ සම්බන්ධයෙන් අඛණ්ඩව, සමීපව විමසිය යුතු සංවර්ධනයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහ ඉදිරියට යාමට පටන් ගැනීමක් ලෙස පෙන්වා දිය හැක. මේ සම්බන්ධයෙන්, මූල්‍ය ආයතනවලට ඔවුන්ගේ අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධති වැඩිදියුණු කිරීමට සිදුවන අතර, ආර්ථික වර්ධනයේ සහ ආර්ථිකය ස්ථායීව පවත්වා ගැනීමේ මූලික ශක්තිය ලෙස, මූල්‍ය අංශය ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ක්‍රියාත්මක කරන බව සහතික කිරීමට එම මූල්‍ය ආයතන හොඳින් ප්‍රාග්ධනීකරණය කළ යුතුව ඇත. ඒ සමගම, ඉහළ නිපැයුම් රැසක් සමග ආර්ථිකයේ සියලුම අංශ සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා කාර්යක්ෂමතාව වර්ධනයට සහ මූල්‍ය අංශයේ ශක්‍යතාව වැඩිකිරීම සඳහා නව්‍යකරණ උපායමාර්ග යොදා ගැනීමට සිදුවනු ඇත. මීට අමතරව, බැංකු අංශයෙන් මූල්‍යනය කිරීම වෙනුවට විශේෂයෙන් සාංගමික ණය වෙළෙඳපොළ සම්බන්ධිත දියුණු ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළක් යොදා ගතහැකි බැවින්, එවැනි වෙළෙඳපොළක් සංවර්ධනය කිරීම පිළිබඳ දැඩි අවශ්‍යතාවයක් පවතී. ආර්ථිකයේ අරමුදල් අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම සඳහා එවැනි ප්‍රාග්ධන වෙළෙඳපොළක සංවර්ධනය ඉතා වැදගත් වනු ඇත.

8.1 සංඛ්‍යා සටහන **ප්‍රධාන මූල්‍ය ආයතනවල මුළු වත්කම්**

	2010 (අ)		2011 (ආ)	
	රුපියල් බිලියන	සමස්තයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	රුපියල් බිලියන	සමස්තයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස
බැංකු අංශය	4,527.3	68.8	5,367.8	69.7
මහ බැංකුව	976.7	14.8	1,123.4	14.6
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු	2,974.6	45.2	3,575.3	46.4
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු	576.0	8.8	669.1	8.7
නැත්පකු බාර ගන්නා අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන	295.0	4.5	427.0	5.5
බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්	233.6	3.6	352.0	4.6
සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකු	54.7	0.8	67.6	0.9
සකසුරුවම් හා ණය දෙන සමුපකාර සමිති	6.7	0.1	7.4	0.1
අනෙකුත් විශේෂිත මූල්‍ය ආයතන	354.3	5.4	340.8	4.4
විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්	154.1	2.3	137.7	1.8
ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්	125.8	1.9	135.3	1.8
කොටස් තැරැවිකාර සමාගම්	13.2	0.2	11.3	0.1
ඒකක භාර / ඒකක භාර කළමනාකරණ සමාගම්	23.0	0.3	23.7	0.3
වෙළෙඳපොළ අතරමැදියන් (ඇ) (ඈ)	37.0	0.6	31.2	0.4
ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම්	1.1	0.0	1.5	0.0
ණය ශ්‍රේණිගත කිරීමේ ආයතන	0.2	0.0	0.2	0.0
ශිවසුම්ගත ඉතිරි කිරීම් ආයතන	1,400.9	21.3	1,569.0	20.4
රක්ෂණ සමාගම්	222.2	3.4	263.3	3.4
සේවක අර්ථසාධක අරමුදල	899.7	13.7	1,020.1	13.2
සේවක භාරකාර අරමුදල	125.9	1.9	140.6	1.8
අනුමත පෞද්ගලික අර්ථසාධක අරමුදල්	126.2	1.9	115.1	1.5
රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල	26.9	0.4	29.9	0.4
එකතුව	6,577.5	100.0	7,704.6	100.0

(අ) සංශෝධිත මූල්‍ය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
 (ආ) තාවකාලික
 (ඇ) වෙළෙඳපොළ අතරමැදියන් යටතේ ප්‍රාරක්ෂකයින්, ආන්තික සැපයුම්කරුවන් සහ ආයෝජන කළමනාකරුවන් ඇතුළත් වේ.
 (ඈ) වෙළෙඳපොළ අතරමැදියන් ලෙස ලියාපදිංචි වී ඇති බලපත්‍රලාභී බැංකු, ලියාපදිංචි මුදල් සමාගම් සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්වල වත්කම් ඇතුළත් නොවේ.

8.2 මූල්‍ය ආයතනවල ක්‍රියාකාරීත්වය

බැංකු අංශය

මූල්‍ය අංශයේ සමස්ත වත්කම්වලින් සියයට 55 ක ප්‍රමාණයක් සඳහා දායකවන බැංකු අංශය, මූල්‍ය අංශයේ ප්‍රමුඛයා ලෙස ක්‍රියා කරයි. වර්ධනය වූ වත්කම්වල ගුණාත්මක බව, යහපත් ද්‍රවශීලතා අනුපාත, ප්‍රමාණවත් ලාභදායීත්වය සහ ඇතිවිය හැකි අවදානම අවශෝෂණය කරගැනීමට හැකි ඉහළ ගුණාත්මක බවින් යුතු ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධන මට්ටම් තුළින් නිරූපණය කෙරෙන ශක්තිමත් වූ අවදානම් කළමනාකරණ භාවිතයන් සමග ව්‍යාප්ත වූ බැංකු ජාලය හා ණය ප්‍රසාරණය හේතුවෙන් බැංකු අංශයේ ක්‍රියාකාරකම් තවදුරටත් වර්ධනය විය.

බැංකු ජාලය: 2011 වසර අවසාන වන විට පවත්නා බැංකු සංඛ්‍යාව 33 දක්වා ඉහළ නංවමින්, තවත් බැංකු දෙකක් බැංකු අංශයට මෙම වසර තුළ දී එකතු විය. ඒ අනුව, රාජ්‍ය බැංකු 2 ක් ඇතුළත්ව, දේශීය බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු 12 කින් ද, විදේශීය බැංකු 12 කින් ද, බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු 9 කින් ද බැංකු අංශය සමන්විත වේ (8.2 සංඛ්‍යා සටහන). ශ්‍රී ලංකාවේ ඉස්ලාමීය බැංකු කටයුතු සිදුකිරීම සඳහා

විශේෂ සටහන 14

ආර්ථික ස්ථායීතාව සඳහා සාර්වච්චක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති

ලෝකයේ බොහොමයක් රටවල ආර්ථික කටයුතුවලට බලපෑම් ඇති කරමින් මෑතකදී ගෝලීය වශයෙන් ඇති වූ මූල්‍ය අර්බුදයෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, මූල්‍ය වෙළෙඳපොළවල ණය සඳහා අරමුදල් හිඟයක් ඇති විය. මූල්‍ය අර්බුදය හේතුකොටගෙන බොහෝ දියුණු ආර්ථිකයන් මන්දගාමී ක්‍රියාකාරීත්වයක් පෙන්නුම් කළ අතර, ඒ හේතුවෙන් ගෝලීය වෙළෙඳාම අඩුවීමත් සමඟ එමගින් නැගී එන සහ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල ආර්ථික වර්ධන අපේක්ෂාවන් පහත වැටුණි. ක්ෂුද්‍රවිචක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති හෙවත් එක් එක් මූල්‍ය ආයතනවල මනා ක්‍රියාකාරීත්වය තහවුරු කිරීම අරමුණු කොටගත් අධීක්ෂණය හා නියාමනය ප්‍රමාණවත් නොවන බව මෙම මූල්‍ය අර්බුදය මගින් පැහැදිලි විය. ලොවපුරා ප්‍රතිපත්ති තීරණ ගනු ලබන්නන් නියාමන හා අධීක්ෂණ රාමුව සාර්ව දෘෂ්ටිකෝණයකින් ද සලකා බැලීමේ අවශ්‍යතාව අවධාරණය කරයි. සාර්වච්චක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්තිවල අරමුණ මෙම අවශ්‍යතාව සපුරා ගැනීමයි.

සාර්වච්චක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති පහත දක්වා ඇති ලක්ෂණ තුන ඇසුරින් නිර්වචනය කළ හැකිය.¹

- (i) එහි අරමුණ: පද්ධති අවදානම සීමා කිරීම - සමස්ත ආර්ථිකය සඳහාම බරපතල අහිතකර ප්‍රතිඵලයක් ඇති කරමින්, මූල්‍ය පද්ධතිය පුරාම පැතිර ගිය අවදානම හේතුවෙන් මූල්‍ය සේවාවන් බිඳ වැටීමේ අවදානම.
- (ii) එහි විෂයපථය: සමස්ත මූල්‍ය පද්ධතිය - එක් එක් මූල්‍ය ආයතනය පිළිබඳව සලකාබැලීම (පද්ධතිය තුළ අනෙකුත් අංශ නොවෙනස් වේයැයි සලකමින්) වෙනුවට සමස්ත මූල්‍ය අංශය (මූල්‍ය සහ මූර්ත අංශ අතර සබඳතා ද ඇතුළුව) සලකා බැලීම.
- (iii) ඒ සඳහා අදාළ උපකරණ හා ආයතනික රාමුව: පද්ධතියේ අවදානමෙහි මූලාශ්‍ර ඉලක්ක කොටගත්, මූලිකවම විචක්ෂණශීලී උපකරණ. රාමුවෙහි කොටසක් ලෙස යම් විචක්ෂණශීලී නොවන උපකරණ ද භාවිතා වේ නම් එම උපකරණ පද්ධති අවදානම පැහැදිලිවම ඉලක්ක කිරීම අවශ්‍ය වේ.

මූල්‍ය අතරමැදිකරණ සේවාවන්² බාධාවකින් තොරව පවත්වාගැනීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම තුළින් සාර්වච්චක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති ක්‍රමෝපායයන්, ආර්ථික කටයුතුවල ස්ථායීතාව පවත්වා ගැනීමට උපකාරී වේ. ඒ තුළින් ආර්ථිකයේ

සාමාන්‍ය මිල මට්ටම මෙන්ම සේවා නියුක්ති මට්ටම ද ස්ථායී කළ හැකි වේ. ඒ අනුව, සාර්වච්චක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති ආර්ථික ස්ථායීතාව පවත්වා ගැනීම සඳහා උපකාරී වේ.

සාර්වආර්ථික ප්‍රතිපත්ති, මූල්‍ය පද්ධති අවදානම මත බලපෑම් ඇතිකරනු ලබන හෙයින් සාර්වච්චක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති සමඟ සමීපව සම්බන්ධ වී ඇත. උදාහරණ වශයෙන් මුදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරය මගින් අවදානම් ගැනීමට පෙළඹවීමක් කළ හැකි අතර, රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති, විශේෂයෙන්ම රාජ්‍ය ණය, මූල්‍ය පද්ධතිය අවදානමට පාත්‍රවීමට ඇති අවකාශය වැඩිවීමෙහි මූලාශ්‍රයක් විය හැකිය. මෙවැනි තත්ත්වයන් නිරවද්‍ය කිරීම සඳහා හඳුන්වාදෙනු ලබන සාර්වච්චක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති මගින් සාර්වආර්ථික බලපෑම් ද ඇතිකළ හැකිය. උදාහරණයක් ලෙස, ණය ශීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වන කාලසීමාවක් තුළ දී ණය වර්ධනය මැඩපවත්වා ගැනීම සඳහා ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවයන් ඉහළ නැංවීම හේතුකොටගෙන සමස්ත ඉල්ලුම අඩුවීමත් සමඟ සාර්වආර්ථික පරිසරය වෙනස්විය හැකිය.

සාර්වච්චක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති සඳහා වන රාමුව

පද්ධති අවදානම අවම කිරීමේ අරමුණින් සාර්වච්චක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති යොදාගනු ලබන බැවින්, මූල්‍ය ආයතන අතර පවතින අන්තර් සම්බන්ධතා නිසා ඇතිවන අවදානම්, සියලුම මූල්‍ය ආයතන පොදුවේ මුහුණපාන අවදානම් මෙන්ම මූල්‍ය පද්ධතියේ වක්‍රීය භාවයට ඇති නැඹුරුව නිසා ඇතිවන අවදානම් ද සාර්වච්චක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති මගින් අවම කළයුතු වේ. එබැවින්, සාර්වච්චක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති රාමුවක පැතිකඩ දෙකක් දැකිය හැකිය. මූල්‍ය පද්ධතිය හරස්කඩ දෘෂ්ටිකෝණයකින් (cross-sectional dimension) සලකා බලා ක්‍රියාවට නංවන ප්‍රතිපත්ති සහ මූල්‍ය පද්ධතිය කාල දෘෂ්ටිකෝණයකින් (time dimension) සලකා බලා ක්‍රියාවට නංවන ප්‍රතිපත්ති.

සාර්වච්චක්ෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති රාමුවෙහි “හරස්කඩ දෘෂ්ටිකෝණය” තුළින්, දෙන ලද අවස්ථාවක දී මූල්‍ය පද්ධතියෙහි අවදානම බෙදීගොස් ඇත්තේ කෙසේද යන්න පිළිබඳව අවධානය යොමුකරනු ලැබේ. ඒ අනුව, අදාළ අධිකාරීන් විසින්, යම් අහිතකර කම්පනයක් හේතුවෙන්, කඩා වැටීමේ අවදානම මූල්‍ය පද්ධතිය පුරා පැතිරයාම පාලනය කිරීමට අවශ්‍යවන ප්‍රතිපත්තීන් මේ යටතට ගැනේ.

1. Financial Stability Board, IMF, and BIS Progress Report to G 20, October 2011, "Macropredential Policy Tools and Frameworks," p. 4..

2. මූල්‍ය අතරමැදිකරණ සේවාවන්, ගෙවීම් සේවාවන්, ණය අතරමැදිකරණය සහ අවදානමට එරෙහිව රක්ෂණය යන අංශ වලින් ප්‍රධාන වශයෙන්ම සමන්විතය.

සාර්වච්චිකෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති රාමුවෙහි “කාල දෘෂ්ඨිකෝණය” තුළින් මූල්‍ය වෙළෙඳපොළෙහි සිටින විවිධ පාර්ශ්වකරුවන් අතර පවතින අන්තර්සම්බන්ධතාවයන් මෙන්ම මූල්‍ය පද්ධතිය සහ මූර්ත ආර්ථිකය අතර පවතින ප්‍රතිචාර දැක්වීමේ සම්බන්ධතාවය හේතුවෙන් මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාවයට ඇති පූර්ණ අවදානම කාලයක් මුළුල්ලේ දිගින් දිගටම ඉහළ යන්නේ කෙසේද යන්න පිළිබඳව අවධානය යොමුකෙරේ. මේ සම්බන්ධව, මූල්‍ය පද්ධතියෙහි වක්‍රීයභාවයට ඇති නැඹුරුව කෙරෙහි විශේෂයෙන්ම අවධානය යොමුකෙරේ. මූල්‍ය පද්ධතියෙහි වක්‍රීයභාවය, ණය වක්‍ර හා සම්බන්ධ වන බව සාමාන්‍යයෙන් පිළිගනු ලබන අතර, ණය වක්‍ර සාර්වආර්ථික විචලතාව ඇති කරන අතර බොහෝවිට වත්කම් මිල වක්‍ර ඇති කිරීමටද හේතුවේ. ඒ හේතුවෙන්, මූල්‍ය පද්ධතියෙහි ස්ථායීතාවය “කාල දෘෂ්ඨිකෝණයෙන්” සලකා බලා ගනු ලබන සාර්වච්චිකෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාමාර්ග හා සම්බන්ධ උපකරණ බොහොමයක් මගින් ණය සැපයුම කෙරෙහි බලපෑම් කිරීමට හැකි වනු ඇත.

සාර්වච්චිකෂණශීලී උපකරණ

සාර්වච්චිකෂණශීලී උපකරණ පද්ධති අවදානම අවම කිරීම සඳහා දෙආකාරයකට උපකාරී වේ. පළමුව, මූල්‍ය වෙළෙඳපොළෙහි බිහිවන අසමතුලිතතා අඩුකරගනිමින් සහ එම අසමතුලිතතා හේතුවෙන් ඇතිවන ආර්ථික පසුබැස්මෙහි වේගය මෙන්ම එමගින් ආර්ථිකය මත ඇතිවන අහිතකර බලපෑම්වල තියුණු බව සීමාකිරීමට සාර්වච්චිකෂණශීලී උපකරණ උපකාරී වේ. දෙවනුව, සියලුම මූල්‍ය ආයතන පොදුවේ මුහුණපාන අවදානම්, අවදානම් ඒකරාශී වීම් සහ මූල්‍ය පද්ධතියෙහි අවදානම් පැතිරීයාමට මූලිකවම හේතුවන අන්තර් සම්බන්ධතා හා අන්‍යෝන්‍ය රැඳීයාව හඳුනාගැනීමට මෙන්ම ඒ නිසා ඇතිවිය හැකි අහිතකර බලපෑම් මඟහරවා ගැනීමට සාර්වච්චිකෂණශීලී උපකරණ උපකාරී වේ.

සාර්වච්චිකෂණශීලී උපකරණ පුළුල් වශයෙන් කොටස් දෙකකට බෙදා දැක්වනු ලබයි. “ස්වයංක්‍රීය ලෙස නිරවද්‍යකරණය කරන උපකරණ” එක් කාණ්ඩයකි. ස්වයංක්‍රීය නිරවද්‍යකරණ උපකරණ, යම්කිසි නිශ්චිත කරගත් සම්මතයක් මත පදනම් වන අතර, සාමාන්‍යයෙන් “ආර්ථිකය හොඳින් ක්‍රියාත්මක වන කාලවලදී, ආර්ථිකය අහිතකර තත්ත්වයකට පත්වුවහොත් යොදාගතහැකි අවකාශයන්, ගොඩනංවාගත යුතුය” යන මූලධර්මය මගින් මෙහෙයවනු ලබයි. ඒවා මූල්‍ය පද්ධතියෙහි වක්‍රීය ප්‍රවණතා නිෂ්ඵල කිරීමට සහ ඒ අනුව අවදානම් ගොඩනැගීම වළක්වාගැනීමට උපකාරී වේ. දෙවන සාර්වච්චිකෂණශීලී උපකරණ කාණ්ඩය වන්නේ

14.1 දත්ත සටහන **සුලභ වශයෙන් භාවිතාකරනු ලබන සාර්වච්චිකෂණශීලී උපකරණ***

පද්ධතිය තුළ අධික ණය ප්‍රසාරණය නිසා ඇතිවිය හැකි තර්ජන මැඩපවත්වා ගැනීම සඳහා යොදාගනු ලබන උපකරණ

- කාලානුරූපව වෙනස්වන ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මකා (උදා: අවදානම් බර තැබීම්)
- ගතික අක්‍රීය ණය මත වෙන්කිරීම් අනුපාත
- ණය හෝ ණය වර්ධනය මත ඉහළ සීමා
- ණය ප්‍රමාණය හා සුරැකුම් වටිනාකම අතර අනුපාතය මත කාලානුකූල ඉහළ සීමා (LTV)
- ණය සේවාකරණ හා ආදායම් අතර අනුපාතය මත කාලානුකූල ඉහළ සීමා (DTI)
- කාලානුකූල අවම ආන්තික අවශ්‍යතා
- සංචිත අවශ්‍යතා

පද්ධති අවදානම දිගින් දිගටම ඉහළ යාමට හේතුවන සාධක කෙරෙහි බලපෑම් කරමින් මූල්‍ය පද්ධති අවදානම මැඩපවත්වා ගැනීම සඳහා යොදාගනු ලබන උපකරණ

- පරිණත කාල නොගැලපීම් මත සීමා
- විදේශ විනිමය ණය මත ඉහළ සීමා
- ශුද්ධ නිරාවරණ විනිමය තත්ත්ව හෝ නොගැලපීම් මත සීමා
- මූලික නොවන අරමුදල් මත අයකිරීම්

ව්‍යුහාත්මක ලක්ෂණ හේතුවෙන් හටගන්නා අවදානම් අවම කිරීමට හා පීඩනයට භාජනය වීම හේතුකොටගෙන විචක්ෂණශීලී සීමාවන් ඉක්මවායාම වැළැක්වීම සඳහා යොදාගනු ලබන උපකරණ

- පද්ධතිමය වැදගත්කමට අනුකූලව අමතර අලාභ අවශෝෂණය කිරීමේ හැකියාව
- පද්ධතිමය අවදානම ඉලක්ක කරගත් වෙළෙඳපොළ සහ ආයතන සඳහා පනවන අනාවරණ ප්‍රතිපත්ති
- පද්ධතියට වැදගත් මූල්‍ය ආයතන සඳහා ගැටළු විසඳීමේ අවශ්‍යතා

මූල්‍ය පද්ධති අවදානම පිළිබඳ සාර්වච්චිකෂණශීලී ප්‍රතිපත්ති ගනුලබන්නන්ගේ ඇස්තමේන්තු කිරීම් අනුව ක්‍රියාවට නංවන උපකරණයි. එම උපකරණ මූල්‍ය පද්ධතියෙහි අවදානම්වලට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ශක්තිමත් කිරීම සඳහා, මූල්‍ය පද්ධතියෙහි අවදානම් හැසිරීම වෙනස්කිරීමේ අරමුණින්, ආර්ථික නියෝජනයන්ගේ තීරණ වලට බලපෑම් කිරීමට යොදාගනු ලැබේ. ඇතැම් අවස්ථාවලදී ප්‍රතිපත්තීන් ක්‍රියාවට නැංවිය යුතු ද, නැත්ද යන්න ප්‍රතිපත්තිමය තීරණ ගනුලබන්නන්ට පැහැදිලි නොවිය හැකි හෙයින්,

3. මූලය: Financial Stability Board, IMF, & BIS progress Report to G 20, October 2011, "Macroprudential Policy Tools and Frameworks", p.11.

මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව තහවුරු කරගැනීම සඳහා මෙම උපකරණ කාණ්ඩ දෙකෙහි සංකලනයක් යොදාගතයුතු බව බොහෝ පර්යේෂකයෝ තර්ක කරති. ආර්ථිකය තුළ සැලකිය යුතු වෙනස්කම් සිදුවෙමින් පවතින අවස්ථාවක දී, ණය ප්‍රසාරණය වන්නේ එම මූලික වෙනස්කම් සිදුවෙමින් පවතින නිසා ද නැතිනම් සමස්ත ඉල්ලුම අධික ලෙස ප්‍රසාරණය වීම නිසා ද යන්න තීරණය කිරීම ප්‍රතිපත්ති තීරණ ගනු ලබන්නන්ට අපහසු වන අවස්ථාවක් උදාහරණයක් ලෙස දැක්විය හැකිය.

බැංකු, රක්ෂණ හා සුරැකුම්පත් වෙළෙඳාම වැනි විවිධ වර්ගයේ මූල්‍ය ක්‍රියාකාරකම් පවත්වාගෙන යනු ලබන මූල්‍ය ආයතනවලට අදාළ වන ප්‍රතිපත්ති උපකරණ සාර්වච්චිකත්වය සහිතව උපකරණවලට අයත්වන හෙයින්, රටේ සාර්වච්චිකත්වය සහිතව ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කරවීම සඳහා වගකීම දරන අධිකාරිය, සාර්වච්චිකත්වය සහිතව ප්‍රතිපත්ති සම්බන්ධීකරණ ගැනීමේ දී, විවිධ මූල්‍ය ආයතන අධීක්ෂණය හා නියාමනය කරන අනෙකුත් අධිකාරීන් සමඟ සම්පව කටයුතු කළ යුතු වේ. සාමාන්‍යයෙන්, රටක මහ බැංකුව, රටෙහි ගෙවීම් පද්ධතිය සම්බන්ධයෙන් මූලික වගකීමක් දරන හෙයින්, වෙළෙඳපොළට ද්‍රවශීලතාව සැපයීමේ විශේෂිත හැකියාව එය සතුව ඇති හෙයින්, සාර්වච්චිකත්වය සහිතව ප්‍රතිපත්ති සඳහා වගකීම දැරීමට මහ බැංකුවට හැකියාව ඇත.

නිගමනය

ආර්ථික ස්ථායීතාව සහ ආර්ථික වර්ධනය සඳහා අත්‍යවශ්‍ය ආර්ථික පසුබිම සකස් කිරීමේ වගකීම සාම්ප්‍රදායිකව සාර්වආර්ථික ප්‍රතිපත්ති, එනම් මුදල් ප්‍රතිපත්තිය සහ රාජ්‍ය අයවැය ප්‍රතිපත්තිය, වෙත

පැවරුණි. නමුත්, මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව ආර්ථික ස්ථායීතාව මෙන්ම ආර්ථික වර්ධනය සඳහා ද අත්‍යවශ්‍ය බව මෑතකදී ඇති වූ මූල්‍ය අර්බුදය විසින් තහවුරු කළේය. රටක සාර්වච්චිකත්වය සහිතව රාමුව විසින්, මුදල් ප්‍රතිපත්ති තීරණ ගැනීමේදී, මිල ස්ථායීතාව පමණක් නොව මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව කෙරෙහි ද අවධානය යොමු කරන බව සහතික කරයි. තවද එමඟින්, රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති තීරණ ගැනීමේදී, ආර්ථික වර්ධනය සහ මහජන සුභසාධනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම පමණක් නොව මූල්‍ය පද්ධති ස්ථායීතාව කෙරෙහි ද අවධානය යොමු කරන බව සහතික කරයි. එසේම එමඟින්, මූල්‍ය අංශය අධීක්ෂණය හා නියාමනය කිරීමේදී, පවත්නා සාර්ව ආර්ථික ප්‍රවණතාවන් මෙන්ම ඉදිරියේදී සිදුවිය හැකි සාර්වආර්ථික වර්ධනයන් අවධානයට ලක්කිරීමෙන්, මූල්‍ය පද්ධතියට කම්පනයන්ට ඔරොත්තු දීමට හැකියාවක් ඇති බව සහතික කෙරේ.

මූලාශ්‍ර:

1. Caruana, Jaime, (2011), "Monetary policy in a world with macroprudential policy", Address to the SARCFINANCE Governors' Symposium, Kerala.
2. Financial Stability Board, IMF, and BIS Update to G20 Finance Ministers and Central Bank Governors, (2011), "Macroprudential policy tools and frameworks".
3. Financial Stability Board, IMF, and BIS Progress Report to G20, (2011), "Macroprudential policy tools and frameworks".
4. Galati, Gabriele, and Moessner, Richhild, (2011), "Macroprudential policy – a literature review", BIS Working Paper No. 337.
5. Moreno, Ramon, (2011), "Policymaking from a "macroprudential" perspective in emerging market economies", BIS Working Papers No. 336.
6. Sveriges Riksbank, (2009), "Reducing the risk of future crises – a stronger macroprudential framework", Quarter 2 Financial Stability Report.

මෙයින් එක් බැංකුවක් ස්ථාපිත කරන ලද අතර, මූල්‍ය කටයුතු තවදුරටත් අන්තර්ග්‍රහණය කිරීම සඳහා නව යාන්ත්‍රණයක් ලෙස කටයුතු කිරීම මේ තුළින් බලාපොරොත්තු වෙයි. බැංකු ඒකක 6,122 ක් (විදේශීය බැංකු ඒකක 12 ක් ද ඇතුළත්ව) සහ ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර 2,240 ක් දක්වා බැංකු ජාලය වර්ධනය විය. අනෙකුත් සේවා සපයන බැංකු ඒකක 201 කින් මුළු බැංකු ජාලය ව්‍යාප්ත වූ අතර, එයින් බැංකු ඒකක 150 ක් බස්නාහිර පළාතෙන් පිටත විවෘත කරන ලදී. පසුගිය කාලපරිච්ඡේදයේ දී ගැටුම්වලට මුහුණ දුන් උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්වල පිළිවෙළින් බැංකු ඒකක 34 ක් හා 38 ක් නව බැංකු ඒකක ලෙස ස්ථාපිත කළ අතර, එයින් බැංකු ජාලය තවදුරටත් ව්‍යාප්ත කෙරුණි.

වත්කම්: බැංකු අංශයේ වත්කම් පදනම තවදුරටත් වර්ධනය වූ අතර, 2010 වසරේ සියයට 18 ක වර්ධනය හා සසඳා බැලීමේ දී මේ වසරේ දී එය සියයට 20 ක වර්ධනයක් වාර්තා කර ඇත (8.4 සංඛ්‍යා සටහන). බැංකු වත්කම් පදනමේ සංයුතියෙහි කැපී පෙනෙන වෙනස් වීමක් සිදු විය. එනම්, 2010 වසරේ දී සියයට 56 කින් සමන්විත වූ ණය සහ අත්තිකාරම්, 2011 වසරේ දී සියයට 61 ක් දක්වා වර්ධනය විය. මෙයට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වූයේ, 2010 වසරේ දී සියයට 24 ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළ ණය සහ අත්තිකාරම්, 2011 වසරේ දී සියයට 32 ක කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් පෙන්නීමය. අනෙක් අතට 2011 වසරේ දී සියයට 2.5 ක සෘණ වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරමින්, ආයෝජන පහත වැටුණි.

8.2 සංඛ්‍යා සටහන

බැංකු සහ බැංකු ශාඛා ව්‍යාප්තිය

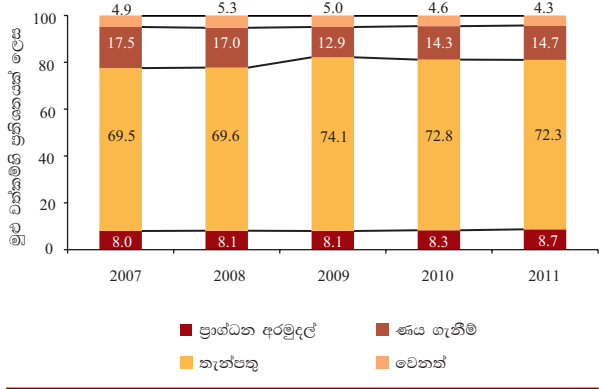
වර්ගීකරණය	2010 අවසානය (₹)	2011 අවසානය (₹)
බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු		
i. මුළු බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු සංඛ්‍යාව	22	24
දේශීය බැංකු	11	12
විදේශීය බැංකු	11	12
ii. මුළු බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු ශාඛා සහ අනෙකුත් සේවා සපයන මධ්‍යස්ථාන සංඛ්‍යාව	5,164	5,347
ශාඛා	1,470	1,581
දේශීය බැංකු ශාඛා	1,424	1,533
විදේශීය බැංකු ශාඛා	46	48
ව්‍යාප්ති කාර්යාල	905	978
දේශීය බැංකු	735	807
විදේශීය බැංකු	170	171
ශිෂ්‍ය ඉතුරුම් ඒකක සහ අනෙකුත් සේවා සපයන මධ්‍යස්ථාන	2,789	2,788
ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර	1,862	2,082
බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු		
i. මුළු බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු සංඛ්‍යාව	9	9
ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු (අැ)	1	1
ජාතික මට්ටමේ ඉතිරිකිරීමේ බැංකු	2	2
දිගුකාලීන ණය දෙන ආයතන	2	2
නිවාස ණය ආයතන	2	2
පෞද්ගලික ඉතිරිකිරීම් සහ සංවර්ධන බැංකු	2	2
ii. මුළු බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු ශාඛා සහ අනෙකුත් සේවා සපයන මධ්‍යස්ථාන සංඛ්‍යාව	757	775
ශාඛා	500	511
ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු	230	233
ජාතික මට්ටමේ ඉතිරිකිරීමේ බැංකු	173	179
දිගුකාලීන ණය දෙන ආයතන	23	24
නිවාස ණය ආයතන	28	29
පෞද්ගලික ඉතිරිකිරීම් සහ සංවර්ධන බැංකු	46	46
ව්‍යාප්ති කාර්යාල	69	76
ශිෂ්‍ය ඉතුරුම් ඒකක සහ අනෙකුත් සේවා සපයන මධ්‍යස්ථාන	188	188
ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර	158	158
මුළු බැංකු ශාඛා සහ අනෙකුත් සේවා සපයන මධ්‍යස්ථාන සංඛ්‍යාව	5,921	6,122
මුළු ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර සංඛ්‍යාව	2,020	2,240
විද්‍යුත් අරමුදල් සම්ප්‍රේෂණ සේවා පහසුකම් සපයන මුළු අලෙවි මධ්‍යස්ථාන සංඛ්‍යාව	27,588	27,073
බැංකු සන්නිවේදන ජනගහනයෙන් පුද්ගලයින් 100,000 ක් සඳහා බැංකු ශාඛා ගණන	9.5	10.0

(අ) සංශෝධිත මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
 (ආ) තාවකාලික
 (ඇ) 2010 වසර තුළ දී ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකු 6 හි ව්‍යාපාරික කටයුතු ජාතික මට්ටමේ නව බැංකුවකට පවරන ලදී.

වගකීම්: බැංකුවල ප්‍රධාන අරමුදල් ප්‍රභවය වන තැන්පතු, 2010 වසරේ වාර්තා කළ සියයට 16 ක වර්ධනය හා සැසඳීමේ දී 2011 වසරේ දී සියයට 19 ක ඉහළ වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරන ලදී (8.4 සංඛ්‍යා සටහන). තව ද, ණය ගැනුම්වල වර්ධනය කැපී පෙනෙන ලෙස පහත වැටුණි. එනම්, 2010 වසරේ දී පෙන්නුම් කළ සියයට 30 ක වර්ධනය හා සැසඳීමේ දී 2011 වසරේ දී සියයට 23 ක වර්ධනයක් දක්වා පහත වැටුණි. 2010 වසරේ දී වාර්තා කළ සියයට 21 ක

8.1 රූප සටහන

බැංකු අංශයේ අරමුදල් සංයුතිය

වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2011 වසරේ දී ප්‍රාග්ධන අරමුදල්, සියයට 25 කින් වර්ධනය විය. ඒ හේතුවෙන්, වගකීම්වල සංයුතිය නොවෙනස්ව රැඳී පැවතුණි (8.1 රූප සටහන). ණය සහ තැන්පතුවල වර්ධනයන් එක සමාන නොවන බව පෙන්නුම් කරමින්, ණය තැන්පතු අනුපාතය 2010 වසරේ පැවති සියයට 76 සිට 2011 වසර වනවිට සියයට 85 දක්වා වැඩිවිය.

ශේෂ පත්‍රයෙන් බැහැර අනාවරණයන්: වෙළෙඳාම් හා සම්බන්ධ ගනුදෙනු සහ ඉදිරි විදේශ විනිමය ගනුදෙනුවල වූ වර්ධනයන්හි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, බැංකු අංශයෙහි ශේෂ පත්‍රයෙන් බැහැර අනාවරණයන් 2010 වසරේ දී පෙන්නුම් කළ සියයට 29 ක වර්ධනයට එරෙහිව 2011 වසරේ දී සියයට 34 ක වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. ඒ අනුව, ඉදිරි විදේශ විනිමය විකුණුම් සහ ගැනුම් එක්ව ශේෂ පත්‍රයෙන් බැහැර අනාවරණයන්හි වර්ධනයෙන් සියයට 58 කට දායක විය.

8.3 සංඛ්‍යා සටහන

බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල ණය කාඩ්පත් ගනුදෙනු

අයිතමය	2010 (₹)	2011 (₹)	වෙනස (%)
භාවිතයේ පවතින මුළු ණය කාඩ්පත් සංඛ්‍යාව			
රට තුළ පමණක්	778,549	862,340	10.8
ජාත්‍යන්තරව භාරගන්නා	58,771	61,320	4.3
එකතුව	719,778	801,020	11.3
වසර අවසානයට නොවියවා ඇති ණය (රු. මිලියන)	31,168	38,544	23.7
ගනුදෙනුකරුවන්ගෙන් අයකරනු ලබන පොලී අනුපාතික (%)			
මුදල් සඳහා	21.96-36.00	24.00	
ණය සඳහා	21.96-26.60	24.00	
වෙළෙඳුන්ගෙන් ලබාගන්නා ලද කොමිස් මුදල් (%)	1.7-4.0	1.7-3.5	

(අ) සංශෝධිත මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
 (ආ) තාවකාලික

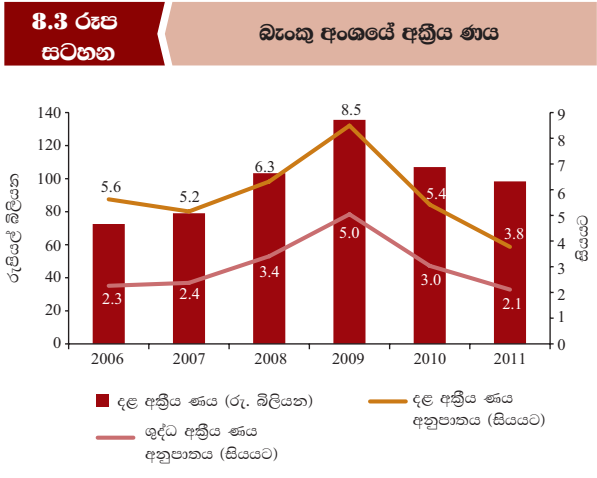
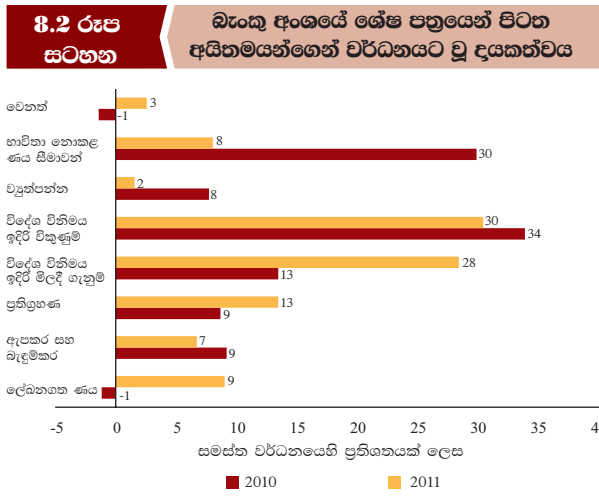
අයිතමය	2010 (අ)		2011 (ආ)		වෙනස (%)	
	රුපියල් බිලියන	සමස්තයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	රුපියල් බිලියන	සමස්තයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	2010	2011
	වත්කම්					
ණය දීම	1,975	55.6	2,604	61.4	23.7	31.9
ආයෝජන	1,081	30.4	1,054	24.8	16.3	(2.5)
වෙනත්	495	14.0	586	13.8	1.4	18.0
වගකීම්						
තැන්පතු	2,586	72.8	3,069	72.3	15.9	18.9
ණය ගැනුම්	507	14.3	623	14.7	30.2	22.9
ප්‍රාග්ධන අරමුදල්	295	8.3	369	8.7	21.2	25.4
වෙනත්	163	4.6	183	4.3	9.4	12.2
මුළු වත්කම්/වගකීම්	3,551	100.0	4,244	100.0	17.8	19.5

(අ) සංශෝධිත (ආ) කාලකාලික මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

ලේඛනගත ණය සහ ප්‍රතිග්‍රහණ එක්ව ශේෂ පත්‍රයෙන් බැහැර අනාවරණයන්හි වර්ධනයෙන් සියයට 22 කට දායක විය (8.2 රූප සටහන).

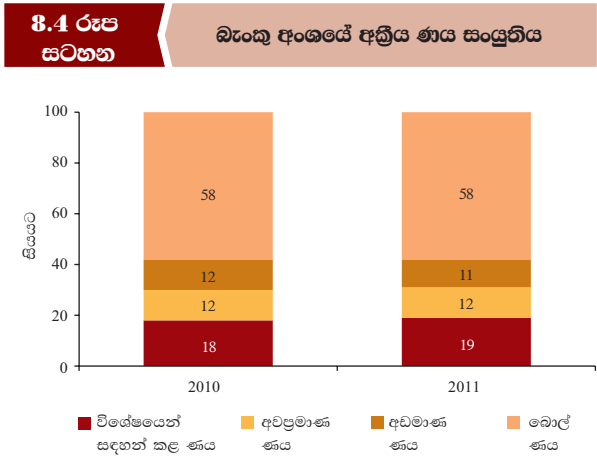
අවදානම් කළමනාකරණය

ණය අවදානම: 2010 වසරේ දී සියයට 5.4 ක් වූ දළ අක්‍රීය ණය අනුපාතය, 2011 වසරේ දී සියයට 3.8 දක්වා පහත වැටීම හේතුවෙන් බැංකු අංශයේ ණයවල ගුණාත්මක බව කැපී පෙනෙන ලෙස වර්ධනය විය (8.3 රූප සටහන). දළ අක්‍රීය ණයවල සංයුතියේ සැලකිය යුතු වෙනසක් 2011 වසර තුළ දී සිදු නොවීය (8.4 රූප සටහන). අක්‍රීය ණය මත වෙන්කිරීම් සියයට 58 සිට සියයට 57 දක්වා ඉතා සුළු ප්‍රමාණයකින් පහත වැටුණි (8.5 රූප සටහන). ප්‍රාග්ධනය මත ශුද්ධ අක්‍රීය ණය අනුපාතය 2010

වසර අවසානයේ දී පැවති සියයට 15 සිට 2011 වසර අවසානයේ දී සියයට 12 දක්වා පහත වැටීමෙන්, ණය අවදානම් සඳහා ඉහළ අවශේෂණ හැකියාවක් ඇති බව පෙන්නුම් කරන ලදී (8.6 රූප සටහන). බැංකු අංශයේ ණය කළඹ ප්‍රධාන අංශ 5 ක් යටතේ ඒකරාශී වී පැවති අතර, ඉදිකිරීම් (සියයට 14), පරිභෝජන (සියයට 14), කෘෂිකාර්මික (සියයට 13), නිපැයුම් (සියයට 12) සහ වෙළෙඳ (සියයට 11) ඊට ඇතුළත්ය. පසුගිය වසරේ දී මෙම අංශවල අක්‍රීය ණය සහ අක්‍රීය ණය අනුපාත අඩුවීම මත, ණයවල ගුණාත්මක බව වැඩි දියුණු විය (8.7 රූප සටහන). ආයෝජනයෙන් සියයට 90 කට වඩා රජයේ සුරැකුම්පත්වල ඒකරාශී වීම නිසා, ආයෝජන මත ඇති වන ණය අවදානම් අවම මට්ටමක පැවතුණි.

වෙළෙඳපොළ අවදානම: වසර තුළ පැවති අඩු පොලී අනුපාතික හේතුවෙන් පොලී ආන්තිකය පාදක අංක 40 කින් අඩු වී පොලී අනුපාතික සියයට 4.2 ක් ලෙස 2011 අවසානයේ දී පැවතුණි. පසුගිය වසරේ පැවති රජයේ සුරැකුම්පත් මත වූ ඉහළ ඉපැයුම් 2011

8
 මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සහ පද්ධති ස්ථායීතාව

විශේෂ සටහන 15

බැංකුවල ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණය

මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සහ පද්ධති ස්ථායීතාව

හැඳින්වීම

ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණය යනු සමස්ත ආයතනයේ පවතින්නා වූ අවදානම් වටහා ගැනීම, කළමනාකරණය කිරීම සහ සන්නිවේදනය කිරීම සඳහා වන අඛණ්ඩ, පෙර සූදානම් සහ ක්‍රමවත් ක්‍රියාවලියක් වේ. බැංකු විවිධ අවදානම්වලට නිරාවරණය වන අතර එම අවදානම් එකිනෙක මත රඳා පවතී. එක් සිදුවීමක් මත ඇතිවන අවදානමක්, වෙනත් අවදානම් වර්ග ගණනාවකටම අහිතකර ලෙස බලපෑ හැකිය.

පසුගිය කාල තුළදී බැංකු, වෙන වෙනම වූ අංශයන් හරහා විවිධ වූ අවදානම්, කළමනාකරණය කරන ලදී. බැංකු පද්ධතියේ මනා පැවැත්ම වර්ධනය කිරීම සඳහා ඒකාබද්ධ ආකාරයකින් අවදානම් කළමනාකරණය කිරීම අත්‍යවශ්‍ය බව බැංකු සහ බැංකු නියාමකයින් මේ වන විට වටහා ගෙන ඇත. මූල්‍ය ආයතන වලට ඔවුන්ගේ නවතම මූල්‍ය නිපැයුම් වලට ආවේනික වූ අවදානම් නිවැරදි ආකාරයෙන් මැනීමට නොහැකිවීම, විශේෂයෙන්ම ඒකාබද්ධ අයුරින්, සහ ඒවා ආයෝජකයන්ට හෙළිදරව් නොකිරීම, මෑත කාලීන මූල්‍ය අර්බුදය සඳහාද තුඩුදුන් කරුණකි. පරිපූර්ණ වූ ඒකාබද්ධ කළමනාකරණ පද්ධතියක් මත පදනම්ව විවිධ ආවදානම් ව්‍යුහයන්ට අදාළ ප්‍රමාණවත් ප්‍රාග්ධනයක් බැංකු විසින් පවත්වා ගත යුතු බව, අන්තර් ජාතික විශිෂ්ඨ භාවිතයන් ලෙස සැලකෙන බාසල් II පද්ධතිය විසින් ද පෙන්වා දී ඇත.

ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධතියක ප්‍රධාන අංග

- (i) **යහපාලනය සහ සුපරීක්ෂණය** - බැංකුවේ පවතින අවදානම් වටහා ගැනීම සහ එම අවදානම් ප්‍රමාණවත් ලෙස කළමනාකරණය කිරීම බැංකුවේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය වෙත පැවරී ඇත. අවදානම් මැනීමට සහ කළමනාකරණය කිරීමට ප්‍රමාණවත් සංවිධාන ප්‍රතිපත්ති, පටිපාටීන්, ක්‍රියාවලීන් සහ පාලනයන් පිහිටුවනු ලැබ ඇති බවට අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය සහ ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකාරීත්වය විසින් තහවුරු කිරීමක් කළ යුතුය. තවද බැංකුවේ සමස්ත අවදානම් කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය අධීක්ෂණය කිරීමේ කාර්යය ස්වාධීන ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණ කමිටුවක් වෙත පැවරිය යුතුය.
- (ii) **අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධතියේ සැලැස්ම** - ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධතිය ඒ ඒ බැංකුවට විශේෂිත වූවක් විය යුතු අතර, එය බැංකුවේ ප්‍රමාණය, කාර්යයන්ගේ සංකීර්ණ බව, මෙහෙයුම්

පරිසරය සහ කාර්ය මණ්ඩලයේ තාක්ෂණික නිපුණතාව මත පදනම් විය යුතුය. ප්‍රමාණාත්මක අවදානම් ඇති කිරීමට සමත් සියලුම සාධකයන් ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධතියට ඇතුළත් කළ යුතුය. අවදානම් ඇගයීම් පද්ධතියේ පදනම ලෙසට ප්‍රමාණාත්මක ප්‍රවේශයක් යොදා ගත යුතුය. ණය ආපසු නොගෙවීම නිසා ඇති වූ පාඩු සහ මෙහෙයුම් අවදානම් මත ඇති අලාභයන් යනාදී සිදුවීම් මත, අවදානම් ඇගයීමේ මෙවලමක් ලෙස විශාල අතීත දත්ත ප්‍රමාණයන් අඩංගු දත්ත ගබඩාවන් භාවිතා කිරීමට බැංකු වලට හැකියාව ඇත. නිසි ලෙස දත්තයන් නොමැති අවස්ථාවලදී ආතති පරීක්ෂා සහ අවස්ථා විග්‍රහ මත කටයුතු කිරීමට බැංකුවලට හැකියාව ඇත. ප්‍රමාණාත්මක මෙවලම් මගින් අවදානම් නිවැරදිව ඇගයිය නොහැකි අවස්ථාවන්වලදී යොදාගත් උපකල්පන හා සීමාවන් දක්වමින් පලපුරුද්ද හා විචාර බුද්ධිය ඇතුළු ගුණාත්මක මෙවලම් භාවිතා කිරීමට බැංකු වලට හැකියාව ඇත.

- (iii) **අවදානම් රාශිකරණයේ සහ විවිධාංගීකරණයේ බලපෑම** - මුළු බැංකුවේම අවදානම් රාශිකරීම සඳහා බැංකු විසින් විවිධ අවදානම් වර්ගවලින් සහ සම ව්‍යාපාර අංශවලින් පැන නගින අවදානම් රාශි කිරීමත් සහ එවැනි රාශිකරණයක ඇති අභියෝග ද අවබෝධ කර ගැනීමත් කළ යුතුය. වෙනත් අයුරකින් ප්‍රකාශ කළහොත් එක් වර්ගයක අවදානමක්, තවත් අවදානම් කිහිපයක් සඳහා ප්‍රේරකයක් වීම හෝ එක් ගනුදෙනුවක් අවදානම් කිහිපයක් සඳහා බලපෑම් ඇති කිරීමට හැකියාව ඇති බවයි. එමනිසා සියලුම අවදානම් සඳහා නිරීක්ෂණයන් සහ ඇගයීම් එකවිට සිදු කළ යුතුය.
- (iv) **හෙළිදරව් කිරීම** - බැංකු විසින් මුහුණ පා ඇති විවිධ අවදානම්වල ප්‍රමාණය සහ ස්වභාව හෙළිදරව් කිරීමත් සහ බැංකුවල අවදානම් කළමනාකරණ භාවිතාවන්ගේ කාර්යක්ෂමතාවන් බැංකුවේ හිමිකාර පාර්ශවයන් වෙත අර්ථාන්විත ආකාරයකින් සැපයීමට බැංකුවල පවතින අවදානම් පිළිබඳ තොරතුරු සමත් විය යුතුය. මෙම තොරතුරු තුළින් හිමිකාර පාර්ශවයන්ට තීරණ ගැනීමට හැකියාව ලැබේ. එම අවස්ථාවේදීම, බැංකුවේ පවතින අභ්‍යන්තර ප්‍රතිපත්ති සහ ක්‍රියාවලීන්ට අනුව සාධාරණ ලෙස හෙළිදරව් කර ඇති බවට තහවුරුවක් බැංකු වලට ලැබේ.

ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධතිය පිළිබඳ විධානය

ඒකාබද්ධ ආකාරයෙන් අවදානම් කළමනාකරණය කිරීමේ වැදගත්කම සැලකිල්ලට ගෙන, ලියාපදිංචි බැංකු සඳහා, මූලධර්ම සහ ප්‍රමිතියන් ලෙස අවම වශයෙන් අනුගත විය යුතු අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධතියක් සඳහා වන මාර්ගඋපදේශකයන්ගෙන් සමන්විත විධානයන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නිකුත් කරන ලදී. සම්මත වෙළෙඳපොළ භාවිතාවන් මත පදනම්ව, ණය, වෙළෙඳපොළ, මෙහෙයුම්, ද්‍රවශීලතාව සහ පොලී අනුපාත මත ඇතිවන අවදානම් කළමනාකරණ කිරීම සහ ආතති පරීක්ෂාව සහ හෙළිදරව් කිරීම් පුළුල් ලෙස මෙම මාර්ග උපදේශකයන්ගෙන් ආවරණය වේ. කෙසේ වුවද, මෙම මාර්ග උපදේශයන්ට

අමතරව ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණයට අදාළ වෙනත් විහිෂ්ඨ වෙළෙඳපොළ භාවිතයෙන් ද අනුගමනය කරන ලෙස බැංකු වෙත දැනුම් දෙනු ලැබේ.

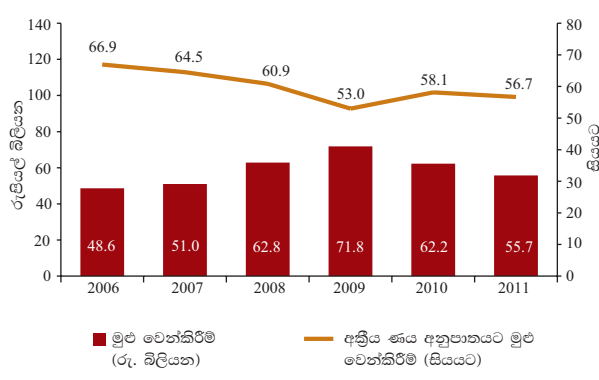
ආයතනයේ සෑම මට්ටමක අවදානම් ඇති බවත්, ඒවා එකිනෙක අතර අන්තර් සම්බන්ධතා ඇති බවත් සහ එම අවදානම් කල් ඇතිව කළමනාකරණය කළ යුතු බවත් පිළිගන්නා ආයතනික සංස්කෘතියක් ගොඩ නැගීමට හැකියාවක්, කාර්යක්ෂම ලෙස ක්‍රියාත්මක වන ඒකාබද්ධ කළමනාකරණ පද්ධතියක් තුළින් බැංකු වලට ලැබේ. මෙමගින් බැංකු වලට විවිධ කම්පන හමුවේ නැගී සිටීමට සහ තිරසාරත්වය වර්ධනය කර ගැනීමට හැකිවීම තුළින් මුළු බැංකු පද්ධතියේම ස්ථායීතාව ප්‍රවර්ධනය වේ.

වසරේ දී ක්‍රමයෙන් පහව යන ලදී. 2010 වසරේ දී සියයට 13 ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළ රජයේ සුරැකුම්පත්වල ආයෝජන 2011 වසරේ දී නොවෙනස්ව පැවතුණි. මෙම වසර තුළ දී, රජයේ සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළ කටයුතුවල සියයට 9 ක අඩුවීමක් පෙන්නුම් කරන ලදී. කොටස් වෙළෙඳපොළේ ආයෝජනයන් ප්‍රාග්ධන පදනමෙන් සියයට 7 ක් පමණ වීම හේතුවෙන් බැංකු පද්ධතියෙහි කොටස් වෙළෙඳපොළට ඇති නිරාවරණය සීමා විය. ප්‍රාග්ධනයෙන් සියයට 3 ක මට්ටමක ශුද්ධ විදේශ විනිමයන්ගේ නිරාවරණයක් පවත්වාගෙන, බැංකු පද්ධතිය ශුද්ධ විදේශ විනිමය සඳහා වූ නිරාවරණයන් පාලනය කළ හැකි මට්ටමකින් මෙම වසර තුළ දී පවත්වා ගෙන යන ලදී. මේ නිසා, මිල උච්ඡාවචන හේතුවෙන් ඇති වන වෙළෙඳපොළ අවදානම 2011 වසර තුළ දී අවම මට්ටමක පැවතුණි.

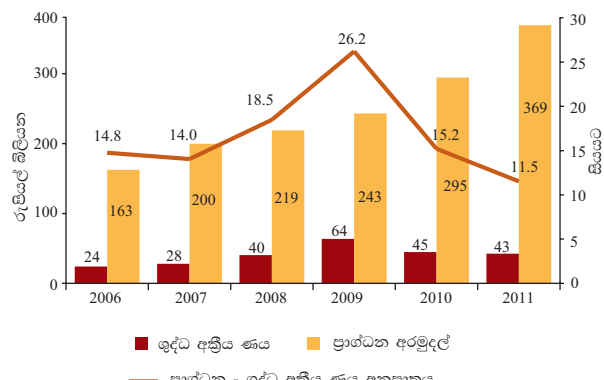
ද්‍රවශීලතා අවදානම: ශීඝ්‍ර ණය ප්‍රසාරණය හේතුවෙන් ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීලතා වත්කම් අනුපාතය 2010 වසරේ පැවති සියයට 38 සිට 2011 අවසානයේ දී

සියයට 32 දක්වා අඩු විය (8.8 රූප සටහන). තවද, තැන්පතු වගකීම්හි ඉහළ වර්ධනයට ද අඩු ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීලතා වත්කම් අනුපාතයකට හේතු විය. භාණ්ඩාගාර බිල්පත්, භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සහ ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර ද ඇතුළු රජයේ සුරැකුම්පත්වල කරන ලද ආයෝජනයන්ගේ දායකත්වය 2010 වසරේ පැවති සියයට 75 සිට 2011 අවසානයේ දී සියයට 71 ක් දක්වා සුළු වශයෙන් අඩු විය. (8.5 සංඛ්‍යා සටහන). කෙසේ වුවද, බැංකු පද්ධතියේ ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීලතා වත්කම් අනුපාතය මෙම වසර පුරාවටම නියාමන සීමාව ඉක්මවා හොඳින් පවත්වාගෙන යන ලදී. තවද, වසරකට වඩා අඩු කාල පරාසය සඳහා වූ සමුච්චිත පරිණත පරතරය, සමුච්චිත වගකීම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස ගත් කළ සියයට සෘණ 17 ක් වූ අගයක් 2011 වසර අග දී පැවති අතර, එය 2010 වසරේ පැවති සියයට සෘණ 19 ක පරාස අගයට සාපේක්ෂව වර්ධනයකි. (8.9 රූප සටහන). 2011 වසර අග වන විට, වසර 3 ක කාල පරාසයට අයත් සෘණ පරතරය අඩු විය. බැංකු ක්ෂේත්‍රයේ ද්‍රවශීල වත්කම්,

8.5 රූප සටහන බැංකු අංශයේ බොල්ණය සඳහා වෙන් කිරීම්

8.6 රූප සටහන බැංකු අංශයේ ප්‍රාග්ධන - අක්‍රීය ණය අනුපාතය

8.5 සංඛ්‍යා සටහන

බැංකු අංශයෙහි ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීල වත්කම්වල සංයුතිය

අයිතමය	2010 (අ)		2011 (ආ)		වෙනස (%)	
	රුපියල් බිලියන	සමස්තයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	රුපියල් බිලියන	සමස්තයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	2010	2011
භාණ්ඩාගර බිල්පත්	375.0	33.8	254.6	22.3	38.4	(32.1)
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර	350.5	31.6	377.9	33.1	9.7	7.8
ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර	106.8	9.6	174.3	15.3	(33.6)	63.2
මුදල්	45.1	4.1	60.7	5.3	13.6	34.7
ඉල්ලුම් තැන්පතු	53.0	4.8	46.1	4.0	40.2	(13.1)
දේශීය බැංකු සතු විදේශීය බැංකු ගිණුම්වල ශේෂයන්	90.3	8.1	87.1	7.6	(8.1)	(3.5)
වෙනත්	88.6	8.0	140.4	12.3	(35.5)	58.4
ද්‍රවශීල වත්කම්වල එකතුව	1,109.3	100.0	1,141.0	100.0	4.2	2.9

(අ) සංශෝධිත
(ආ) තාවකාලික

මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

මුළු වත්කම්වලින් සියයට 27 ක් නියෝජනය කළ අතර, එය ඕනෑම පරිණත කාලයක කාලරාමුවක වාර්තා කළ සෘණ නොගැලපීමකටම වඩා ඉහළ මට්ටමකි. මේ අනුව ගත් කළ, හදිසියේ ඇති විය හැකි ද්‍රවශීල අවශ්‍යතාවන්ට ශක්තිමත්ව මුහුණදිය හැකි ආකාරයට බැංකු ක්ෂේත්‍රය 2011 වසරේ දී ක්‍රියාත්මක විය.

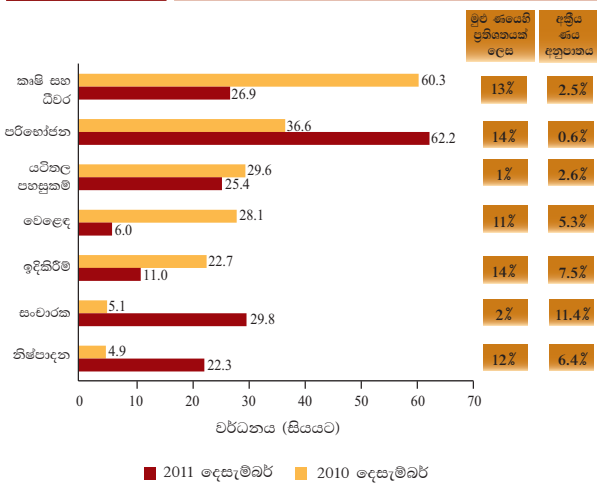
ලාභදායීත්වය: බැංකු අංශයෙහි බදු පසු ලාභය 2010 වසරේ පැවති රුපියල් බිලියන 59 සිට 2011 වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 64 දක්වා වැඩි විය. කෙසේ වුව ද, එක් බැංකුවක අක්‍රීය ණය මත වෙන් කිරීම්වල සිදු වූ ප්‍රතිවර්තනයත් සහ බැංකු කිහිපයක් ගනුදෙනු කළ හැකි සුරැකුම්පත්/ආයෝජන ගනුදෙනුවලින් බැංකු කිහිපයක් ලැබූ ඉහළ ප්‍රතිලාභ වැනි විශේෂිත කාරණා හේතුවෙන් සියයට 117 ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළ 2010 වසර තුළ වූ ලාභයට සාපේක්ෂව 2011 වසර තුළ දී ලාභය වර්ධනය වූයේ සියයට 9 ක් වැනි

අඩු අනුපාතිකයකිණි. 2010 වසරේ දී පැවති සියයට 4.6 සිට 2011 වසරේ දී සියයට 4.2 ක් දක්වා අඩු වූ පොලී ආන්තිකය ද, මෙම අඩු වූ ලාභය සඳහා හේතු පාදක විය. තවද, 2010 වසර තුළ දී පෙන්නුම් කළ සියයට 14 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2011 වසර තුළ දී සියයට 11 කින් අඩු වූ පොලී නොවන ආදායම ද, පහළ මට්ටමක ආදායම් ඉපැයුම් සඳහා හේතු විය. ඒ අනුව, බැංකු අංශයෙහි ලාභදායීත්ව දර්ශකවන, වත්කම් මත ඉපැයුම් අනුපාතය සහ හිමිකම් මත ඉපැයුම් අනුපාතය, 2010 වසරේ දී පැවති සියයට 1.8 සහ සියයට 22 සිට 2011 වසර තුළ දී පිළිවෙලින් සියයට 1.7 සහ සියයට 20 දක්වා පහත වැටුණි (8.10 රූප සටහන).

ප්‍රාග්ධනය: බැංකු අංශයෙහි අවදානම් අවශෝෂණය කර ගැනීමට ඇති හැකියාවෙහි ඇති වූ වර්ධනය පෙන්නුම් කරමින්, ප්‍රාග්ධන අරමුදල්, 2010 වසරෙහි පැවති සියයට 21 ට සාපේක්ෂව 2011 දී සියයට 25 කින් වර්ධනය විය. ඉහළ ණය වර්ධනයක් ඇති කිරීමට සහ

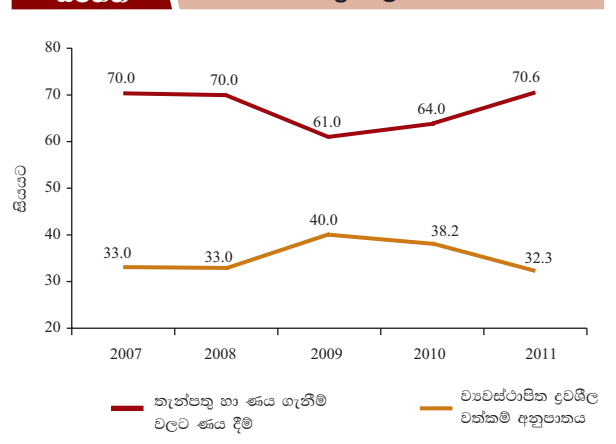
8.7 රූප සටහන

බැංකු අංශයේ ණය සංයුතියේ ආංශික දායකත්වය

8.8 රූප සටහන

බැංකු අංශයේ ණය ප්‍රසාරණය හා ද්‍රවශීලතාව

මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සහ පද්ධති ස්ථායීතාව

8.6 සංඛ්‍යා සටහන **බැංකු අංශයෙහි ලාභදායීත්වය**

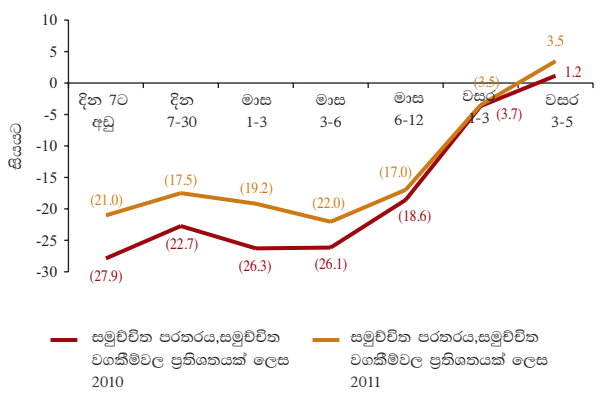
අයිතමය	වටිනාකම (රු. බිලියන)		වර්ධනය			
	2010 (අ)	2011 (ආ)	2010 (අ)		2011 (ආ)	
			ප්‍රමාණය (රු. බිලියන)	ප්‍රතිශතය	ප්‍රමාණය (රු. බිලියන)	ප්‍රතිශතය
පොලී ආදායම	330.1	357.2	(34.2)	(9.4)	27.1	8.2
පොලී වියදම	180.3	192.5	(53.6)	(22.9)	12.2	6.8
ශුද්ධ පොලී ආදායම	149.8	164.7	19.4	14.9	14.9	9.9
පොලී නොවන ආදායම	67.3	59.8	8.1	13.7	(7.5)	(11.1)
පොලී නොවන වියදම	105.8	115.7	9.3	9.6	9.8	9.3
සේවක පිරිවැය	47.8	50.6	2.9	6.5	2.8	5.9
අක්‍රීය ණය මත වෙන් කිරීම් (ශුද්ධ)	(6.2)	(3.4)	(27.7)	(129.0)	2.8	(45.7)
එකතු කළ අගය මත බද්ද	27.2	15.6	8.0	41.5	(11.6)	(42.8)
බදු පෙර ලාභය (එකතු කළ අගය මත බදු අඩු කළ පසු)	90.0	93.8	37.8	72.3	3.9	4.3
සාංගමික බදු පසු ලාභය	59.2	64.4	32.0	117.4	5.2	8.8

(අ) සංශෝධිත මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
(ආ) තාවකාලික

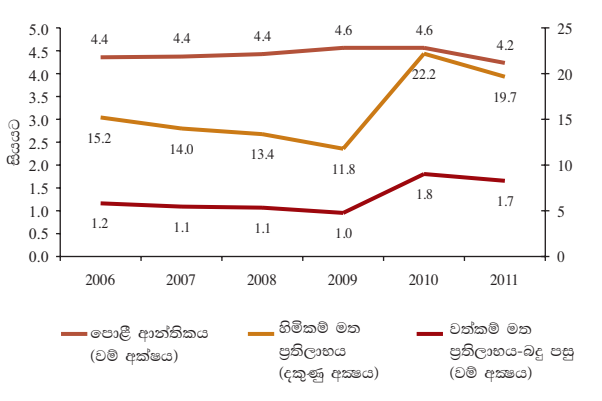
ඉදිරියේ දී ඇති විය හැකි අවදානම් සමනය කිරීමේ අරමුණින්, වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 24 කින් ඉහළ ගිය බැංකු අංශයෙහි කොටස් ප්‍රාග්ධනයෙන් පෙන්නුම් කරන්නේ, බොහෝ බැංකු නව ප්‍රාග්ධන සැපයුම් මගින් තම ප්‍රාග්ධන පදනම ශක්තිමත් කර ගත් බවයි. තවද, 2011 දී උපකාරක ණයෙහි සියයට 23 ක සැලකිය යුතු වර්ධනයකට හේතු වූයේ, බැංකු කිහිපයක්ම ණයකර ආකාරයෙන් දෙවන පෙළ ප්‍රාග්ධනය ඉහළ නැංවීමයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2011 අවසන් වන විට, බාසල් III ප්‍රාග්ධන සම්මුතිය අනුව ගුණාත්මක බවින් ඉහළ ප්‍රාග්ධනය ලෙස සැලකෙන, කොටස් ප්‍රාග්ධනය සහ නොබදු ලාභ, පළමු පෙළ ප්‍රාග්ධනයෙන් සියයට 71 ක් පෙන්නුම් කරන ලදී (8.7 රූප සටහන). ඒ අනුව, ප්‍රාග්ධන අරමුදල් මත වත්කම් අනුපාතය (තෝලන අනුපාතය) සහ පොදු හිමිකම් අනුපාතය, බාසල් III

ප්‍රමිතීන් මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන, පිළිවෙළින් සියයට 4 සහ 4.5 ඉක්මවා යමින්, සියයට 9 ක් සහ සියයට 8 ක මට්ටමකින් පවත්වා ගෙන යන ලදී. තවද, පළමු පෙළ ප්‍රාග්ධනයට කොටස් ප්‍රාග්ධනයෙහි දායකත්වය සහ දෙවන පෙළ ප්‍රාග්ධනයට උපකාරක ණයෙහි දායකත්වය, පිළිවෙළින්, 2010 වසරේ දී පැවති සියයට 38 සහ සියයට 76 ක ප්‍රමාණය, 2011 වසරේ දී සියයට 43 ක් සහ සියයට 88 ක් දක්වා වැඩි විය. කඩිනම් ණය වර්ධන හේතුවෙන්, බැංකු අංශයෙහි ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මක අනුපාතය 2010 වසරේ දී පැවති සියයට 16 ට සාපේක්ෂව 2011 වසරේ දී සියයට 14 ක් විය (8.11 රූප සටහන). මූලික ප්‍රාග්ධන අනුපාතය ද ඒ අනුව යමින්, 2010 වසරේ දී වාර්තා කළ සියයට 14 ට වඩා අඩු වී 2011 වසර අග වන විට සියයට 12 ක් ව පැවතුණි. එසේ වුවද, 2011 වසරෙහි විගණනය කළ

8.9 රූප සටහන **බැංකු අංශයේ පරිණත කාල විශ්ලේෂණය**

8.10 රූප සටහන **බැංකු අංශයේ ලාභදායීත්ව දර්ශක**

8 මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සහ පද්ධති ස්ථායීතාව

8.7 සංඛ්‍යා සටහන

බැංකු අංශයෙහි නියාමන ප්‍රාග්ධන සංයුතිය

අයිතමය	වටිනාකම (රු. බිලියන)		සංයුතිය (%)	
	2010 (අ)	2011 (ආ)	2010 (අ)	2011 (ආ)
ප්‍රථම ස්ථරය	259.9	286.2	100	100
කොටස් ප්‍රාග්ධනය	98.3	121.7	38	43
ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අරමුදල්	14.8	15.3	6	5
නොබදු ලාභ	77.0	80.4	30	28
පොදු හා අනෙකුත් සංචිත	85.0	81.7	33	29
වෙනත්	3.4	6.7	1	2
නියාමක ගැලපීම්	(18.6)	(19.6)	(7)	(7)
දෙවන ස්ථරය	34.1	36.5	100	100
ප්‍රත්‍යාගණන සංචිත	5.2	7.2	15	20
උපකාරක ණය	26.1	32.2	76	88
පොදු වෙන්කිරීම්	15.0	11.3	44	31
නියාමක ගැලපීම්	(12.1)	(14.2)	(35)	(39)
මුළු ප්‍රාග්ධන පදනම	294.1	322.7		

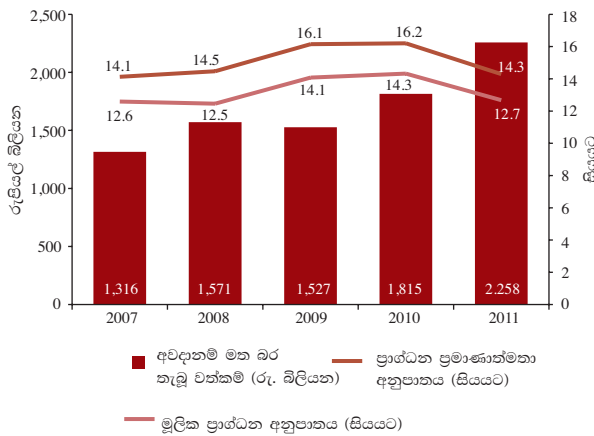
(අ) සංයෝධිත මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
(ආ) තාවකාලික

ලාභය ඇතුළත් කළ පසු මූලික ප්‍රාග්ධන අනුපාතය සහ මුළු ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මක අනුපාතය පිළිවෙලින් සියයට 14 ක් සහ සියයට 16 ක් දක්වා ඉහළ යනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

නියාමන සහ අධීක්ෂණ ප්‍රගතිය: වසර තුළ දී, බැංකුවල අවදානම් කළමනාකරණ පද්ධතීන් සහ ගනුදෙනුකරුවන්ගේ සුරක්ෂිතතාව වර්ධනය කිරීම උදෙසා මහ බැංකුව තම නියාමන සහ අධීක්ෂණ රාමුව තවදුරටත් ශක්තිමත් කරන ලදී. මෙම ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳ තොරතුරු මෙම වාර්තාවෙහි II හා III කොටස්වල අඩංගු වේ. බැංකු පරීක්ෂණ හා ගැටළු විසඳීම් ඔස්සේ කෙරුණු අඛණ්ඩ අධීක්ෂණ ක්‍රියාමාර්ගවලට අමතරව නියාමන ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක්ම හඳුන්වා දෙන ලදී.

8.11 රූප සටහන

බැංකු අංශයේ ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මක අනුපාතය

මෙයට ඒකාබද්ධ අවදානම් කළමනාකරණය පිළිබඳ විධිවිධාන නිකුත් කිරීම සහ බැංකුවලට ගනුදෙනුකාර ප්‍රඥප්තියක් පවත්වා ගැනීමට නියම කරමින්, ගනුදෙනුකාර ප්‍රඥප්තිය පිළිබඳ විධිවිධාන නිකුත් කිරීම ඇතුළත් වේ. කොටස් වෙළෙඳපොළට පවත්නා නිරාවරණයන් සැලකිල්ලට ගනිමින්, බලපත්‍රලාභී බැංකුවල අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල වෙත, තම බැංකුවල අවදානම් කළමනාකරණ රාමුව පදනම් වූ දරා ගත හැකි මට්ටම් අනුව කොටස් මත ආන්තික වෙළෙඳපොළ උදෙසා අභ්‍යන්තර සීමාවන් නිර්ණය කිරීමටත්, ආන්තික වෙළෙඳ ගනුදෙනුවල මුළු නිරාවරණයන් එම සීමාවන් තුළ පවත්වා ගැනීමටත් විධිවිධාන නිකුත් කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව 2011 අයවැය යෝජනා අනුව බදු ඉතුරුම් භාවිතා කරමින් ආයෝජන අරමුදල් ගිණුම පිහිටුවීම හා පවත්වා ගෙන යාම පිළිබඳව මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කළ අතර, බැංකුවල බලපත්‍ර ගාස්තුව ඉහළ දැමීම, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිති LKAS 32, 39 සහ ශ්‍රී ලංකා මූල්‍ය වාර්තා ප්‍රමිති SLFRS 7 අනුව බැංකු විසින් මහ බැංකුවට ව්‍යවස්ථාපිත වාර්තා කිරීම පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කිරීම සහ චීන රෙන්මින්බි (Renminbi) විදේශ විනිමය ගනුදෙනු සඳහා අනුමත මුදල් වර්ගයක් ලෙස නම් කිරීම ආදිය ද කරන ලදී. එමෙන්ම, මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍රලාභී බැංකුවලට පොලී අනුපාත, විදේශ විනිමය අනුපාත සහ ගාස්තු, කොමිස් සහ අනෙකුත් අය කිරීම් පිළිබඳ ප්‍රසිද්ධ කිරීම් පුළුල් කිරීමට ද නියම කරන ලදී. මහ බැංකුව ශ්‍රී ලංකාවේ බැංකු පිහිටුවීම සඳහා බැංකු බලපත්‍ර 02 ක් සහ තාවකාලික අවසර ලිපියක් නිකුත් කළ අතර, සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ණය වර්ධනය කිරීමේ අරමුණින්, බැංකු අඩු කළ ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවයෙහි ප්‍රතිලාභ ගනුදෙනුකරුවන්ට අඩු කළ පොලී අනුපාත මගින් ලබා දෙනු ඇතැයි සලකා ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මක අවශ්‍යතාවය සඳහා සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ අංශයන් වෙත ලබා දෙන ණය සලකා බලන නිර්ණායකයන් පුළුල් කරන ලදී.

බැංකු නොවන මූල්‍ය අංශය

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්¹ සහ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්වලින් සමන්විත බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශයෙහි වර්ධනය 2011 දී අඛණ්ඩව පැවතුණි. ප්‍රාග්ධනය, ලාභදායීත්වය, වත්කම්වල ගුණාත්මක බව, ණය පහසුකම්හි වර්ධනය සහ තැන්පතු පදනම පිළිබඳ වූ ප්‍රධාන දර්ශකයන්ගේ සැලකිය යුතු වර්ධනයක් වාර්තා විය. කෙසේ වෙතත්, බැංකු නොවන මූල්‍ය අංශයෙහි සමස්ත ක්‍රියාකාරිත්වය කෙරෙහි යම් ප්‍රමාණයක අහිතකර බලපෑම් ඇති කරමින්, බලපත්‍රලාභී

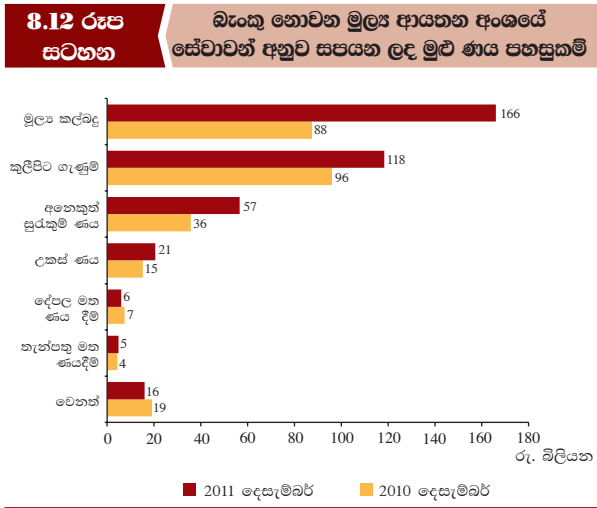
¹ 1988 අංක 78 දරණ මුදල් සමාගම් පනත අවලංගු කර ප්‍රතිස්ථාපනය කරන ලද 2011 අංක 42 දරණ මුදල් ව්‍යාපාර පනතට අනුව ලියාපදිංචි මුදල් සමාගම්, බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් ලෙස නම් කරන ලදී.

8.8 සංඛ්‍යා සටහන		බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතනයන්හි ශාඛා ව්‍යාප්තිය (ශුද්ධ)		
පළාත	2010 දෙසැම්බර්	2011 දෙසැම්බර්	වසර තුළ විවෘත කරන ලද ශාඛා ගණන	
බස්නාහිර	192	224	32	
දකුණ	76	86	10	
සබරගමුව	45	54	9	
වයඹ	61	67	6	
මධ්‍යම	62	72	10	
උතුර	33	42	9	
උතුරුමැද	45	50	5	
නැගෙනහිර	54	63	9	
උතුර	32	46	14	
එකතුව	600	704	104	

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

මුදල් සමාගම් කිහිපයක්ම අඛණ්ඩ ප්‍රාග්ධන පිරිහීමකට සහ ද්‍රවශීලතා හිඟයකට භාජනය විය. සලකා බලන කාලපරිච්ඡේදය තුළ, බැංකු නොවන මූල්‍ය අංශයෙහි මූල්‍ය ස්ථායීතාව තහවුරු කිරීම සඳහා පීඩාවට පත් බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන කිහිපයක් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම සඳහා ක්‍රියාත්මක කළ නිරාකරණ ක්‍රියාමාර්ග, මහ බැංකුව විසින් කාර්යක්ෂම ලෙස නිරීක්ෂණය කරන ලදී.

ව්‍යාප්තිය: 2011 වසර තුළ දී විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් දෙකක් බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් බවට පරිවර්තනය වූ අතර, විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් තුනක බලපත්‍ර අවලංගු කරන ලදී. එබැවින්, 2011 වසර අවසන් වන විට බැංකු නොවන මූල්‍ය අංශය බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් 39 කින් සහ විශේෂිත කල්බදු

මූල්‍යකරණ සමාගම් 16 කින් සමන්විත විය. එමෙන්ම, 2011 වසර තුළ දී නව ශාඛා 104 ක් ආරම්භ කිරීමත් සමඟ ශාඛා ජාලය 704 දක්වා වර්ධනය විය. අදාළ ප්‍රදේශයන්හි පවතින වර්ධන විභවයන් හේතුවෙන්, බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශය මගින් ඒ සඳහා ලබාදෙන ලද ප්‍රමුඛත්වය පෙන්වුම් කරමින්, එයින් ශාඛා 28 ක් උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල ආරම්භ කරන ලදී.

වත්කම්: 2010 වසරේ වූ සියයට 30 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව, බැංකු නොවන මූල්‍ය අංශයේ මුළු වත්කම් ප්‍රමාණය 2011 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 490 ක් දක්වා සියයට 26 කින් වර්ධනය විය. මුළු වත්කම් ප්‍රමාණයෙහි වර්ධනය සඳහා සපයන ලද ණය පහසුකම් ප්‍රමාණයන්හි

8.9 සංඛ්‍යා සටහන		බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශයෙහි වත්කම් සහ වගකීම් සංයුතිය					
අයිතමය	2010 (අ)		2011 (ආ)		වෙනස (%)		
	රුපියල් බිලියන	සමස්තයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	රුපියල් බිලියන	සමස්තයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස	2010	2011	
වත්කම්							
ණය පහසුකම්	265.5	68.4	388.4	79.3	35.3	46.3	
මූල්‍ය කල්බදු	87.5	22.6	166.1	33.9	35.7	89.8	
කුලීපිට ගැනුම්	96.0	24.7	118.4	24.2	37.2	23.3	
ආයෝජන	25.2	6.5	13.5	2.8	130.6	(46.4)	
වෙනත්	97.2	25.1	88.0	18.0	8.1	(9.5)	
වගකීම්							
මුළු නැන්පතු	146.1	37.7	186.0	38.0	22.0	27.3	
මුළු ණය ගැනීම්	138.9	35.8	171.6	35.0	49.3	23.5	
ප්‍රාග්ධන මූලිකාංග	48.1	12.4	77.0	15.7	16.8	60.1	
සමස්ත අරමුදල්	333.2	85.9	434.6	88.7	31.1	30.4	
වෙනත්	54.7	14.1	55.3	11.3	27.2	1.1	
සමස්ත වත්කම්/වගකීම්	387.9	100.0	489.9	100.0	30.6	26.3	

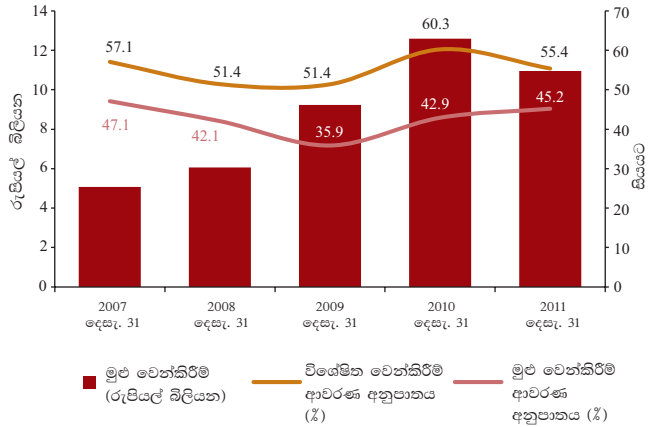
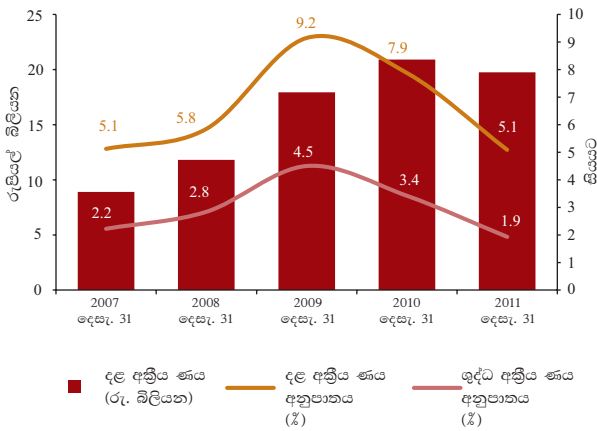
(අ) සංශෝධිත
(ආ) තාවකාලික

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

8.13 රූප සටහන

බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශයේ අක්‍රීය ණය පහසුකම් සහ වෙන්කිරීම් ආවරණයන්

මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සහ පද්ධති ස්ථායීතාව

වර්ධනය ප්‍රධාන වශයෙන් දායක විය. 2010 වසරේ දී වූ සියයට 35 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව, 2011 වසර අවසානට සපයන ලද ණය පහසුකම් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 388 ක් දක්වා සියයට 46 කින් වර්ධනය විය. පිළිවෙළින් සියයට 43 ක්, සියයට 30 ක් සහ සියයට 15 ක් ලෙස වාර්තා වූ කල්බදු මූල්‍යකරණය, කුලී සිත්තකර සහ වෙනත් රක්ෂිත ණය යන ප්‍රධාන අංශයන් මගින් ලබා දුන් ණය, සපයන ලද ණය පහසුකම් හි ප්‍රධාන මූලාශ්‍ර විය. පවත්නා සේවාවන් අතර, මූල්‍ය කල්බදු, වෙනත් රක්ෂිත ණය සහ උකස් ණය ඉහළ වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළ අතර, එය පිළිවෙළින් සියයට 90, සියයට 58 සහ සියයට 35 ක් විය. කෙසේ වුවද, ප්‍රධාන වශයෙන් විවිධාංගීකරණය වූ කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතනයක් පරිපාලක සමාගමක් බවට සංක්‍රමණය වීමත් සමඟ එහි බලපත්‍රය අවලංගු කිරීම හේතුවෙන්, මෙම අංශයේ ආයෝජන කළඹෙහි සියයට 46 ක අඩු වීමක් පෙන්නුම් කළේය.

වගකීම්: බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්වල මූල්‍යනය කිරීමේ ප්‍රධාන මූලාශ්‍රය තැන්පතු වූ අතර, විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්වල මූල්‍යනය කිරීමේ ප්‍රධාන මූලාශ්‍රය ණය ගැනීම් විය. එය පිළිවෙළින් බැංකු නොවන මූල්‍ය අංශයේ මුළු වගකීම්වලින් සියයට 38 ක් සහ සියයට 35 ක් විය. බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශය කෙරෙහි තැන්පත්කරුවන්ගේ විශ්වාසය යථා තත්ත්වයට පත්වීම පිළිබිඹු කරමින්, 2010 වසරේ වූ සියයට 22 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව, 2011 වසරේ අවසානය වන විට තැන්පතු ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 186 ක් දක්වා සියයට 27 කින් වර්ධනය විය. තැන්පතු රැස්කිරීමේ ප්‍රධාන මූලාශ්‍රය කාලීන තැන්පතු වූ අතර, එය මුළු තැන්පතු ප්‍රමාණයෙන් සියයට 97 ක් ලෙස පැවතිණි. මහජන තැන්පතුවල වර්ධනයට අමතරව,

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් ණය ගැනීම් මගින් ද අරමුදල් රැස්කර ඇත. බැංකු නොවන මූල්‍ය අංශයේ මුළු ණයගැනීම් ප්‍රමාණය 2010 වසරේ වාර්තා වූ සියයට 49 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව 2011 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 172 ක් දක්වා සියයට 24 කින් වර්ධනය විය. විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශයෙහි, අරමුදල් සම්පාදනය කරගැනීමේ ප්‍රධාන මූල්‍ය ණය ලබාගැනීම හේතුවෙන් සමස්ත ණය ගැනීම්වලින් සියයට 54 ක් පමණ විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් අංශය විසින් ලබාගෙන ඇත. ප්‍රාග්ධනය, 2010 වසරේ වූ සියයට 17 ක වර්ධනයට සාපේක්ෂව, 2011 වසර අවසානයේ දී රුපියල් බිලියන 77 ක් දක්වා සියයට 60 කින් ශක්තිමත් ලෙස වර්ධනය විය. මෙම අංශයේ ප්‍රාග්ධන අරමුදල් ශක්තිමත් වීමට අඛණ්ඩව පැවති ලාභදායීත්වය සහ පීඩාවට පත් සමාගම් යථා තත්ත්වයට පත්වීම යනාදී සාධක හේතු විය.

අවදානම් කළමනාකරණය

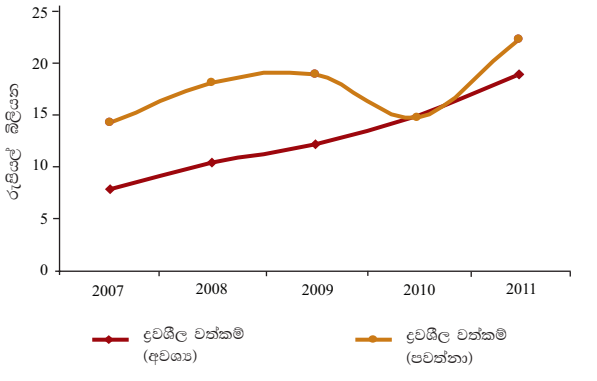
ණය අවදානම: 2010 වසරේ දී වූ රුපියල් බිලියන 21 ක් වූ මුළු අක්‍රීය ණය ප්‍රමාණය 2011 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 20 දක්වා සියයට 6 කින් පහළ ගියේය. මුළු අක්‍රීය ණය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 81 ක් බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශයෙන් වන අතර, එම ණය ප්‍රමාණය ප්‍රධාන වශයෙන් පීඩාවට පත් සමාගම් සඳහා අදාළ වේ. එසේම, 2010 වසර අවසානයේ දී සියයට 7.9 ක් ව පැවැති අක්‍රීය ණය ප්‍රමාණය සහ මුළු ණය ප්‍රමාණය අතර අනුපාතය, සපයන ලද ණය පහසුකම්වල වර්ධනය හේතුවෙන් 2011 වසර අවසානයේ දී සියයට 5.1 ක් දක්වා පහළ ගියේය. ණය අහිමිවීම් සඳහා ප්‍රතිපාදනයන් වෙන්කිරීමෙන් පසු, ශුද්ධ අක්‍රීය ණය

අනුපාතය 2011 වසර අවසානයේ දී සියයට 1.9 ක් විය. අවදානම් මත බර තැබූ වත්කම්වල වර්ධනය හේතුවෙන් 2010 වසර අවසානයේ සියයට 60 ක් ව පැවති අක්‍රීය ණය ආවරණ අනුපාතය 2011 වසර අවසානයේ දී සියයට 55 දක්වා සුළු වශයෙන් පහළ ගියේය.

වෙළෙඳපොළ අවදානම: තනි අගයේ පොලී අනුපාතිකයන්ගේ හැසිරීම, 2011 වසර තුළ බැංකු නොවන මූල්‍ය අංශයේ ඉපයීම් මෙන්ම ව්‍යාපාර කටයුතු ප්‍රමාණය වැඩිවීම කෙරෙහි අඛණ්ඩව හිතකර බලපෑම් ඇති කරන ලදී. පෙර වසරේ අදාළ කාලපරිච්ඡේදයේ දී සියයට 6 ක්ව පැවති මෙම අංශයේ පොලී ආන්තිකය (ශුද්ධ පොලී ආදායම, උපයනවත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස) හා සැසඳීමේ දී එය 2011 දෙසැම්බර් මාසයෙන් අවසන් වන මාස 12 තුළ සියයට 6.4 ක් දක්වා වර්ධනය විය. 2010 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 23 ක් ව පැවති මෙම අංශයේ ශුද්ධ පොලී ආදායම 2011 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 31 දක්වා සියයට 33 කින් ඉහළ ගියේය.

ද්‍රවශීලතා අවදානම: බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශය පමණක් 2011 වසර වනතෙක් ද්‍රවශීල වත්කම් පවත්වා ගැනීම අවශ්‍ය විය. විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් සඳහා නිකුත් කර ඇති නව විධානය අනුව, 2012 වසරේ සිට විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් ද ද්‍රවශීල වත්කම් පවත්වා ගැනීම අවශ්‍ය වේ. 2010 වසරේ දී සියයට 22 ක පහළ යාමක් පෙන්නුම් කළ බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් අංශයේ සමස්ත ද්‍රවශීල වත්කම් ප්‍රමාණය, 2010 වසර අවසානයේ දී වූ රුපියල් බිලියන 15 සිට 2011 වසර අවසානයේ දී රුපියල් බිලියන 22 ක් දක්වා සියයට 52 ක වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. 2011 වසර අවසානයේ දී බලපත්‍රලාභී මුදල්

8.14 රූප සටහන බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශයේ ද්‍රවශීල වත්කම් අවශ්‍යතාවන්ගේ අනුකූලතාවය

සමාගම් අංශය සතුව පැවති සමස්ත ද්‍රවශීලතා වත්කම් ප්‍රමාණය, පැවතිය යුතු අවම ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීලතා වත්කම් අවශ්‍යතාව වන රුපියල් බිලියන 19 ඉක්මවමින් (එනම්, කාලීන තැන්පතු සහ තැන්පතු සහතිකවල වටිනාකමින් සියයට 10 ක් සහ ඉතිරිකිරීමේ තැන්පතුවල වටිනාකමින් සියයට 15 ක්) රුපියල් බිලියන 3.5 ක අතිරික්තයක් පෙන්වීය. දැඩි ද්‍රවශීලතා අර්බුදයන්ට මුහුණ පෑ පීඩාවට පත් සමාගම් කිහිපයක් නැවත එම ආයතන නගා සිටුවීමේ සැලසුම් සහ අංශයේ ඉහළ ඉපයුම් සමඟ යළි යථා තත්ත්වයට පත්වීම මේ සඳහා සෘජුව බලපාන ලදී.

ඉපැයුම්: 2011 වසර තුළ දී ව්‍යාපාර සඳහා පැවති හිතකර පරිසරය හේතුවෙන් බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශයෙහි ලාභදායී මට්ටම අඛණ්ඩව වර්ධනය විය. එමෙන්ම 2010 වසරේ සිට පැවති තනි අගයේ පොලී අනුපාතිකයන් හේතුවෙන් බැංකු නොවන මූල්‍ය අංශය

8.10 සංඛ්‍යා සටහන බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශයෙහි ආදායම් සහ වියදම් සංයුතිය

අයිතමය	වටිනාකම (රු. බිලියන)		වර්ධනය			
			2010 (අ)		2011 (ආ)	
	2010 (අ)	2011 (ආ)	වටිනාකම (රු. බිලියන)	ප්‍රතිශතය	වටිනාකම (රු. බිලියන)	ප්‍රතිශතය
පොලී ආදායම	53.3	64.9	5.0	10.4	11.6	21.8
පොලී වියදම	29.9	33.7	(6.2)	(17.2)	3.8	12.8
ශුද්ධ පොලී ආදායම	23.4	31.1	11.3	93.2	7.8	33.2
පොලී නොවන ආදායම	12.3	14.7	3.2	35.8	2.4	19.9
පොලී නොවන වියදම	20.3	25.0	4.2	26.3	4.7	23.2
සේවක පිරිවැය	6.7	8.4	1.6	31.2	1.7	24.8
අක්‍රීය ණය සඳහා වෙන් කිරීම් (ශුද්ධ)	4.5	(1.5)	0.8	21.6	(5.9)	(132.5)
බදු පෙර ලාභය	10.8	22.3	9.5	737.6	11.5	106.7
බදු	5.9	6.4	3.5	142.4	0.5	9.1
බදු පසු ලාභය	4.9	15.8	6.0	522.5	11.0	224.7

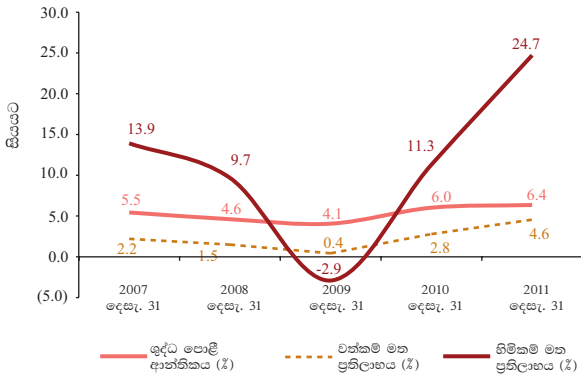
(අ) සංශෝධිත (ආ) තාවකාලික මූලාශ්‍ර: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

8.15 රූප සටහන

බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශයේ ලාභදායීත්ව දර්ශක

වාසි ලැබීය. 2010 වසරේ දී වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 5 ක බදු පසු ලාභය හා සැසඳීමේ දී, මෙම අංශය 2011 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 16 ක විශිෂ්ඨ ලාභයක් වාර්තා කළේය. බැංකු නොවන මූල්‍ය අංශයේ ප්‍රධාන ව්‍යාපාර සේවාවන්ගේ වර්ධනය හේතුවෙන් ශුද්ධ පොළී ආදායමේ ඉහළයාම, ණය අහිමිවීම වෙනුවෙන් කළයුතු ප්‍රතිපාදනයන් අඩුවීම සහ ණය අයකර ගැනීම් හේතුවෙන් කරන ලද ප්‍රතිපාදනයන් ඉවත් කිරීම මේ සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් බලපෑවේය. 2010 වසරේ දී පිළිවෙළින් සියයට 3 ක් සහ සියයට 11 ක් ව පැවති වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය සහ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය 2011 වසරේ දී, පිළිවෙළින් සියයට 5 ක් සහ සියයට 25 ක් වශයෙන් ඉහළයාම තුළින් ලාභදායීත්වයේ සිදුවී ඇති වර්ධනය පෙන්නුම් කළේය.

ප්‍රාග්ධනය: 2010 වසරේ දී වූ සියයට 9 ක වර්ධනය හා සැසඳීමේ දී, 2011 වසර තුළ දී මෙම අංශයේ ප්‍රාග්ධන අරමුදල් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 68 දක්වා සියයට 57 කින් ශක්තිමත් ලෙස ඉහළ ගියේය. ලාභදායීත්වය වර්ධනය වීම සහ පීඩාවට පත් සමාගම් යථා තත්ත්වයට පත්වීම මෙම අංශයේ ප්‍රාග්ධන අරමුදල් ශක්තිමත් වීම සඳහා හේතු විය. මූලික කොටස් නිකුතු සහ හිමිකම් කොටස් නිකුතු මගින් රුපියල් බිලියන 9 ක් ද, උපායශීලී ආයෝජන මගින් රුපියල් බිලියන 5.3 ක් ද, පෞද්ගලික ස්ථාපනයන් මගින් රුපියල් බිලියන 7 ක් ද සහ තැන්පතු පරිවර්තනය කිරීම් මගින් රුපියල් බිලියන 5.8 ක් ද ලෙස දළ වශයෙන් රුපියල් බිලියන 27 ක පමණ වටිනාකමකින් යුත් ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණයකින් බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශය ශක්තිමත් විය. බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශයේ ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාත, අවශ්‍ය අවම මට්ටම් ඉක්මවා පැවතුණි. ශීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වන අවදානම් මත බර තැබූ වත්කම් හේතුවෙන්, 2010 වසර අවසානයේ දී සියයට 19 ක්ව පැවති මෙම අංශයේ

8.11 සංඛ්‍යා සටහන

බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශයේ ප්‍රාග්ධන මූලිකාංගයන්හි සංයුතිය

අයිතමය	වටිනාකම (රු. බිලියන)		සංයුතිය (%)	
	2010 (අ)	2011 (ආ)	2010 (අ)	2011 (ආ)
කොටස් ප්‍රාග්ධනය	21.8	48.2	45.3	62.6
අසමුච්චිත, නිදහස් කළ නොහැකි වරණය කොටස්	0.0	2.5	0.1	3.2
කොටස් අධිමිල	0.5	1.0	0.9	1.3
ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අරමුදල්	3.9	4.4	8.2	5.7
සාමාන්‍ය සහ අනෙකුත් ස්වාධීන සංචිත	11.4	11.9	23.8	15.4
ප්‍රාග්ධන ලාභ මත සංචිත	0.2	0.6	0.3	0.7
ප්‍රත්‍යාගණන සංචිත	6.5	3.9	13.6	5.0
අනෙකුත් සංචිත	1.3	2.1	2.8	2.7
ප්‍රකාශිත නොබෙදූ ලාභ දේමුහුම් (ණය-හිමිකම්) ප්‍රාග්ධන උපකරණ	8.0	4.1	16.7	5.3
උපකරණ	0.1	0.1	0.1	0.1
පෙර වසරේ නොබෙදූ ලාභ/අලාභ	(9.0)	(15.3)	(18.7)	(19.8)
ප්‍රවර්ධන වසරේ ලාභ/අලාභ	3.3	13.6	6.9	17.7
සමස්ත ප්‍රාග්ධන මූලිකාංග	48.1	77.0	100.0	100.0

(අ) සංශෝධිත මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව (ආ) තාවකාලික

ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතය (අවදානම මත බර තැබූ වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස) 2011 වසර අවසානයේ දී සියයට 15 දක්වා පහළ ගියේය (පවත්වා ගත යුතු අවම ප්‍රමාණය සියයට 5 කි). තවද, 2010 වසර අවසානයේ දී සියයට 6 ක් ලෙස පැවති මුළු ප්‍රාග්ධන අනුපාතය 2011 වසර තුළ දී විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් සඳහා ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණත්ව විධානය නිකුත් කිරීම හේතුවෙන් 2011 වසර අවසානයේ දී සියයට 14 දක්වා ඉහළ ගියේය (පවත්වාගත යුතු අවම ප්‍රමාණය සියයට 10 කි). 2010 වසර අවසානයේ දී සියයට 11 ක් ලෙස වාර්තා වූ බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් හි ප්‍රාග්ධන අරමුදල්වලට මුළු තැන්පතු අනුපාතය 2011 වසර අවසානයේ දී සියයට 20 දක්වා ඉහළ ගියේය (ව්‍යවස්ථාපිත අවම මට්ටම සියයට 10කි).

පීඩාවට පත් සමාගම් ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීම: 2011 වසර තුළ දී, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ව්‍යාපාර ප්‍රතිව්‍යුහගත කිරීමේ සැලසුම් ක්‍රියාවට නැංවූ අතර, පීඩාවට පත් සමාගම්හි ඇතිවන ප්‍රගතිය කාර්යක්ෂම ලෙස අඛණ්ඩව නිරීක්ෂණය කරන ලදී. බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අංශයෙහි සැලකිය යුතුයහපත්කාර්යසාධනයක් තිබියදීත්, 2009 වසර තුළ දැඩි ලෙස පීඩාවට පත් මූල්‍ය සමාගම් කිහිපයක් සඳහා අමතර පරීක්ෂාකාරී වීමක් අවශ්‍ය විය. එම සමාගම්හි ගැටළු විසඳාලීමේ ක්‍රියාමාර්ගයක් ලෙස, මෙහෙයුම් කටයුතු සුපරීක්ෂණය සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් කළමනාකරණ නියෝජිතයන් පත්කළ අතර, එම සමාගම්වල සිටි අධ්‍යක්ෂවරුන් යොදවන ලද බලය සීමාකිරීම හෝ ඉවත් කිරීම

සිදුකරන ලදී. තවද, මෙම සමාගම්වල පුනරුත්ථාපන ක්‍රියාවලිය ක්‍රියාවට නැංවීම සහ සමාලෝචනය කිරීම සඳහා විද්වත් මණ්ඩලයේ උපදේශන සහයෝගය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව අඛණ්ඩව ලබා ගන්නා ලදී. මෙම ප්‍රතිව්‍යුහ ගතකරන උපාය මාර්ග ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2011 වසර අවසාන වන විට, පීඩාවට පත් වූ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන පහකට පමණ තම සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර කටයුතු ආරම්භ කිරීමට හැකිවූ අතර, ඒ ආයතන සඳහා පත්කර සිටි කළමනාකරණ නියෝජිතයන් ද නිදහස් කරන ලදී. පීඩාවට පත් වූ සමාගම් හතක් සඳහා උපාය මාර්ගික ආයෝජකයන් හඳුනාගන්නා ලද අතර, එයින් සමාගම් හයක් අදාළ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල සංශෝධනයන්ට මග සලසමින්, දළ වශයෙන් රුපියල් බිලියන 5.4 ක ආයෝජනයක් සම්පූර්ණ කරන ලදී. දළ වශයෙන් රුපියල් බිලියන 6 ක වටිනාකමකින් යුත් තැන්පතු සහ ණය, ප්‍රාග්ධනය බවට පරිවර්තනය කරමින් මෙම සමාගම්වල ශේෂ පත්‍ර සංශෝධනය කෙරිණි. ඉහත ප්‍රතිව්‍යුහගතකරණ පියවරයන්ගේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, සියළුම පීඩාවට පත් වූ සමාගම් 2012 වසර තුළ දී තම ව්‍යාපාර කටයුතු නගාසිටුවා ගනිමින් කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි ලැයිස්තුගත වීම අවශ්‍ය වේ.

අධීක්ෂණ සහ නියාමන ප්‍රගතීන්: මුදල් සමාගම් නියාමනය ශක්තිමත් කිරීම සඳහා 2011 නොවැම්බර් මස දී 2011 අංක 42 දරණ මුදල් ව්‍යාපාර පනත නීතිගත කරන ලදී. මුදල් සමාගම් පනත වෙනුවට ප්‍රතිස්ථාපනය කළ මෙම නව පනත, “තැන්පතු” හා “මුදල් ව්‍යාපාර” යන්නට පුළුල් අර්ථකථනයක් සපයමින්, නියාමකයන්ට ඇති විමර්ශන බලතල වැඩිකර ඇති අතර, වැරදි සඳහා වූ දඬුවම් වැඩි කර ඇත. අධ්‍යක්ෂවරුන්ගේ හා විධායක කටයුතු සිදු කරනු ලබන නිලධාරීන්ගේ යෝග්‍යතාව තක්සේරු කිරීම, වාර්තාකරණ අවශ්‍යතා සමඟ අනුකූල නොවීම සඳහා සම්බන්ධක පැනවීම සහ රුපියල් මිලියන 400 ක් දක්වා අවම මූලික ප්‍රාග්ධනය වර්ධනය කිරීමට අදාළව බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් වෙත නව විධානයන් තුනක් නිකුත් කරන ලදී. 2011 ජූනි 30 දින වන විට කොළඹ කොටස් හුවමාරුවෙහි ලැයිස්තුගත වීම සඳහා සියලුම බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් වෙත කාල සීමාවක් ලබා දෙන ලදී. 2011 අවසාන වන විට බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් 28 ක් ලැයිස්තුගත කෙරිණි. ඊට අමතරව, වඩා හොඳ වෙළෙඳපොළ විනිවිදභාවයක් ඇතිකිරීම සඳහා ඉදිරි ණයකර නිකුතු කොළඹ කොටස් හුවමාරුවෙහි ලැයිස්තුගත කිරීමට බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතනවලට උපදෙස් ලබා දී ඇත. 2012.01.01 දින වන විට හා 2013.01.01 දින වන විට, මුළු වගකීම්වලින් පිළිවෙලින් සියයට 5 ක් හා සියයට 10 ක් ලෙස ව්‍යවස්ථාපිත ද්‍රවශීල වත්කම් පවත්වාගැනීමේ අවශ්‍යතාව, 2011.07.01

දින සිට ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණත්ව අනුපාතය පවත්වාගෙන යාම සහ ව්‍යුහාත්මක වෙනස්වීම් සඳහා පූර්ව අනුමැතිය ලබාගැනීම ආදිය සම්බන්ධයෙන් විධානයන් තුනක් විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ ආයතන අංශය වෙත නිකුත් කරන ලදී. බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතනයන්හි ආයෝජන අරමුදල් ගිණුම සම්බන්ධයෙන් මෙහෙයුම් මාර්ගෝපදේශනයන් ද නිකුත් කරන ලදී. 2011 වසර තුළ දී, එතැන් පරීක්ෂණ 23 ක් සම්පූර්ණ කරන ලද අතර, නියම කරන ලද කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ නිර්දේශයන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අදාළ සමාගම්වලට උපදෙස් ලබා දී ඇත. එමෙන්ම, ද්‍රවශීලතාව, ණය පරිපාලනය, වත්කම් කළඹ, ප්‍රාග්ධන ප්‍රමාණාත්මතාව සහ පද්ධති පාලනය ආදී තීරණාත්මක අංශ තෝරා ගනිමින් සීමිත විෂයපථ පදනම් යටතේ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන 15 ක් පරීක්ෂාවට ලක් කරන ලදී.

අවසර නොමැතිව මුදල් ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යාමට එරෙහිව ගන්නා ලද ක්‍රියාමාර්ග: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් අවසරයක් නොමැතිව මුදල් ව්‍යාපාරවල නිරත වූ බවට චෝදනා ලද ආයතන සම්බන්ධයෙන් අවශ්‍ය වන විමර්ශන කටයුතු අඛණ්ඩව සිදුකළ අතර, අදාළ අධිකරණයේ විභාග වෙමින් පවතින නඩු සම්බන්ධයෙන් සහාය දක්වන ලදී. මීට සමගාමීව, දීප ව්‍යාප්තව වැඩසටහන් සහ වැඩමුළු පැවැත්වීම සහ වෙළෙඳ දැන්වීම් ප්‍රචාරණය කිරීම තුළින් එවන් ආයතනවල මුදල් ආයෝජනය කිරීමෙන් ඇතිවන අවදානම සම්බන්ධයෙන් ජනතාව දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කෙරිණි. 2011 වසර තුළ දී, ගුවන් විදුලි විකාශයන් සහ සම්මන්ත්‍රණ පැවැත්වීම ආදී ක්‍රම මගින් ජනතාව දැනුවත් කිරීමේ වැඩ සටහන් 53 ක් ග්‍රාමීය ප්‍රදේශයන්හි පවත්වන ලදී. අවසර නොලත් මුදල් සමාගම්වල ආයෝජනය කිරීමේ අවදානම පෙන්වුම් කරමින් “පනින්නට පෙර” කෙටි චිත්‍රපටය සිංහල සහ දමිළ රූපවාහිනී මාධ්‍යයන් කීපයක් ඔස්සේ විකාශය කරන ලදී. එමෙන්ම, බලපත්‍රලාභී බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්වල නම් ලැයිස්තු ඇතුළත් පෝස්ටර්, දිස්ත්‍රික්ක 16 ක ග්‍රාම නිලධාරීන් අතර බෙදාහරින ලදී. බලපත්‍රලාභී බැංකු සහ බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්වල නම් ලැයිස්තු මෙන්ම අනිකුත් ප්‍රයෝජනවත් තොරතුරු ඇතුළත් අත් පත්‍රිකා මහජනයා අතර බෙදාහරිනු ලැබූ අතර, තැන්පතු භාර ගැනීමට අවසර ලත් ආයතනවල නම් ලැයිස්තු පුවත්පත්වල භාෂා තුනෙන්ම පළකරන ලදී. නව මුදල් ව්‍යාපාර පනත මගින්, අවසර නොලත් මුදල් ව්‍යාපාර කටයුතු වැළැක්වීම සඳහා, බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අධීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව වෙත වැඩි විමර්ශන බලතල ලබා දෙනු ඇත.

මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සහ පද්ධති ස්ථායීතාව

පසුබිම

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්වල නියාමන කටයුතු ශක්තිමත් කිරීමත්, අනවසර මුදල් ව්‍යාපාර කටයුතු වැළැක්වීමත් සඳහා 2011.11.09 දින සිට 1988 අංක 78 දරන මුදල් සමාගම් පනත අහෝසි කරමින්, 2011 අංක 42 දරන මුදල් ව්‍යාපාර පනත බලාත්මක කරන ලදී. පසුගිය දශක දෙකකට වැඩි කාලයක් තුළ මූල්‍ය අංශයේ ඇති වූ සැලකිය යුතු වර්ධනය නිසා, මුදල් සමාගම් පනතේ ඇති අඩුපාඩු නැති කිරීම සඳහාත් මූල්‍ය පද්ධතියේ සුරක්ෂිතතාවය සහ අඛණ්ඩ පැවැත්ම තහවුරු කිරීම සඳහාත් නව නීති පැනවීම් දැඩි අවශ්‍යතාවයක් විය.

මුදල් ව්‍යාපාර පනතේ ප්‍රධාන ලක්ෂණ:

• **“තැන්පතු” යන්න අර්ථ දැක්වීම**

මුදල් සමාගම් පනත යටතේ අනවසරයෙන් “මුදල් ව්‍යාපාර” පවත්වාගෙනයාම වරදකි. ඒ වෙනුවට “මුදල් ව්‍යාපාර” යන්න අර්ථ දක්වා තිබූ අතර, මුදල් ව්‍යාපාර කරගෙන යාම යන්න තහවුරු කිරීම සඳහා කරුණු තුනක් සම්පූර්ණ විය කළ යුතු විය. එනම්, තැන්පතු ලෙස මුදල් බාර ගැනීම, ඒ සඳහා පොලී ගෙවීම සහ එසේ එක්රැස් කළ මුදල් ණයට දීම/ආයෝජනය කිරීමයි. නමුත් එම මුදල් තැන්පතු ණයට දීම හෝ ආයෝජනය කළ බව තහවුරු කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් සාක්ෂි සොයා ගැනීම ප්‍රායෝගිකව අතිශය දුෂ්කර විය. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වූයේ, විවිධ මුහුණුවරයන්ගෙන් බැංකු කටයුතුවලට සමාන (Shadow banking) ක්‍රියාකාරකම් අනවසර ලෙස පවත්වාගෙන යාමයි.

එම නිසා මුදල් ව්‍යාපාර පනත මගින් අනවසර ලෙස මහජනතාවගේ මුදල් තැන්පතු ඒකරාශී කිරීම වරදක් බවට පත් කර ඇත. මුදල් ව්‍යාපාර පනතෙහි “තැන්පතු” යන්නෙන් ඉල්ලා සිටි විටෙක හෝ ගෙවීම් කරන තැනැත්තා සහ ගෙවීම් බාර ගන්නා තැනැත්තා විසින් හෝ ඒ තැනැත්තන් වෙනුවෙන් එකඟ වූ කාලයකදී හෝ අවස්ථානුගත කරුණු මත පොලියක් හෝ අධි මිලක් සහිතව හෝ රහිතව, ආපසු ගෙවීමේ කොන්දේසි යටතේ ගෙවූ මුදල් ප්‍රමාණයක් ලෙස අර්ථ දැක්වයි. එසේ වුවත්, රක්ෂණ කර්මාන්ත විධිමත් කිරීමේ පනත යටතේ රක්ෂණ ව්‍යාපාරයක් කරගෙන යාමට බලය ලත් තැනැත්තකුට ගෙවන ලද යම් මුදලක්, සමාගම් හි වත්කමකින් සුරක්ෂිත කරන ලද යම් බැඳුම්කර හෝ ණයකරවලට ගෙවූ මුදල් සහ බලයලත් කොටස් හුවමාරුවක ලැයිස්තුගත කරන ලද ණය උපකරණ වැනි දෑ මෙම තැන්පතු යන අර්ථ දැක්වීමෙන් නිදහස් කර ඇත. ඊට අමතරව, අවසරයකින් තොරව තැන්පතු බාර ගැනීම

සඳහා පෙළඹවීමද දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදකි. ඒ අනුව, අවසර නොමැතිව තැන්පතු රැස්කරන පුද්ගලයෙක් හෝ ආයතනයක් සමඟ තැන්පතු පවත්වාගෙන යන පුද්ගලයාද සාපරාධී වරදක් යටතේ දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදකට වරදකරු වේ.

• **මුදල් සමාගමක නාමයෙන් විය හඳුනාගැනීම**

පසුගිය කාලය තුළ ශ්‍රී ලංකාව තුළ ඕනෑම සමාගකට එහි නාමයේ කොටසක් ලෙස “මුදල්”, “මූල්‍යකරණය” හා “මූල්‍ය” යන වචන හෝ ඉන් සෑදුන වචනයන් භාවිතා කිරීමට තිබූ හැකියාව, තත්ත්වය ව්‍යාකූල කිරීමට හේතු විය. මේ තත්ත්වය තුළ තැන්පතු භාර ගැනීමට අවසර ඇති ආයතන හා අවසර නොමැති ආයතන වෙන් කොට හඳුනා ගැනීමට මහජනතාවට අපහසු විය. එබැවින්, මුදල් ව්‍යාපාර පනත මගින්, බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් විසින් එහි නමේ කොටසක් ලෙස “මුදල්”, “මූල්‍යකරණය” හා “මූල්‍ය” යන වචනයන්ගෙන් එකක් හෝ ඉන් සෑදුන යම් වචනයක්, සමාගමේ නමට යෙදිය යුතු බව නියම කර ඇති අතර, අනෙකුත් සෑම ආයතනයක්ම, ඒවායේ නාමයන් සඳහා ඉහත වචන හෝ එහි අන්වක්ෂරීකරණයක් හෝ වෙනත් භාෂාවක එයට සමාන වචනයක්, මුදල් මණ්ඩලයේ පූර්ව ලිඛිත අවසරයකින් තොරව භාවිතා නොකළ යුතුය. එමනිසා බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් හැර වෙනත් ආයතන දැනට ඉහත වචනයන්ගෙන් එකක් සිය නාමයේ කොටසක් ලෙස භාවිතා කරන්නේ නම්, මෙම මුදල් ව්‍යාපාර පනත බලාත්මක වූ දින සිට මාස හයක් ඇතුළත එම වචන සිය නාමයෙන් ඉවත් කළ යුතුය.

තවද, බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගමක නම, ලුහුඬු නම හෝ නමේ වචනවල මුලකුරු එක් කොට සෑදූ සංකීර්ණ නම අදාළ මුදල් සමාගම හැර වෙනත් කිසිම සමාගමක් විසින් සිය ව්‍යාපාර ප්‍රවර්ධනය සඳහා කිසිම වෙළෙඳ දැන්වීමකට භාවිතා කිරීම මුදල් ව්‍යාපාර පනත මගින් තහනම් කර ඇත.

• **තැන්පතු රැස් කිරීම සඳහා ප්‍රචාරණය**

නව මුදල් ව්‍යාපාර පනත මගින්, අවසර නොමැති ආයතනවලට මහජනතාවගෙන් තැන්පතු රැස් කිරීම සඳහා ප්‍රචාරණ කටයුතු කිරීම තහනම් කර ඇති අතර, යම් ආයතනයක් මහජනතාවගෙන් තැන්පතු කැඳවමින් ප්‍රචාරක දැන්වීම් පළකර ගැනීම සඳහා එම දැන්වීම් මාධ්‍ය ආයතනවලට බාරදෙන අවස්ථාවේදී එකී දැන්වීම් ප්‍රචාරණයට පෙර ඔවුන්ට ඒ සඳහා නීත්‍යානුකූල අවසරයක් තිබේද යන්න මාධ්‍ය ආයතන විසින් ද තහවුරු කරගත යුතු වේ. අවසර නොමැතිව මහජනතාවගෙන් තැන්පතු රැස්

කිරීම සඳහා ප්‍රචාරක දැන්වීම් පළ කිරීම සම්බන්ධයෙන් ප්‍රචාරකයා සහ දැන්වීම් පළකරන්නා යන දෙදෙනාම වැරදිකරුවන් ලෙස සැලකේ.

• අයහපත් චේතනාවෙන් තොරව නියාමක වෙත සහාය දැක්වීම

ඕනෑම අනවසර මුදල් ව්‍යාපාරයක් පාලනය කිරීමට සහ ඒවා මැඩපැවැත්වීමට ඵලදායී ක්‍රියාමාර්ග අනුගමනය කිරීම සඳහා, මුදල් ව්‍යාපාර පනතෙන්, බලපත්‍රලාභී බැංකුවල සහ බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්වල සෑම සේවා නියුක්තිකයෙකුම යම් ආයතනයක් හෝ පුද්ගලයෙක් අනවසරයෙන් මුදල් ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යන බවට හෝ මහජනතාවගෙන් තැන්පතු භාර ගන්නා බවට තමාට යම් සාධාරණ සැකයක් ඇත්නම් ඒ බව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ බැංකු නොවන මූල්‍ය ආයතන අධීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ වෙත දැනුම් දිය යුතු බවට බලය පවරා ඇත.

• නීතිමය සම්බන්ධය හෝ සම්බාධක

මුදල් ව්‍යාපාර පනත යටතේ යම් පුද්ගලයෙක් හෝ සංවිධානයක් අනවසරයෙන් මුදල් ව්‍යාපාරයක් පවත්වාගෙන යන්නේ නම් හෝ අනවසරයෙන් මහජනතාවගෙන් තැන්පතු භාරගෙන ඇත්තේ නම් ඒ සඳහා දැඩි දඬුවම් නියම කර ඇත. එවැනි අවස්ථාවකදී, පුද්ගලයෙක් හෝ ආයතනයක් සම්බන්ධයෙන් මහාධිකරණයක් ඉදිරියේ නඩු විභාගයකින් පසු වරදකරු වූ විටක දී වසර පහකට නොවැඩි සිර දඬුවමකට හෝ රුපියල් දශලක්ෂ 5 කට නොවැඩි දඩ මුදලකට හෝ ඒ දෙකටම යටත් කළ හැකිය.

මේ අනුව, මුදල් ව්‍යාපාර පනත මගින් මීට පෙර බලාත්මක වූ මුදල් සමාගම් පනතේ තිබූ අඩු ලුහුඬුකම් මඟහරවා, මුදල් සමාගම් අංශයේ සුමට ක්‍රියාකාරීත්වය සුරක්ෂිත කර අනවසර තැන්පතු රැස් කිරීමේ ව්‍යාපාර මැඩ පවත්වා මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථාවරත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පියවර ගෙන ඇත.

එක් සමාගමක ක්‍රියාකාරකම් නිවැරදි ආකාරයට හැසිරවීම සඳහා ක්‍රියාමාර්ගයන් ගනිමින් සිටින අතර, අනිකුත් සමාගම් කිහිපයක් රැස්කළ තැන්පතු ආපසු ගෙවීම සඳහා එකඟ වී ඇත. මුදල් ව්‍යාපාර පනතේ ප්‍රතිපාදනයන් උල්ලංඝනය කරමින් මුදල් ව්‍යාපාර කටයුතුවල යෙදීම සම්බන්ධයෙන් එක් ආයතනයකට එරෙහිව නීතිමය ක්‍රියාමාර්ග ආරම්භ කර ඇත.

ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන: ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන නියාමනය කිරීම සඳහා නීති සම්පාදනය කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සම්බන්ධ විය. ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන වර්ග කිහිපයක් පවතින අතර, ඒවා විවිධ නීති යටතේ ලියාපදිංචි වී ඇති නමුත් විවක්ෂණ නිර්ණායකයන් ඔස්සේ ඒවා නියාමනයට හෝ අධීක්ෂණයට ලක් නොවේ. ඒ නිසාවෙන්, තැන්පත්කරුවන්ගේ හා ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ආරක්ෂාව සම්බන්ධයෙන් හා ආයතනයන්හි පාලනය හා සේවා සැපයුම ශක්තිමත් කිරීමට මෙම ආයතන පොදු නියාමන රාමුවක් යටතට ගෙන ඒමට තීරණය කරන ලදී. ඒ අනුව, යෝජිත පනත මගින් ක්ෂුද්‍ර මූල්‍ය ආයතන සඳහා වෙනම නියාමන අධිකාරියක් ස්ථාපිත කිරීමට ප්‍රතිපාදන සැකසෙනු ඇත.

රජයේ සුරැකුම්පත්ති ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්

මෙම වසර තුළ දී ප්‍රාථමික අලෙවිකරු කර්මාන්තය මිශ්‍ර ප්‍රතිඵල පෙන්නුම් කරන ලදී. ඵලදා අනුපාතික ඉහළයාමක් සමඟ කර්මාන්තයේ ලාභදායීත්වය පහත

වැටුණ ද, ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්ගේ ප්‍රධාන මූල්‍ය දර්ශක යහපත් මට්ටමක පවත්වා ගන්නා ලදී.

වත්කම් සහ වගකීම්: 2010 වසරේ දී මුළු වත්කම්හි සිදු වූ සියයට 27 ක ඉහළ වර්ධනයට සාපේක්ෂව මෙම වසර තුළ දී මුළු වත්කම් රුපියල් බිලියන 135 ක් දක්වා සියයට 6 කින් වර්ධනය විය. වෙළෙඳ, ආයෝජන සහ ප්‍රතිවිකුණුම්වලින් සමන්විත රජයේ සුරැකුම්පත් කළඹ ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්ගේ මුළු වත්කම්වලින් සියයට 99 ක් විය. පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව 2011 වසර තුළ දී වෙළෙඳ කළඹ සහ ප්‍රතිවිකුණුම් කළඹ පිළිවෙළින් සියයට 23 ක සහ සියයට 35 ක වැඩිවීමක් වාර්තා කළ අතර, ආයෝජන කළඹ සියයට 37 ක සැලකිය යුතු පහත වැටීමක් පෙන්නුම් කරන ලදී. ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්ගේ මුළු වගකීම්වලින් සියයට 73 ක් වූ ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් 2011 වසර අවසානයේ දී සියයට 17 ක වැඩිවීමක් පෙන්නුම් කරමින්, රුපියල් බිලියන 88 ක් ලෙස වාර්තා විය. 2010 වසරේ දී එය සියයට 3 ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කළ අතර, එම අගය රුපියල් බිලියන 75 ක් විය.

අවදානම් කළමනාකරණය

වෙළෙඳපොළ අවදානම: වෙළෙඳ කළඹේ ප්‍රමාණය ඉහළ යාම සහ වෙළෙඳපොළ ඵලදා අනුපාතික ඉහළ යාමේ පීඩනය හේතු කොටගෙන එක් එක් ප්‍රාථමික අලෙවිකරුගේ මෙන්ම සමස්ත කර්මාන්තයේ ද වෙළෙඳපොළ අවදානම ඉහළ යමින් පැවතිණි. 2011 වසර අවසානයේ දී සමස්ත රජයේ

8.12 සංඛ්‍යා සටහන

රජයේ සුරැකුම්පත්හි ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය

අයිතමය	රුපියල් මිලියන			
	2010 (අ)	2011 (ආ)	වාර්ෂික වර්ධනය (%)	
			2010 (අ)	2011 (ආ)
මුළු වත්කම්	127,248	135,307	27.5	6.3
සමස්ත කළම	125,024	133,549	29.4	6.8
වෙළෙඳ සුරැකුම්	74,339	91,688	37.6	23.3
ආයෝජන සුරැකුම්	36,813	23,179	109.0	(37.0)
ප්‍රතිවිකුණුම්	13,872	18,682	(44.5)	34.7
ගිණිකම් සහ වගකීම්	127,248	135,307	27.5	6.3
මුළු ප්‍රාග්ධනය	13,516	14,173	35.7	4.9
ප්‍රතිමිලදී ගැනුම්	75,297	87,971	3.1	16.8
බදු පෙර ලාභය	4,916	1,700	(20.9)	(65.4)
බදු පසු ලාභය	4,594	1,454	0.0	(68.4)
වත්කම් ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (%)	3.9	1.2	(2.4)	(2.7)
ගිණිකම් ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (%)	34.0	10.2	(12.4)	(23.8)
අවදානම් මත බරපැවැත්වූ ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතය (%)	22.6	23.3	0.2	0.7
තෝලන කාලය	5.6	6.2	(1.8)	0.6
ගනුදෙනු	7,950,922	8,951,533	(0.4)	12.6
ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු	1,508,645	1,767,521	(0.9)	17.2
ද්විතියික වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු	6,442,277	7,184,012	(0.3)	11.5

(අ) සංශෝධිත මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
(ආ) තාවකාලික

සුරැකුම්පත් කළමනාකරණය සියයට 69 ක් වෙළෙඳ සුරැකුම්පත්වලින් සමන්විත වූ අතර, 2010 වසරේ දී එය සියයට 59 ක් විය. ආතති පරීක්ෂා ප්‍රතිඵල මගින් අනාවරණය වූයේ, ඵලදා අනුපාතිකයන්හි සැලකිය යුතු ඉහළ යාමකදී වුව ද, ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්ට නොසැලී සිටිය හැකි බව සහ අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාව වූ රුපියල් මිලියන 300 සහ අවදානම් මත බර තබන ලද ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතය (RWCAR) සියයට 8 කට ඉහළින් පවත්වාගත හැකි බවයි.

ද්‍රවශීලතා අවදානම: වසර තුළ දී පුළුල් වූ වත්කම් සහ වගකීම් කල්පිරීම් හි සෘණ නොගැලපීම හේතුවෙන් ප්‍රාථමික අලෙවිකරු කර්මාන්තය ඉහළ ද්‍රවශීලතා අවදානමකට මුහුණ දෙන ලදී. දේශීය වෙළෙඳපොළේ ප්‍රධාන වශයෙන් පැවති කාලීන අරමුදල් හිඟතාවයන් හේතුවෙන්, 2010 වසර අවසානයට පැවති රුපියල් මිලියන 5,186 ක් නැතහොත් මුළු ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් වගකීම්වලින් සියයට 7 ක් වූ දින 01 ක් සඳහා වූ වත්කම් සහ වගකීම් අතර නොගැලපීමට සාපේක්ෂව 2011 වසර අග දී එය රුපියල් මිලියන 14,191 ක් නැතහොත් ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් වගකීම්වලින් සියයට 16 ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. ඉහළ ගිය ණය නැවත නිකුත් කිරීමේ අවදානම සහ කාලීන අරමුදල් ඌනතාවයන් හේතුවෙන් ණය කල්පිරීමේ වැඩසටහනේ කෙටිකාලීන නොගැලපීම් සැලකිය යුතු ලෙස තවදුරටත් ක්‍රමයෙන් වැඩි විය හැක. මෙමගින් ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්ගේ ලාභදායීත්වයට අහිතකර බලපෑමක් ඇතිකළ හැකිය. කෙසේ වුවද, අනපේක්ෂිත ද්‍රවශීලතා හිඟයන් පියවාගැනීම සඳහා

බොහෝ ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් සතුව කලින් සූදානම් කරගත් අරමුදල් සපයා ගැනීමේ සැලසුම් පැවතීණි.

ප්‍රාග්ධනය: 2010 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 13.5 ක් ලෙස පැවති ප්‍රාථමික අලෙවිකරු කර්මාන්තයේ ප්‍රාග්ධන පදනම 2011 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 14.0 ක් දක්වා සියයට 5 කින් ඉහළ ගියේය. සියලුම ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් නියාමන අවම ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාවට අනුකූල වෙමින්, සිය ප්‍රාග්ධන අරමුදල් රුපියල් බිලියන 300 ට වඩා ඉහළින් පවත්වාගනු ලැබූහ. තවද, ඉහතින් සඳහන් කළ ප්‍රාග්ධන පදනමේ වැඩිවීමට සමගාමීව 2010 වසරේ පැවති සියයට 22.6 ක් වූ කර්මාන්තයේ අවදානම් මත බර තබන ලද ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතය (RWCAR) 2011 වසර අවසානයේ දී සියයට 23.3 දක්වා ඉහළ ගියේය. සියලුම ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් විසින් අවදානම් මත බර තබන ලද ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා අනුපාතය, අවම නියාමන අවශ්‍යතාවය වූ සියයට 8 ට වඩා ඉහළින් පවත්වා ගන්නා ලදී. 2011 වසර අවසානයේ දී කර්මාන්තයේ ප්‍රාග්ධන තෝලන අනුපාතය වාර 6.2 ක් ලෙස මධ්‍යස්ථ මට්ටමක පවත්වා ගන්නා ලදී.

ලාභදායීත්වය: ප්‍රාථමික අලෙවිකරු කර්මාන්තයේ ලාභදායීත්වය 2011 වසර තුළ දී සැලකිය යුතු ලෙස අඩු විය. හතරවන කාර්තුවේ දී වෙළෙඳපොළ ඵලදා අනුපාතිකයන්හි සිදු වූ ඉහළයාම නිසා ඇති වූ ප්‍රත්‍යාගණන අලාභ හේතුවෙන්, ප්‍රාථමික අලෙවිකරු කර්මාන්තයේ හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (ROE) සහ වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය (ROA), පිළිවෙලින්, 2010 වසරේ පැවති සියයට 34 සහ සියයට 4 සිට 2011 වසරේ දී සියයට 10 සහ සියයට 1 දක්වා පහත වැටුණි.

වෙළෙඳපොළ සහභාගිත්වය: වසර තුළ පවත්වන ලද භාණ්ඩාගාර බිල්පත් වෙන්දේසිවලදී සියයට 74.2 ක ඵලදා සහභාගිත්වයක් දක්වමින්, බැංකු ප්‍රාථමික අලෙවි ඒකකයන් ඔවුන්ගේ ඉහළම ක්‍රියාකාරී සහභාගිත්වය අඛණ්ඩව පවත්වා ගන්නා ලදී. බැංකු ප්‍රාථමික අලෙවිකරු සමාගම් සහ බැංකු නොවන ප්‍රාථමික අලෙවිකරු සමාගම්වල සහභාගිත්වය පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව 2011 වසරේ දී පහත වැටී ඇත. ඵලදා අනුපාතික ඉහළ යනු ඇතැයි පැවති ඉහළ අපේක්ෂාවන් හේතු කොටගෙන දිගුකාලීන භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සඳහා වන ඉල්ලුම පහත වැටුණි. භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර වෙන්දේසි සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් දායකත්වයක් දැක්වූයේ නිරතුරුව බැඳී සිටින ප්‍රභවයන් විසින් (සේවක අර්ථසාධක අරමුදල වැනි). 2011 වසරේ සමස්ත නිකුතුවෙන් සියයට 80 ක් සඳහා සේවක අර්ථසාධක අරමුදල දායක විය. ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගනුදෙනුවල වැඩි වීම හේතුවෙන් 2010 වසරේ දී

රුපියල් බිලියන 6,442 ක් ලෙස වාර්තා වූ ද්විතියික වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු 2011 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 7,184 දක්වා සියයට 12 කින් වර්ධනය විය. රජයේ සුරැකුම්පත්හි ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් ගනුදෙනු 2010 වසරේ රුපියල් බිලියන 4,993 සිට 2011 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 5,916 දක්වා සියයට 18 කින් වර්ධනය විය. මුළු ද්විතියික වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනුවලින් ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් 2010 දී සියයට 78 ක් වූ අතර, එය 2011 දී සියයට 82 ක් විය. 2011 අගෝස්තු මාසයේ දී “වෙල්න් ට්‍රස්ට් සෙකියුරිටීස්” ලිමිට්ඩ් ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවකු ලෙස පත් කිරීමත් සමඟ මුළු ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් සංඛ්‍යාව 12 දක්වා ඉහළ ගියේය.

ඒකක භාර

නව ඒකක භාර අරමුදල් කිහිපයක් ආරම්භ කිරීමත් සමඟ ඒකක භාර කර්මාන්තය ප්‍රසාරණය විය. 2011 වසර අවසානය වන විට ඒකක භාර කළමනාකරණ සමාගම් 6 ක් යටතේ පාලනය වන ඒකක භාර අරමුදල් 25 ක් පැවතුණි. මෙම ඒකක භාර අරමුදල්වලින් 21 ක් විවෘත අරමුදල් වන අතර, 4 ක් සංවෘත අරමුදල් විය. ආයෝජන අරමුණුවලට අනුව, මෙම අරමුදල්වලින් 8 ක් ආදායම් අරමුදල් ද, 6 ක් වර්ධන අරමුදල් ද, 4 ක් සමබර අරමුදල් ද සහ 7 ක් විශේෂිත අරමුදල්වලින් [මුදල් වෙළෙඳපොළ, කොටස් මිල දර්ශකයට සම්බන්ධිත, සංචාරක, මූල්‍ය සහ ෂාරියා (Sharia)] ද සමන්විත වේ. එක් සංවෘත අරමුදලක් කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළේ ලැයිස්තුගත කර ඇත. ඒකක භාර කර්මාන්තයේ ශුද්ධ වත්කම් වටිනාකම 2011 දෙසැම්බර් අවසානයට රුපියල් බිලියන 23 ක් දක්වා සියයට 2 කින් වැඩි වූ අතර, එය 2010 දෙසැම්බර් අවසානයට රුපියල් බිලියන 22 ක් විය. වසර තුළ කොටස් වෙළෙඳපොළ මිල ගණන්වල පහළයාම මගින්

කොටස්වල සැලකිය යුතු ලෙස ආයෝජන සිදුකළ අරමුදල් සඳහා කිසියම් බලපෑමක් සිදු විය. කෙසේ වෙතත්, ආයෝජන කළඹෙහි කළමනාකරණය සහ විවිධාංගීකරණය නිසා කොළඹ කොටස් හුවමාරුවේ මිල ගණන්වලට වඩා හොඳ කාර්යසාධනයක් පෙන්වීමට මෙම අරමුදල්වලට හැකි විය. ඒකක භාර අරමුදල්වල ආයෝජන කළඹෙහි කොටස්වල ආයෝජනය, ශුද්ධ වත්කම් වටිනාකමෙන් සියයට 42 ක් දක්වා අඩු වූ අතර, භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල (භාණ්ඩාගාර බිල්පත්, බැඳුම්කර සහ ප්‍රතිවිකුණුම්) ආයෝජනයේ ප්‍රමාණය ශුද්ධ වත්කම් වටිනාකමෙන් සියයට 48 ක් දක්වා 2011 දෙසැම්බර් අවසානය වන විට වැඩි විය. අනෙකුත් ස්ථාවර ආදායම් සුරැකුම්වල ආයෝජනය කළ ප්‍රමාණය 2011 දෙසැම්බර් අවසානයට සියයට 9 ක් දක්වා අඩු විය. ඒකක භාර කර්මාන්තයේ ධනාත්මක වර්ධනයක් පිළිබිඹු කරමින්, සමස්ත ඒකක භාර හිමියන්ගේ ප්‍රමාණය සහ ඒකක නිකුතු සංඛ්‍යාව 2011 වසර අවසානය වනවිට පිළිවෙලින් 26,560 ක් සහ මිලියන 2,059 ක් දක්වා වැඩි විය. කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි කුඩා ප්‍රමාණයේ ආයෝජකයන්ගේ සහභාගිත්වය වර්ධනය කරනු පිණිස, සෑම මහජන නිකුතුවකින්ම සියයට 10 ක කොටස් ප්‍රමාණයක් ඒකක භාර සඳහා වෙන් කළයුතු බවට අදාළ නියෝගයක් සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිෂන් සභාව විසින් නිකුත් කරනු ලැබීය. මීට අමතරව, සියළුම වර්ගයේ ඒකක භාරවල විදේශ ආයෝජන සිදුකිරීමට අවකාශ සැලසීම සඳහා ගත් තීරණය, මෙම කර්මාන්තයේ ආයෝජන පදනමේ ප්‍රසාරණයට සහ සංවර්ධනයට පහසුකම් සලසනු ඇත. විනිමය හුවමාරු අරමුදල් සඳහා වන නියාමන රාමුව ශක්තිමත් කිරීම පිණිස, 2011 වසරේ සිට නව ඒකක භාර නීති සංග්‍රහයක් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී.

8.13 සංඛ්‍යා සටහන		ඒකක භාර කර්මාන්තයේ තෝරාගත් දර්ශක			
අයිතමය	2008	2009	2010(අ)	2011(ආ)	
ඒකක භාර සංඛ්‍යාව	17	18	22	25	
මුළු ඒකක හිමියන්ගේ සංඛ්‍යාව	22,699	23,116	24,642	26,560	
ඒකක නිකුතූන් ගණන (මිලියන)	638	564	1,308	2,059	
මුළු වත්කම් (රු. මිලියන)	6,801	10,004	22,328	22,674	
ශුද්ධ වත්කම් අගය (රු. මිලියන)	6,781	9,952	22,211	22,547	
කොටස්වල ආයෝජන (රු. මිලියන)	2,589	6,036	11,743	9,549	
මුළු වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස (%)	38	60	53	42	
රජයේ සුරැකුම්පත්වල ආයෝජනය (රු. මිලියන)	2,575	3,008	7,556	10,975	
මුළු වත්කම්වල ප්‍රතිශතයක් ලෙස (%)	38	30	34	48	

(අ) සංශෝධන මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා ඒකක භාර සංගමය
(ආ) තාවකාලික

රක්ෂණ සමාගම්

ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලයේ ලියාපදිංචි වී ඇති රක්ෂණ සමාගම් සංඛ්‍යාව 21 කි. එයින්, සමාගම් 12 ක් දිගුකාලීන සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණ දෙවර්ගයේම කටයුතුවල නියැලෙන සංයුක්ත රක්ෂණ සමාගම්වලින් සමන්විත වන අතර, සමාගම් 6 ක් සහ සමාගම් 3 ක් පිළිවෙලින් සාමාන්‍ය රක්ෂණ සහ දිගුකාලීන රක්ෂණ කටයුතුවල පමණක් නියැලේ. රක්ෂණ සමාගම් 7 ක් කොළඹ කොටස් හුවමාරුවේ ලැයිස්තුගත කර ඇත. ජාතික රක්ෂණ භාර අරමුදල් පනත මගින් පිහිටුවනු ලැබූ ජාතික රක්ෂණ භාර අරමුදල, ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලය යටතට ගෙන ඇත. මීට අමතරව, සාමාන්‍ය රක්ෂණයෙහි ප්‍රධාන වශයෙන් නියැලෙන රක්ෂණ

8.14 සංඛ්‍යා සටහන

රක්ෂණ සමාගම්වල ප්‍රධාන මූල්‍ය තත්ත්ව දර්ශක

අයිතමය	රුපියල් බිලියන		
	2009	2010 (අ)	2011 (ආ)
මුළු වත්කම්	181.0	222.2	263.3
රජයේ සුරැකුම්පත්	78.1	89.6	108.6
සාමාන්‍ය කොටස්	22.1	32.7	39.9
අතැති මුදල් හා තැන්පතු	14.4	25.8	36.1
මුළු ආදායම	76.2	104.3	102.7
වාරික ආදායම	57.3	68.5	80.5
අයෝජන ආදායම	19.0	35.8	22.2
බදු වලට පෙර ලාභය	5.0	16.6	12.1
නුඩුන්වත් ආන්තික අනුපාතය			
- ජීවිත රක්ෂණය	4.9	5.1	6.4
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	2.8	2.6	2.1
රඳවා ගැනීම් අනුපාතය (%)			
- ජීවිත රක්ෂණය	96.4	97.0	96.4
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	72.7	75.5	78.4
හිමිකම් අනුපාතය (%)			
- ජීවිත රක්ෂණය	43.6	38.3	33.0
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	63.2	61.6	60.1
ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් අනුපාතය (%)			
- ජීවිත රක්ෂණය	69.7	60.4	59.0
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	91.0	75.4	82.3
වත්කම් මත ප්‍රතිලාභය (%)			
- ජීවිත රක්ෂණය	2.4	2.6	4.6
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	4.0	18.1	5.6
හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභය (%)			
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	8.9	36.9	11.1
ප්‍රාරක්ෂණ අනුපාතය (%)			
- සාමාන්‍ය රක්ෂණය	21.0	32.0	24.5

(අ) සංශෝධිත මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලය
(ආ) තාවකාලික

තැරැව්කාර සමාගම් 45 ක් සහ ප්‍රධාන වශයෙන් ජීවිත රක්ෂණ නිපැයුම්වල නියැලෙන රක්ෂණ නියෝජිතයන් 65,000 ක් පමණ ඇත.

රක්ෂණ සමාගම් අංශය, වර්ධනය වූ ව්‍යාපාරික පරිසරය තුළ, එහි ශක්තිමත් බව පවත්වා ගනිමින්, වාරික ආදායමේ ස්ථාවර වර්ධනයක් වාර්තා කරනු ලැබීය. රක්ෂණ සමාගම්වල සමස්ත දළ ලියාහළ වාරික ආදායම 2010 වසරේ දී වූ සියයට 20 ක වැඩිවීම හා සසඳන විට, 2011 වසරේ දී එය රුපියල් බිලියන 80 ක් දක්වා සියයට 18 කින් ඉහළ ගියේය. දිගුකාලීන රක්ෂණ අංශය සඳහා වන දළ ලියාහළ වාරික ආදායම රුපියල් බිලියන 35 ක් දක්වා සියයට 13 කින් වැඩි වූ අතර, සාමාන්‍ය රක්ෂණය සඳහා එය රුපියල් බිලියන 45 ක් දක්වා සියයට 22 කින් ඉහළ ගියේය. සාමාන්‍ය රක්ෂණයෙහි විශාලතම රක්ෂණ අංශය වන මෝටර් රථ රක්ෂණය සියයට 29 කින් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ නැඟුණි. රක්ෂණ සමාගම්වල සමස්ත ආයෝජන ආදායම, කොටස් වෙළෙඳපොළ මිල ගණන් සහ භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල එලදා වහලයාම නිසා 2010 වසරේ දී වූ සියයට 83 ක වැඩිවීමට එරෙහිව 2011 වසරේ දී එය රුපියල් බිලියන 22 ක් දක්වා සියයට 38 කින් පහත වැටුණි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, රක්ෂණ සමාගම්වල සමස්ත ආදායම 2011 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 103 ක් දක්වා සියයට 2 කින් පහළ ගියේය. 2011 දෙසැම්බර් අවසානයට, රක්ෂණ සමාගම්වල සමස්ත වත්කම් වටිනාකම රුපියල් බිලියන 263 ක් දක්වා සියයට 19 කින් ඉහළ ගියේය. රක්ෂණ සමාගම් ඒවායේ

වත්කම්වලින් විශාල ප්‍රමාණයක් (සියයට 41) රජයේ සුරැකුම්පත්වල පවත්වාගෙන යනු ලැබීය. රක්ෂණ සමාගම්වල සමස්ත වත්කම්වලින් කොටස්වල සහ සාමාගමික ණය සුරැකුම්පත්වල පවත්වාගනු ලැබූ සමස්ත ප්‍රමාණය පිළිවෙලින් සියයට 15 ක් සහ සියයට 5 ක් විය. රක්ෂණ හිමිකම් ගෙවීම්වල ඉහළ යාම සහ ආයෝජන ආදායමේ අඩු වීම හේතුවෙන්, සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයේ සමස්ත ලාභය පහළ වැටුණු අතර, ප්‍රධාන වශයෙන් දිගුකාලීන රක්ෂණ සමාගම්වල හිමිකම් ගෙවීම අඩු වීම නිසා දිගුකාලීන රක්ෂණ අංශය සඳහා වන ලාභය ඉහළ ගියේය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශය සඳහා වන හිමිකම් මත ප්‍රතිලාභ සහ වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ පිළිවෙලින් සියයට 11 ක් සහ සියයට 6 දක්වා පහළ ගිය අතර, දිගුකාලීන රක්ෂණය සඳහා වන වත්කම් මත ප්‍රතිලාභ සියයට 5 දක්වා ඉහළ ගියේය. ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් අනුපාතයේ වැඩි වීමක් මගින් පිළිබිඹු කරන ලෙසට, සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශයේ ප්‍රාරක්ෂණ ලාභ රුපියල් බිලියන 8 ක් දක්වා සියයට 4 කින් පහළ ගියේය. දිගුකාලීන රක්ෂණ අංශය සඳහා වන නුඩුන්වත් ආන්තික අනුපාතය 6.4 දක්වා ඉහළ ගිය අතර, එය සාමාන්‍ය රක්ෂණ අංශය සඳහා 2.1 දක්වා පහළ ගියේය. 2011 දෙසැම්බර් අවසානයට, සියළුම රක්ෂණ සමාගම් ඒවායේ සාමාන්‍ය සහ දිගුකාලීන රක්ෂණ දෙඅංශයම සඳහා ව්‍යවස්ථාපිත නුඩුන්වත් ආන්තික අවශ්‍යතාව සපුරාගනු ලැබීය.

2011 ජනවාරි මාසයේ දී රක්ෂණ කර්මාන්තය විධිමත් කිරීමේ පනතට සංශෝධන පැනවීමත් සමඟ, රක්ෂණ අංශයේ නියාමන රාමුව ශක්තිමත් කෙරිණි. රක්ෂණ සමාගම් සහ රක්ෂණ තැරැව්කරුවන් සඳහා ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා නියම කිරීමට ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ මණ්ඩලයට බලය පැවරීම, රක්ෂණ සමාගම්වල අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය සඳහා ශක්තිමත් හා යෝග්‍ය නිර්ණායකයන් නියම කිරීම, ජාතික රක්ෂණ භාර අරමුදල රක්ෂණ අංශයේ නියාමනය යටතට ගෙන ඒම, ආයතනික නියෝජිතයන් පත්කිරීම සහ දිගුකාලීන සහ සාමාන්‍ය රක්ෂණයට අදාළ ව්‍යාපාර කටයුතු වෙනම සමාගම් ලෙස පවත්වාගෙන යා යුතු වීම සහ දැනට පවත්නා සංයුක්ත රක්ෂණ සමාගම් වෙනම සමාගම් ලෙස පවත්වාගැනීම සඳහා අවුරුදු 4 ක කාලයක් ලබාදීම යනාදිය එම සංශෝධනයන් අතර ප්‍රධාන වේ. තවද, විශේෂයෙන්ම වත්කම් තක්සේරු කිරීම සම්බන්ධයෙන් අදාළ වන නුඩුන්වත් ආන්තික රෙගුලාසි සංශෝධනයට ද නිර්දේශ නිකුත් කරනු ලැබීය. 2012 දී අවදානම් මත අධීක්ෂණය ශක්තිමත් කිරීමට යොමුවන අතර, අවදානම් මත ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා රාමුවක් මධ්‍යකාලීනව ක්‍රියාත්මක කරනු ඇත.

විශ්‍රාම අරමුදල්

විශ්‍රාම අරමුදල් අංශයේ වත්කම්වලින් සියයට 78 ක ප්‍රමාණයකට දායකවන සේවක අර්ථසාධක අරමුදල මෙම අංශයේ විශාලතම අරමුදල වේ. විශ්‍රාම අරමුදල් අංශය, රාජ්‍ය කළමනාකාරිත්වයෙන් යුතු අරමුදල් 3 කින් සහ පෞද්ගලික කළමනාකාරිත්වයෙන් යුතු අනුමත අර්ථසාධක සහ විශ්‍රාම අරමුදල් 170 කින් පමණ සමන්විතය. සේවක අර්ථසාධක අරමුදල සතුව මිලියන 13.6 ක පමණ ගිණුම් සංඛ්‍යාවක් ඇති අතර, එයින්, මිලියන 2.3 ක ප්‍රමාණයක් ක්‍රියාකාරී ගිණුම් වේ. 2011 වසරේ දී සමස්ත දායක මුදල් රුපියල් බිලියන 62 ක් දක්වා සියයට 13 කින් වැඩි වූ අතර, ප්‍රතිලාභ ආපසු ගෙවීම් සියයට 36 කින් රුපියල් බිලියන 47 ක් දක්වා ඉහළ නැඟුණි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, රුපියල් බිලියන 15 ක ශුද්ධ දායක මුදලක් (දායක මුදල්වලින් ප්‍රතිලාභ ආපසු ගෙවීම් අඩු කළ පසු) ඇති වූ අතර, එය 2010 වසරේ දී පැවති ප්‍රමාණයට වඩා සුළු වශයෙන් අඩු ය. 2011 දෙසැම්බර් අවසානයට, සේවක අර්ථසාධක අරමුදලේ සමස්ත වත්කම් වටිනාකම රුපියල් බිලියන 1,020 ක් දක්වා සියයට 13 කින් ඉහළ ගියේය. සාමාජිකයන් සඳහා වන සමස්ත වගකීම් 2011 දෙසැම්බර් අවසානයට රුපියල් බිලියන 986 ක් දක්වා සියයට 13 කින් ඉහළ ගියේය. සේවක අර්ථසාධක අරමුදලේ සමස්ත ආයෝජන කළඹ 2011 දෙසැම්බර් අවසානයට රුපියල් බිලියන 988 ක් දක්වා සියයට 14 කින් ඉහළ ගියේය. රජයේ සුරැකුම්පත්වල සිදුකළ ආයෝජන ප්‍රමාණය සියයට 91 ක් වූ අතර, කොටස්වල සිදුකළ ආයෝජනය සියයට 8 ක් විය. වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතවල පහළයාම සහ

කොටස් වෙළෙඳපොළේ ප්‍රතිලාභ අඩු වීම හේතුවෙන් ආයෝජන ආදායම රුපියල් බිලියන 116 ක් දක්වා සියයට 4 කින් ආන්තික ලෙස පහළ ගියේය. සාමාජික ගිණුම් ශේෂ සඳහා වූ සඵල පොලී අනුපාතිකය මෙම වසර සඳහා සියයට 11.5 ක් විය.

විශ්‍රාම අරමුදල් අංශයේ වත්කම්වලින් සියයට 11 කට පමණ දායකවන සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාර අරමුදල, සේවක අර්ථසාධක අරමුදලට සමාන කාර්යසාධනයක් වාර්තා කරනු ලැබීය. සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාර අරමුදලේ සාමාජික ගිණුම් සංඛ්‍යාව මිලියන 9.5 ක් පමණ වන අතර, එයින් මිලියන 2.1 ක් පමණ සක්‍රීය ගිණුම් වේ. 2011 දෙසැම්බර් අවසානයට මෙම අරමුදලට දායකත්වය සපයන සේවා යෝජකයන්ගේ ගණන 67,041 ක් විය. සමස්ත දායක මුදල් ලැබීම් රුපියල් බිලියන 11 ක් දක්වා සියයට 13 කින් ද සාමාජිකයින්ට ගෙවනු ලැබූ විශ්‍රාම ප්‍රතිලාභ රුපියල් බිලියන 8 ක් දක්වා සියයට 22 කින් ද වසර තුළ දී ඉහළ ගියේය. 2011 වසරේ දී සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාර අරමුදලේ ශුද්ධ දායක මුදල් ලැබීම් රුපියල් බිලියන 3.3 ක් දක්වා සියයට 4 කින් පහළ ගියේය. 2011 දෙසැම්බර් අවසානයට මෙම අරමුදලේ සමස්ත වත්කම් වටිනාකම සියයට 12 කින් රුපියල් බිලියන 141 ක් දක්වා ඉහළ නැඟුණි. මෙම අරමුදලෙහි නොපියවූ සාමාජික ගිණුම් ශේෂය (යෝජිත පොලී අනුපාත සහ ලාභාංශ සඳහා වෙන් කිරීමෙන් පසු) 2010 අවසානයේ දී පැවති රුපියල් බිලියන 120 සිට 2011 දෙසැම්බර් අවසානයට රුපියල් බිලියන 136 ක් දක්වා ඉහළ නැඟුණි. සේවක අර්ථසාධක අරමුදලේ මෙන්, මෙම අරමුදලේ ද ආයෝජන කළඹ බෙහෙවින්ම රජයේ සුරැකුම්පත් මත සංකේන්ද්‍රණය වී ඇති අතර, එය සමස්ත ආයෝජන කළඹින් සියයට 90 කි. 2011 අවසානයට, කොටස්වල සහ සාංගමික ණය සුරැකුම්පත්වල සිදුකළ ආයෝජනයේ ප්‍රමාණය පිළිවෙලින් සියයට 5 ක් සහ සියයට 1 ක් වේ. 2011 වසර සඳහා සාමාජික ගිණුම් සඳහා වන යෝජිත ප්‍රතිලාභ අනුපාතය සියයට 10 ක් වේ.

රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල සහ අනුමත අර්ථසාධක හා විශ්‍රාම අරමුදල්, විශ්‍රාම අරමුදල් අංශයේ වත්කම්වලින් සියයට 12 කට දායක විය. රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදලේ ක්‍රියාකාරී සාමාජිකයන් 228,626 ක් ඇත. 2011 වසර තුළ දී මෙම අරමුදලේ සිදු වූ සමස්ත දායක මුදල් ලැබීම් හා ප්‍රතිලාභ ගෙවීම් පිළිවෙලින් රුපියල් බිලියන 1.5 ක් සහ රුපියල් මිලියන 656 ක් විය. රාජ්‍ය සේවා අර්ථ සාධක අරමුදලේ සමස්ත වත්කම් රුපියල් බිලියන 30 ක් දක්වා සියයට 11 කින් ඉහළ ගිය අතර, ආයෝජන රුපියල් බිලියන

8.15 සංඛ්‍යා සටහන සේවක අර්ථසාධක අරමුදලේ සහ සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාරකාර අරමුදලේ ප්‍රධාන දර්ශක

අයිතමය	සේවක අර්ථසාධක අරමුදල		සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාරකාර අරමුදල	
	2010 (අ)	2011 (ආ)	2010 (අ)	2011 (ආ)
මුළු වත්කම් (රු. බිලියන)	899.7	1,020.1	125.9	140.6
මුළු නොපියවූ සාමාජික ගිණුම් ශේෂය (රු. බිලියන)	869.2	986.0	119.9	135.5
සාමාජික ගිණුම් සංඛ්‍යාව (මිලියන)	13.4	13.6	9.3	9.5
ක්‍රියාකාරී සාමාජික ගිණුම් සංඛ්‍යාව (මිලියන)	2.1	2.3	2.1	2.1
දායකවන්නා වූ සේවාදායකයින් සංඛ්‍යාව	62,295	66,350	62,731	67,041
මුළු දායකත්වය (රු. බිලියන)	54.8	61.9	9.8	11.1
මුළු ප්‍රතිගෙවුම් (රු. බිලියන)	34.9	47.3	6.4	7.8
මුළු ආයෝජන කළඹ (රු. බිලියන)	867.1	988.0	118.9	134.1
එයින් රජයේ සුරැකුම්පත් (%)	94.1	90.8	90.5	90.0
දළ ආදායම (රු. බිලියන)	121.3	116.0	15.5	13.4
බෙදාහැරීම සඳහා පවත්නා ලාභය (රු. බිලියන)	111.5	107.5	14.6	12.4
ආයෝජනය මත ප්‍රතිලාභය (%)	15.1	12.5	13.9	9.6
සාමාජික ගිණුම් සඳහා ගෙවූ පොලී අනුපාතිකය (%)	12.5	11.5	12.5	10.0

(අ) සංයෝධන මූලයන්: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
(ආ) තාවකාලික සේවා නියුක්තිකයන්ගේ භාරකාර අරමුදල

25 ක් දක්වා සියයට 14 කින් ඉහළ ගියේය. ක්‍රියාකාරී සාමාජිකයින් 167,000 ක් සහිත කම්කරු කොමසාරිස් යටතේ ලියාපදිංචි වූ අනුමත පෞද්ගලික අර්ථසාධක අරමුදල් 171 ක් ඇත. අනුමත පෞද්ගලික අර්ථසාධක අරමුදල්වල ආයෝජනය රුපියල් බිලියන 104 දක්වා සියයට 3 කින් අඩු වූ අතර, 2011 වසර අවසානයට සමස්ත වත්කම් රුපියල් බිලියන 115 ක් දක්වා සියයට 9 කින් පහළ ගියේය.

8.3 මූල්‍ය වෙළෙඳපොළවල ක්‍රියාකාරීත්වය

මුදල් වෙළෙඳපොළ

පෙර වසරවලින් ඉදිරියට ගෙන එනු ලැබූ අන්තර් බැංකු මුදල් වෙළෙඳපොළෙහි අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාව, 2011 වසරේ දී ක්‍රමිකව අඩුවිය. අන්තර් බැංකු දෛනික ද්‍රවශීලතාව රුපියල් බිලියන 59.8 ක වාර්ෂික සාමාන්‍යයක් සහිතව රුපියල් බිලියන 5.38 ක හිඟයක් සහ රුපියල් බිලියන 129.4 ක අතිරික්තයක් සහිත පරාසයක් තුළ උච්ඡාවචනය විය. 2011 ජනවාරි මාසයෙහි රුපියල් බිලියන 123 ඉක්මවා පැවති මාසික සාමාන්‍ය ද්‍රවශීලතා අතිරික්තය, 2011 දෙසැම්බර් මාසය වනවිට රුපියල් බිලියන 13.9 දක්වා ශීඝ්‍රයෙන් පහත වැටුණි. වසරේ ප්‍රථම භාගය තුළ සිදුකරන ලද ව්‍යවස්ථාපිත සංචිත අනුපාතය ඉහළ දැමීමේ සංශෝධනය බැංකු පද්ධතිය තුළ ද්‍රවශීලතා අතිරික්තය අඩුවීමට හේතු විය. වසරේ දෙවන භාගයේදී මහ බැංකුව ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළෙන් රුපියල් බිලියන 217.6 ක් වටිනා භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මිලදී ගැනීමත්, එ. ජ. ඩොලර් බිලියන 1 ක් වටිනා ස්වෛරීත්ව බැඳුම්කර නිකුත් කිරීමෙන් ලබාගත් උත්පාදනවලින් කොටසක් රුපියල්වලට මාරු කිරීමත් නිසා 2011 දෙවන භාගයේ දී වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාව ඉහළ යාමට දායක විය. කෙසේ වෙතත්, පුළුල් වූ වෙළෙඳ ශේෂයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, දේශීය විදේශීය විනිමය වෙළෙඳපොළේ ඇති වූ පීඩනය මැඩපැවැත්වීම සඳහා වෙළෙඳපොළට සිදු කළ විදේශ විනිමය

සැපයුම, වෙළෙඳපොළේ රුපියල් ද්‍රවශීලතාවයෙහි ක්‍රමික අඩුවීමකට දායක විය. අතිරික්ත ද්‍රවශීලතාව හීනවීම සමඟ ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවයක් පෙන්වමින්, ඒකීෂණ මුදල් වෙළෙඳපොළෙහි දෛනික ගනුදෙනුවල ශුද්ධ ධාරිතාව, රුපියල් බිලියන 1.62 ක් රුපියල් බිලියන 21.7 ක් අතර විචලනය වෙමින් ඉහළ නගින උපනතියක් පෙන්වුම් කර ඇත.

බර්ත සාමාන්‍ය ඒකීෂණ මුදල් වෙළෙඳපොළ අනුපාතික වසරෙහි වැඩි කාලයක් පොලී අනුපාතික කොරිඩෝව තුළ උච්ඡාවචනය වූව ද, වසර අවසාන වනවිට එය ප්‍රතිපත්ති පොලී අනුපාතික කොරිඩෝව ඉක්මවා ගියේය. බදු ගැලපු පසු එක් දින පොලී අනුපාතය බොහෝදුරට කොරිඩෝව තුළ, එහි මධ්‍යයට පහළින් හැසුරුණි. එසේ වුවද, වෙළෙඳපොළ ද්‍රවශීලතාව උච්ඡාවචනය වීමත් සමඟ, නොවැම්බර් මාසය අවසානයේ දී එක් දින පොලී අනුපාතය මත පීඩනය වැඩි විය. ණය සඳහා පැවැති ඉහළ ඉල්ලුම හමුවේ වාණිජ බැංකු අතර කුටික ද්‍රවශීලතා බෙදීයාමකට මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ මුහුණපා සිටි අතර, බැංකු ආශ්‍රිත ව්‍යුහාත්මක ගැටළු හේතු කොටගෙන ද්‍රවශීල බැංකු අන්තර් බැංකු ඒකීෂණ වෙළෙඳපොළේ ණය දීම සීමාකර තිබුණි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, ඒකීෂණ වෙළෙඳපොළ පොලී අනුපාතිකය වසරේ අවසානය වනවිට ප්‍රතිපත්ති කොරිඩෝවේ ඉහළ සීමාව ඉක්මවා පැවතුණි. මීට සමාන උපනතියක් අන්තර් බැංකු ප්‍රතිමිලදී ගැනීම් වෙළෙඳපොළ තුළ ද හටගත්තේ බර්ත සාමාන්‍ය ප්‍රතිමිලදී ගැනුම් පොලී අනුපාතිකය සියයට 6.88 සහ සියයට 8.34 වැනි පරාසයක පවතිමිනි. එසේ වුවද, මහ බැංකුව විසින් විවිධ වෙළෙඳ කටයුතු මගින් ප්‍රමාණවත් තරම් ද්‍රවශීලතාව සැපයීම හරහා මෙම පීඩනය සාර්ථක ලෙස පාලනය කෙරුණි. දෙසැම්බර් මස 21 වැනි දින උපරිම අගයට ළඟා වූ බර්ත සාමාන්‍ය ඒකීෂණ අනුපාතිකය සියයට 7.57 ක් සියයට 9.40 ක් අතර, පරාසයක විචලනය වී සියයට 8.02 ක සාමාන්‍ය අගයක් වාර්තා කළේය.

8.16 සංඛ්‍යා සටහන මුදල් වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු

වෙළෙඳපොළ	පරිමාව (රුපියල් බිලියන)			පොලී/ඵලද අනුපාතිකය		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
ඒකීෂණ මුදල්	2,040	996	2,434	8.58-15.54	7.83-9.43	7.57-9.40
අන්තර් බැංකු ප්‍රතිමිලදී ගැනුම්	1,162	1,128	1,099	8.29-15.01	7.05-8.53	6.88-8.34
මහ බැංකු ප්‍රතිමිලදී ගැනුම්	1,786	10,723	14,490	7.50-10.90	7.25-8.25	7.00-7.58
මහ බැංකු ප්‍රති විකුණුම්	907	-	141	9.75-19.00	9.75-9.00	7.25-9.00
මහ බැංකු සුදකුම්පත්	1,781	1,467	-	7.50-9.62	7.25-8.85	-

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ

දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීව පැවතුණි. වසර තුළ විදේශ අරමුදල් රට තුළට ගලා ඒම ඉහල යාමට ප්‍රධාන වශයෙන් සෘජු විදේශ ආයෝජන, පුද්ගලික සංක්‍රාම ලැබීම්, ජාත්‍යන්තර බැඳුම්කර නිකුතුව හා අපනයන ආදායම් වසර තුළ ඉහළ යාම හේතු විය. 2010 වසර තුළ වාර්තා වූ එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 11,066 සමග සසඳන කල මුළු අන්තර් බැංකු විදේශ විනිමය ගනුදෙනු ප්‍රමාණය 2011 වසර තුළ දී එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 16,442 දක්වා ඉහළ යන ලදී. 2010 වසරේ එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 46.3 ක් වූ සාමාන්‍ය දෛනික අන්තර් බැංකු විදේශ විනිමය ගනුදෙනු ප්‍රමාණය 2011 වසරේ දී එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 68.5 ක් දක්වා සියයට 48 කින් ඉහළ යන ලදී.

2011 වසරේ දී ශ්‍රී ලංකා රුපියල එ. ජ. ඩොලරයට එරෙහිව සුළු වශයෙන් අවප්‍රමාණය විය. අරමුදල් රට තුළට ගලාඒමත් සමග, වසරේ මුල් මාස 10 ඇතුළත ශ්‍රී ලංකා රුපියල එ. ජ. ඩොලරයට එරෙහිව සුළු වශයෙන් ප්‍රතිප්‍රමාණය විය. එනමුත්, වසරේ අවසාන මාස 2 තුළ ප්‍රධාන වශයෙන් ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳපොළෙහි පැවති ඉහළ මිල ගණන් යටතේ බනිජ තෙල් ආනයනයෙන් පැන නැගුණු විදේශ විනිමය ගලායාම් හේතුවෙන් විනිමය අනුපාතිකය මත පීඩනය වැඩි වීම, ශ්‍රී ලංකා රුපියල අවප්‍රමාණය වීමට හේතු විය. සමස්තයක් වශයෙන් ගත්කල, 2010 වසර අවසානය වනවිට එ.ජ. ඩොලරයට එරෙහිව රුපියල් 110.95 ක් ව පැවති ශ්‍රී ලංකා රුපියල, මෙම වසර තුළ දී රුපියල් 113.90 දක්වා සියයට 2.6 කින් අවප්‍රමාණය විය. යුරෝව සහ ඉන්දියානු රුපියලට එරෙහිව ශ්‍රී ලංකා රුපියලෙහි ප්‍රතිප්‍රමාණය වීම අනුපිළිවෙලින් සියයට 0.1 ක් සහ සියයට 15 ක් විය. එසේ වුවද, බ්‍රිතාන්‍ය පවුමට හා ජපන් යෙන්වලට එරෙහිව අනුපිළිවෙලින් සියයට 2.3 ක් හා සියයට 7.2 කින් ශ්‍රී ලංකා රුපියල අවප්‍රමාණය විය. විදුලි පැවරුම් සඳහා වූ වාණිජ බැංකු සාමාන්‍ය එ. ජ. ඩොලර් ගැණුම් හා විකුණුම් අනුපාතික 2010 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ පිළිවෙලින් රුපියල් 110.20 සහ රුපියල් 112.02 සමග සසඳන කල 2011 වසරේ දී රුපියල් 113.01 ක් සහ රුපියල් 114.88 දක්වා ඉහළ යන ලදී.

ශ්‍රී ලංකා රුපියලේ විනිමය අනුපාතිකයෙහි අධික විචලනය සමනය කිරීමට සහ දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළේ පීඩනය අඩුකිරීම පිණිස 2011 වසරේ දී ද ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව අධිශ්චල දේශීය විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළට මැදිහත් විය. 2011 වසර තුළ

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 343 ක් මිලදී ගෙන ඇති අතර, එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 3,183 ක් වෙළෙඳපොළට සපයා ඇත. ඒ අනුව 2010 වසරේ දී එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 67 ක් වූ ශුද්ධ සැපයුම් ප්‍රමාණය සහ සසඳන කල 2011 වසරේ දී ශුද්ධ සැපයුම් ප්‍රමාණය එ. ජ. ඩොලර් මිලියන 2,840 ක් විය.

රජයේ සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළ

ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළේ භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල ඵලදා අනුපාතිකය 2011 වසරේ පළමු මාස නවය ඇතුළත සමස්තයක් ලෙස පහත වැටීමේ ප්‍රවණතාවයක් පෙන්නුම් කරන ලදී. 2011 වසර ආරම්භයේ දී දින 91, දින 182 සහ දින 364 භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සඳහා ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළේ බර තැබූ සාමාන්‍ය ඵලදා අනුපාතිකය පිළිවෙලින් සියයට 7.24, සියයට 7.33 සහ සියයට 7.55 සිට 2011 සැප්තැම්බර් අවසාන වන විට පිළිවෙලින් සියයට 7.15, සියයට 7.23 සහ සියයට 7.31 දක්වා පහත වැටිණි. කෙසේ වෙතත්, හතරවන කාර්තුව ආරම්භයේ දේශීය වෙළෙඳපොළේ පැවැති උෟෂ් උවශීලතාව හේතුවෙන් වෙළෙඳපොළේ පොලී අනුපාතිකයන් ඉහළ යෑමට පටන් ගැනිණි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2011 වසර අවසානයේ පැවැති ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළේ වෙන්දේසියේ දී භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල පාදක ඵලදා අනුපාතිකය දින 91, බිල්පත් සඳහා පාදකාංක 153 කින් එනම් සියයට 8.6 කින් ද දින 182 බිල්පත් සඳහා පාදකාංක 148 කින් සියයට 8.71 කින් සහ දින 364 බිල්පත් සඳහා පාදකාංක 200 කින් සියයට 9.31 කින් ද ඉහළ යන ලදී.

2011 වසරේ පළමු මාස නවය තුළ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල පොලී අනුපාතිකය නොවෙනස්ව පැවතුණි. කෙසේ වෙතත්, වසරේ අවසාන භාගය වන විට වෙළෙඳපොළ උවශීලතා

8.17 සංඛ්‍යා සටහන රජයේ සුරැකුම්පත්වල වෙළෙඳපොළ පරිමාවන්

අයිතමය	රුපියල් බිලියන		
	2009	2010	2011
ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළ තුළ නිකුත් කළ			
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්	1,522.6	1,508.6	1,767.5
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර	821.2	1,000.1	1,164.6
දේශීය වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු	701.4	508.6	603.0
(ලංකා සෞඛ්‍ය සේවා වාර්තා වූ පරිදි)			
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්	20,542.5	41,250.0	53,679.1
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර	8,048.6	21,379.7	25,023.7
ලංකා සෞඛ්‍ය සේවා ආයෝජන ගිණුම් සංඛ්‍යාව	12,493.9	19,870.3	28,655.4
	64,680	73,396	76,286

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

8.18 සංඛ්‍යා සටහන

රජයේ සුරැකුම්පත්වල වෙළෙඳපොළ ඵලදා අනුපාතික

වසරකදී සියයට

අයිතමය	ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළ			ද්විතියික වෙළෙඳපොළ		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්						
දින 91	7.25-17.31	7.02-8.52	6.97-8.68	7.33-17.70	6.62-8.57	6.97-8.63
දින 182	8.33-18.57	6.95-9.24	7.05-8.71	8.27-18.53	6.89-9.14	7.05-8.75
දින 364	9.17-19.12	7.10-9.47	7.25-9.31	9.12-19.16	7.06-9.48	7.23-9.29
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර						
වසර 2	9.55-21.00	8.27-9.60	7.77	9.56-20.25	7.53-10.68	7.55-9.56
වසර 3	12.83-20.10	8.15-9.78	7.99	9.81-19.70	7.78-11.48	7.97-9.87
වසර 4	9.78-18.10	9.09-9.80	8.20-8.30	9.69-20.08	8.18-12.01	8.18-9.99
වසර 5	10.32-13.00	8.76-9.90	8.50-8.60	9.99-19.67	8.79-12.05	8.38-10.15
වසර 6	9.92-16.50	8.93-9.92	8.50-8.85	10.05-19.67	8.87-12.25	8.48-10.18
වසර 10	13.09-13.74	9.30-9.80	9.00-9.15	10.08-18.63	9.04-12.61	9.01-11.13
වසර 15	-	-	-	-	-	8.76-10.75

මූලාශ්‍රය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

තත්ත්වය අධික පීඩනයකට ලක්වීමට පටන් ගැනීමක් සමගම කෙටිකාලීන පොලී අනුපාතවල ඉහළ යාමේ ප්‍රවණතාවයක් පැවතුණි. ඒ සමගම, භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල ඵලදාවන් ඉහළ යාමට පටන් ගැනුණි. 2011 වසරේ පළමු මාස ත්‍රය අතරතුර අවුරුදු 15 ක පරිණත කාලයකින් යුත් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරයක් සියයට 9.30 ක ඵලදා අනුපාතකයකට නිකුත් කිරීමට රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව සමත්විය. එමගින් පාදක ඵලදා වක්‍රය අවුරුදු 15 ක් දක්වා දීර්ඝ කිරීමට හැකි විය. එම කාලය ඇතුළත දිගු කාලීන සුරැකුම්පත් විශාල ප්‍රමාණයක් නිකුත් කළ හැකි වූ අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, බර තැබූ සාමාන්‍ය ණය පරිණත වීමේ කාලය අවුරුදු 3.90 සිට අවුරුදු 5.64 දක්වා ඉහළ ගියේය.

සාංගමික ණය සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළ

වාණිජ පත්‍ර

වාණිජ පත්‍ර වෙළෙඳපොළේ ක්‍රියාකාරීත්ව මට්ටම වසර තුළ ආන්තික ලෙස වැඩි වුණි. බැංකුවල සහාය ඇතිව නිකුත් කරනු ලැබූ වාණිජ පත්‍රවල මුළු වටිනාකම 2010 දී වූ රුපියල් බිලියන 12 සමඟ සසඳන කළ, 2011 දී එය රුපියල් බිලියන 14 ක් විය. 2011 වසරේ දී වාණිජ පත්‍ර සඳහා වූ පොලී අනුපාතය සියයට 8 සිට සියයට 13 දක්වා විචලනය විය. මාස 3 ක් හෝ ඊට අඩු කල්පිරීමේ කාලයක් සහිත වාණිජ පත්‍රවල ආයතනත්වය, නිකුත්වලින් සියයට 81 ක් වන අතර, මාස 6 ක සහ මාස 12 ක කල්පිරීමේ කාලයක් සහිත වාණිජ පත්‍රවල ආයතනත්වය පිළිවෙලින් සියයට 7 ක් සහ සියයට 11 ක් විය. වාණිජ පත්‍රවල නොපිය වූ සමස්ත වටිනාකම,

2010 දෙසැම්බර් අවසානයට පැවති රුපියල් බිලියන 4.3 ට සාපේක්ෂව 2011 දෙසැම්බර් අවසානයට එය රුපියල් බිලියන 7.7 ක් වූයේය.

සාංගමික බැඳුම්කර

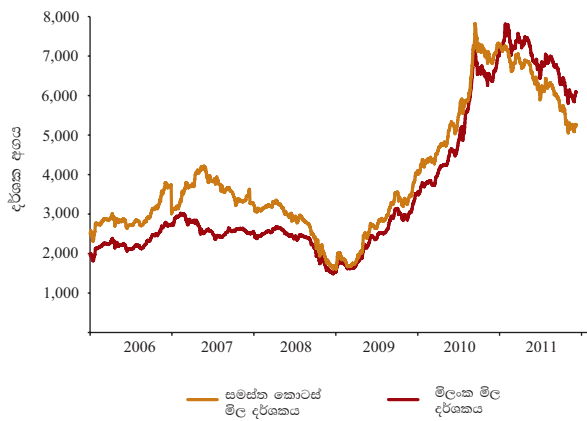
සාංගමික බැඳුම්කර වෙළෙඳපොළ 2011 දී සාපේක්ෂව උදාසීන තත්ත්වයක පැවතුණි. 2011 දී රුපියල් බිලියන 1 ක වටිනාකමකින් යුතු එක් ණයකර නිකුත්වූ කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළේ ලැයිස්තුගත කරන ලදී. මෙම ණයකර නිකුත්ව ස්ථාවර පොලී අනුපාත (සියයට 11.60 සහ සියයට 11.80) සහ පාවෙන පොලී අනුපාත යටතේ නිකුත් කරනු ලැබීය. මීට අමතරව, අනාගතයේ දී ලැයිස්තුගත කරනු ලැබීමට, ණයකර 4 ක් හඳුන්වාදීම (Introduction) ලෙස නිකුත් කරනු ලැබීය. කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළෙහි ණය සුරැකුම්පත් වෙළෙඳාම පද්ධතියේ (DEX) ලැයිස්තුගත කරන ලද ණයකරවල වෙළෙඳ පිරිවැටුම 2010 දී පැවති රුපියල් මිලියන 72 සිට 2011 දී රුපියල් බිලියන 2.7 ක් දක්වා ඉහළ නැඟුණි. පසුගිය වසරේ දී නාගරික සංවර්ධන අධිකාරිය විසින් නිකුත් කරනු ලැබූ ණයකර සහ එහි වෙළෙඳාම, මෙම වැඩිවීම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන්ම හේතු විය.

කොටස් වෙළෙඳපොළ

කොළඹ කොටස් හුවමාරුවේ මිල දර්ශක පසුගිය වසර දෙකේ දී වූ ශීඝ්‍ර ඉහළ නැඟීමෙන් පසු, 2011 වසර තුළ දී පහළ ගියේය. 2011 වසර අවසානය වන විට සමස්ත මිල දර්ශකය සහ මිලංක මිල දර්ශකය පිළිවෙලින්

3.16 රූප සටහන කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළ මිල දර්ශක

සියයට 9 කින් සහ සියයට 26 කින් පහත වැටුණි. කොටස් මිල ගණන් 2011 වසරේ පෙබරවාරි මැද භාගයේ දී එහි උපරිම අගයක් දක්වා ඉහළ නැගුණු අතර, කොටස් තැරැව්කරුවන් විසින් ව්‍යාජිත කරනු ලැබූ ණය මත වූ සීමාවන්, අඛණ්ඩව සිදු වූ ශුද්ධ විදේශීය ගලායාම්, සමහරක් මූලික මහජන අර්පණ, හිමිකම් නිකුතු සහ පෞද්ගලික ස්ථාපන යනාදිය නිසා ඇති වූ ද්‍රවශීලතාවයේ අඩු වීම සහ ගෝලීය මූල්‍ය වෙළෙඳපොළවල සිදු වූ බලපෑම හේතුවෙන් පසුව එම කොටස් මිල ගණන් පහළ යනු ලැබීය. එම මිල දර්ශකයන්ගේ පහළයාම, 2009 වසරේ මැද භාගයේ සිට ශීඝ්‍ර ලෙස ඉහළ ගිය මිල දර්ශකවලින් පසුව ඇති වූ වෙළෙඳපොළ නිරවද්‍යකරණයක ප්‍රතිඵලයක් ද විය. 2011 වසරේ දී බොහොමයක් උප අංශයන්හි මිල ගණන් පහළ ගියේය. මේවායේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, කොළඹ කොටස් හුවමාරුවේ වෙළෙඳපොළ මිල ඉපැයුම් අනුපාතය, 2010 අවසානයේ දී පැවති 25 ක අගයේ සිට 2011 දෙසැම්බර් අවසානයේ දී 16 ක අගයක් දක්වා පහළ ගියේය.

මූලික මහජන අර්පණවල ක්‍රියාකාරිත්වයෙහි ඉහළයෑම ධනාත්මක සංවර්ධනයක් විය. වසර තුළ දී මූලික මහජන අර්පණ 13 ක් මගින් රුපියල් බිලියන 19 ක් රැස්කරගත් අතර, හිමිකම් නිකුතු 22 ක් මගින් රුපියල් බිලියන 28 ක් රැස්කර ගන්නා ලදී. කොළඹ කොටස් හුවමාරුවේ ලැයිස්තුගත සමාගම් සංඛ්‍යාව, 2011 දෙසැම්බර් අවසානය වන විට 272 ක් දක්වා සමාගම් 30 කින් ඉහළ ගියේය. 2011 අවසානයට වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය රුපියල් බිලියන 2,214 ක් දක්වා ඉහළ ගිය අතර, එය දළ ජාතික නිෂ්පාදිතයෙන් සියයට 34 කට සමානය. ආංශික

සංයුතියට අනුව, බැංකු, මූල්‍ය හා රක්ෂණ සහ විවිධාංගීකරණ යන එක් එක් අංශය වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණයෙන් සියයට 22 බැගින් වූ අතර, පානීය, ආහාර හා දුම්කොළ යන අංශය සියයට 14 ක් විය. එසේම, කොළඹ කොටස් හුවමාරුවේ ලැයිස්තුගත විශාලතම සමාගම් 10, සමස්ත වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණයෙන් සියයට 37 ක් වූයේය. කොළඹ කොටස් හුවමාරුවේ කොටස් පිරිවැටුම පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව පහළ වැටුණු අතර, එය රුපියල් බිලියන 546 ක් විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, දෛනික සාමාන්‍ය පිරිවැටුම 2010 වසරේ පැවති රුපියල් බිලියන 2.4 ක ප්‍රමාණයේ සිට 2011 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 2.3 ක් දක්වා ආන්තික ලෙස පහළ ගියේය. කොළඹ කොටස් හුවමාරුවේ පිරිවැටුමෙන් සියයට 89 ක් ද, ගනුදෙනුවලින් සියයට 97 ක් ද සහ ගනුදෙනු වූ කොටස්වලින් සියයට 95 ක් ද දේශීය ආයෝජකයන්ගෙන් සමන්විත විය. එම දේශීය ආයෝජකයන්ගෙන් සියයට 55 ක පමණ, සිල්ලර ආයෝජකයන් ලෙස සමස්ත පිරිවැටුමට දායක වේ.

2009 වසරේ අවසාන භාගයේ දී ආරම්භ වූ ශුද්ධ විදේශීය මිලදී ගැනුම්වල අඛණ්ඩව සිදු වූ පහළ යන උපනතිය සමග වෙළෙඳපොළේ විදේශීය ආයෝජන ශුද්ධ විකුණුම් බවට පත්විය. රුපියල් බිලියන 19 ක ශුද්ධ

3.19 සංඛ්‍යා සටහන කොටස් වෙළෙඳපොළේ තෝරාගත් දර්ශක

	2009	2010	2011
සමස්ත කොටස් මිල දර්ශකය (අ)	3,385.6	6,635.9	6,074.4
වාර්ෂික වෙනස (%)	125.3	96.0	(8.5)
මිලංක මිල දර්ශකය (අ)	3,849.4	7,061.5	5,229.2
වාර්ෂික වෙනස (%)	136.0	83.4	(25.9)
වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය (රු. බිලියන) (අ)	1,092.1	2,210.5	2,213.9
ද.ජා.නි.යේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස (%)	22.9	39.4	33.8
වෙළෙඳපොළ මිල ඉපැයීම් අනුපාතිකය (අ)	16.5	25.2	15.8
වෙළෙඳපොළ ප්‍රාග්ධනීකරණය හා පිරිවැටුම අතර අනුපාතය (%)	13.0	25.8	24.7
දෛනික සාමාන්‍ය පිරිවැටුම (රු. මිලියන)	593.6	2,396.3	2,285.6
වෙළෙඳාම් කළ කොටස් වටිනාකම (රු. බිලියන)	142.5	570.3	546.3
වෙළෙඳාම් කළ කොටස් ගණන (මිලියන)	4,929	18,489	24,543
ලැයිස්තුගත කළ සමාගම් ගණන	231	242	272
කොටස් හඳුන්වාදීම් (අ)	0	2	16
ආරම්භක මහජන අර්පණයන්/විකිණීම සඳහා වන අර්පණයන් සංඛ්‍යාව (අ)	3	8	13
හිමිකම් නිකුතුවන් ගණන	14	31	22
හිමිකම් නිකුතුවන්ගෙන් සහ මූලික මහජන නිකුතුවන්ගෙන් රැස්කරගත් අරමුදල් ප්‍රමාණය (රු. බිලියන)	6.2	28.7	47.2

(අ) වසර අවසානයට මූල්‍ය: කොළඹ කොටස්
 (ආ) සමාගම් ලැයිස්තුගත කිරීමෙහි ක්‍රම 3ක් ඇත. මහජන නිකුතුවක් අවශ්‍ය නොවන හඳුන්වා දීමක්, දැනටමත් තිබෙන කොටස් නිකුත් කිරීම සඳහා මහජනයාට කරන අර්පණයක් සහ මහජනයාට දායකවීම සඳහා නව කොටස් නිකුත් කිරීමක් වශයෙනි.

8
 මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරිත්වය සහ පද්ධති ස්ථායීතාව

විදේශීය ගලායෑමක් වාර්තා කරමින්, සමස්ත විදේශීය මිලට ගැනුම් සහ විදේශීය විකුණුම් පිළිවෙලින් රුපියල් බිලියන 50 ක් සහ රුපියල් බිලියන 69 ක් වූයේය. 2010 වසරේ දී ශුද්ධ විදේශීය ගලායාම් රුපියල් බිලියන 26 ක් විය.

කොටස් වෙළෙඳපොළේ කටයුතු ක්‍රමවත්ව සහ සරල ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා පියවර කිහිපයක් හඳුන්වා දෙනු ලැබීය. කොටස් තැරැව්කරුවන් විසින් නියාමනය නොකරන විශාල ප්‍රමාණයෙන් යුතු ණය ලබා දීම සීමා කිරීම සඳහා 2011 වසරේ සිට සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිෂන් සභාව විසින් පියවරයන් ගනු ලැබීය. ඒ අනුව, කොටස් තැරැව්කරුවන් විසින් ආයෝජකයන්ට සිදු කළ ණය සැපයීම තහනම් කරනු ලැබූ අතර, 2011 ජනවාරි සිට දින T+5 කාලයකදී පියවීමට නොහැකි සුරැකුම් බලෙන් විකුණා පියවාගැනීමේ අවශ්‍යතාවය ඉදිරිපත් කර ඇත. මීට අමතරව, කොටස් තැරැව්කරුවන්ගේ නොපිය වූ ණය තත්ත්වය, 2011 මාර්තු අවසානය වන විට සියයට 50 කින් ද, 2011 ජූනි අවසානය වන විට සියයට 100 කින් ද පියවා ගැනීමට අවශ්‍යව පැවතුණි. මෙම ණය ශේෂයන් පියවාගෙන නිදහස් වීමේ කාලය පසුව 2011 සැප්තැම්බර් අවසානය සහ 2011 දෙසැම්බර් අවසානය දක්වා දීර්ඝ කරනු ලැබීය. ඉන්පසු, සුළු පරිමාණ ආයෝජකයන් මුහුණ දුන් අපහසුතාවන් හේතු කොටගෙන නිශ්චිත විවක්ෂණ අවශ්‍යතාවයන්ට යටත්ව, කොටස් තැරැව්කරුවන් විසින් සපයනු ලැබූ ණය මත වූ තහනම සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිෂන් සභාව විසින් 2010 අගෝස්තු මස දී ලිහිල් කරනු ලැබීය. ඒ අනුව, තෝලනය ශුන්‍ය මට්ටමේ පවත්වා ගනිමින්, ද්‍රවශීල වත්කම්වලින් වගකීම් අඩුකළ පසු සිදුකරන ගණනය කිරීම මත පදනම්ව කොටස් තැරැව්කරුවන් විසින් ආයෝජකයන් වෙත දින T+3 කාලයකට වඩා වැඩි කාලයක දී පියවීමට ලබා දෙන ණය සඳහා අවසර දෙනු ලැබීය. අනෙකුත් නියාමන වෙනස්කම් අතර සියයට 10 යේ මිල පරාසය තුළ පවත්නා සුරැකුම් වෙළෙඳපොළ දින 10 යේ සිට වෙළෙඳපොළ දින 5 දක්වා අඩු කරන ලදී. තවද, කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළේ සුළු පරිමාණ ආයෝජකයන්ගේ සහභාගිත්වය ඉහළ නැංවීම සඳහා මූලික හිමිකම් නිකුත්ගෙන් අවම වශයෙන් සියයට 40 ක් සුළු පරිමාණ ඒක පුද්ගල ආයෝජකයන් සඳහා ද, තවත් සියයට 10 ක් වර්ධන සහ සමබර ඒක භාර සඳහා ද වෙන් කිරීමට ප්‍රතිපත්තියක් සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිෂන් සභාව විසින් හඳුන්වා දෙන ලදී. ඊට අමතරව,

ශ්‍රී ලංකා සුරැකුම්පත් සහ විනිමය කොමිෂන් සභාව විසින් විනිමය ගනුදෙනු අරමුදල් සඳහා නියාමන රාමුවක් සම්පාදනය සඳහා නව ඒක භාර සංග්‍රහයක් රජයේ නිල දැන්වීම් ප්‍රකාශයක (Gazette) පළ කර ඇත. ඒ සමගම, කොළඹ කොටස් වෙළෙඳපොළ සහ ස්ටැන්ඩඩ් ඇන්ඩ් පුචර් (Standard & Poor) ආයතනයන් සමඟ එකතුව විනිමය හුවමාරු අරමුදල් හි මෙහෙයුම් පහසු කරවීම සඳහා නව දර්ශකයක් හඳුන්වාදීමට කටයුතු කරමින් සිටී.

ප්‍රධාන පුවරුවේ සහ දිරි සවි පුවරුවේ සමාගම් ලැයිස්තුගත කිරීම සඳහා වන යෝග්‍යතා නිර්ණායකයන් ලැයිස්තුගත කිරීමේ නීති, කොළඹ කොටස් හුවමාරුව මගින් සංශෝධනය කරන ලදී. ප්‍රධාන පුවරුවේ ව්‍යාපාර ලැයිස්තුගත කිරීම සඳහා ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාව රුපියල් මිලියන 100 සිට රුපියල් මිලියන 500 දක්වා ඉහළ නැංවූ අතර, දිරි සවි පුවරුවේ ලියාපදිංචි කිරීමේ ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතාව රුපියල් මිලියන 35 සිට රුපියල් මිලියන 100 දක්වා ඉහළ නංවන ලදී. ඊට අමතරව, ප්‍රධාන පුවරුවේ ලැයිස්තුගත කිරීමට ශුද්ධ වත්කම් අගය වසර දෙකක් සඳහා ද බදු පසු ශුද්ධ ලාභය වසර තුනක් සඳහා ද ධන අගයක්ව පැවතිය යුතුය. එමෙන්ම, දිරි සවි පුවරුවේ ලැයිස්තුගත කිරීමට ශුද්ධ වත්කම් අගය වසරක් සඳහා ධන අගයක්ව පැවතිය යුතුය. ප්‍රධාන පුවරුව සඳහා සියයට 25 ක් දක්වා ද, දිරි සවි පුවරුව සඳහා සියයට 10 ක් දක්වා ද වශයෙන් අවම මහජන කොටස් හිමිකම් ඉහළ නංවන ලදී.

8.4 මූල්‍ය යටිතල පහසුකම්

ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධති

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන ලංකාසෙට්ල් පද්ධතිය සහ ලංකාක්ලියර් පුද්ගලික සමාගම විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන ඡායාගත වෙක්පත් පිළිබිඹු නිෂ්කාගන පද්ධතිය, ශ්‍රී ලංකාව තුළ පවත්නා පද්ධතිය වශයෙන් වැදගත් ගෙවීම් පද්ධති දෙක වේ. ලංකාසෙට්ල් පද්ධතිය, විශාල වටිනාකම් සහිත සහ කාලසංවේදී ගෙවීම් තත්කාලීනව පියවීම සඳහා පහසුකම් සලසන්නා වූ තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතියෙන් ද ගෙවීමට එරෙහිව පැවරීමේ පදනම මත රජයේ නිර්ලේඛන සුරැකුම්පත් ගනුදෙනු පියවීම සඳහා තාක්ෂණික යටිතල පහසුකම් සලසන සහ එම සුරැකුම්පත්වල හිමිකාරත්වය වාර්තා කිරීම සඳහා ඉලෙක්ට්‍රොනික නාමලේඛනයක් වන මධ්‍යම

8.20 සංඛ්‍යා සටහන **ගෙවීම් පද්ධති මගින් සිදු වූ ගනුදෙනු**

ගෙවීම් පද්ධති	2010		2011 (අ)	
	ප්‍රමාණය ('000)	වටිනාකම (රු.බිලියන)	ප්‍රමාණය ('000)	වටිනාකම (රු.බිලියන)
විශාල පරිමාණයේ ගෙවීම් පද්ධති	247	47,806	267	57,790
තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය	247	47,806	267	57,790
සුළු පරිමාණයේ ගෙවීම් පද්ධති	81,664	6,054	91,069	7,079
ප්‍රධාන වෙක්පත් නිෂ්කාශන පද්ධතිය	42,795	5,346	46,012	6,202
රුපියල් අණකර නිෂ්කාශන පද්ධතිය	ලැ.නො.	0.7	ලැ.නො.	0.5
ශ්‍රී ලංකා අන්තර්බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය (SLIPS)	12,530	332	12,443	422
ණය කාඩ්පත්	16,451	75	18,609	93
හර කාඩ්පත්	5,340	16	8,346	24
අන්තර්ජාල බැංකු කටයුතු	4,319	269	5,461	321
දුරකථන බැංකු කටයුතු	229	5	198	5
තැපැල් උපකරණ	ලැ.නො.	10	ලැ.නො.	11
එකතුව	81,911	53,860	91,336	64,869
එක්සත් ජනපද ඩොලර් නිෂ්කාශන පද්ධතිය	57	24	55	25

(අ) තාවකාලික මූලය: ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

තැන්පතු පද්ධතිය පවත්වා ගෙන යන ලංකාසෙකසු පද්ධතියෙන් ද සමන්විත වේ. නව බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු දෙකක් සහ එක් ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවෙකු, වසර තුළ දී පද්ධතියෙහි සාමාජිකත්වය ලබාගැනීමත් සමඟ ලංකාසෙපිල් පද්ධතියෙහි සහභාගිත්ව ආයතන සංඛ්‍යාව 34 ක් දක්වා වර්ධනය විය.

තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය, සහභාගිත්ව ආයතන අතර විශාල වටිනාකම් සහිත අරමුදල් හුවමාරු කෙරෙන ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධානතම පද්ධතිය ලෙස තවදුරටත් ක්‍රියාත්මක විය. ගනුදෙනුවල මුළු වටිනාකම් පදනම මත සලකා බැලූ විට, තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය හරහා සිදු වූ ගනුදෙනුවල වටිනාකම, මුදල් භාවිතයෙන් තොරව සිදුකළ ගනුදෙනුවලින් සියයට 89 ක් විය. මෙම පද්ධතිය හරහා අන්තර් බැංකු ඒකික මුදල් වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු, රජයේ සුරැකුම්පත් වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු, විදේශ විනිමය වෙළෙඳපොළ ගනුදෙනු (රුපියල් ගෙවීම්), විවට වෙළෙඳපොළ කටයුතු පිළිබඳ ගනුදෙනු, තුන්වන පාර්ශ්වීය පාරිභෝගිකයින්ගේ කාලසංවේදී ගනුදෙනු සහ වෙක්පත් නිෂ්කාශන ශේෂ පියවීම් යන ගෙවීම් සහ පියවීම් තත්කාලීන පදනමක් මත සිදුකරන ලදී. 2010 වසර සමඟ සසඳන විට 2011 වසරේ දී, තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය හරහා පියවීම් සිදුකළ ගනුදෙනුවල ප්‍රමාණය සියයට 8 කින් ද, ගනුදෙනුවල වටිනාකම සියයට 21 කින් ද වර්ධනය විය. සහභාගිත්ව ආයතනවල ද්‍රවශීලතා අවශ්‍යතාවයන් සපුරාගැනීමට සහායවීම තුළින් පද්ධතියෙහි ද්‍රවශීලතා අවදානම අඩු කිරීම සඳහා

රජයේ සුරැකුම්පත් ඇපයට තබා ගෙන තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතියෙහි සහභාගිත්ව ආයතන වෙත පොලී රහිත එක් දින ද්‍රවශීලතා පහසුකම සැපයීම තවදුරටත් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සිදුකරන ලදී. 2011 වසරේ දී සහභාගිත්ව ආයතන විසින් ලබාගන්නා ලද එක් දින ද්‍රවශීලතා පහසුකමෙහි දෛනික සාමාන්‍ය වටිනාකම රුපියල් බිලියන 11.6 ක් වූ අතර, එයින් ප්‍රයෝජනයට ගත් ප්‍රමාණයෙහි දෛනික සාමාන්‍ය වටිනාකම රුපියල් බිලියන 7.6 ක් විය.

2011 වසර අවසානයේ දී ලංකාසෙකසු පද්ධතියෙහි පැවති නිර්ලේඛන සුරැකුම්පත්වල මුළු වටිනාකම රුපියල් බිලියන 2,680 ක් වූ අතර, එය නොපිය වූ භාණ්ඩාගාර බිල්පත් සහ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරයන්හි වටිනාකමින් සියයට 99.8 ක් විය. මෙම නිර්ලේඛන සුරැකුම්පත් ප්‍රමාණය, රුපියල් බිලියන 661 ක් වූ භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වලින් ද, රුපියල් බිලියන 2,019 ක් වූ භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවලින් ද සමන්විත විය. ලංකාසෙකසු පද්ධතිය විසින් සෘජු අලෙවිකාර සහභාගීකරුවන් හරහා සාංගමික ආයෝජකයින්ගේ ගිණුම් ඇතුළත්ව, ගිණුම් 76,286 ක් පවත්වාගෙන යනු ලැබිණි.

2011 වසරේ දී ඡායාගත වෙක්පත් පිළිබිඹු නිශ්කාෂන පද්ධතිය මගින් නිශ්කාෂනය කරන ලද මුළු වෙක්පත් ප්‍රමාණය සියයට 7.5 කින් වර්ධනය වෙමින්, මිලියන 46 ක් වූ අතර, නිශ්කාෂනය කළ වෙක්පත්වල වටිනාකම පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව සියයට 16 ක වර්ධනයක් පෙන්නුම් කරමින්, රුපියල්

8
මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සහ පද්ධති ස්ථායීතාව

විශේෂ සටහන 17

මූල්‍ය බුද්ධි විෂය පථයේ විකාශනය

මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරීත්වය සහ පද්ධති ස්ථායීතාව

1. පසුබිම

සාපරාධී කටයුතු වලට සම්බන්ධතා සැක සහිත ගනුදෙනු හඳුනා ගැනීම සඳහා පුද්ගලයකුගේ හෝ ආයතනයක මූල්‍ය ගනුදෙනු තොරතුරු එක්රැස් කිරීම හා විශ්ලේෂණය කිරීම මූල්‍ය බුද්ධි කටයුතු වල සාමාන්‍ය අරමුණ වේ. එය සමාජයට අහිතකර නීත්‍යානුකූල නොවන ක්‍රියාවන් වන මත්ද්‍රව්‍ය ජාවාරම්, අල්ලස් හා දූෂණ, මුදල් විභූතීකරණය සහ ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම යනාදිය මූලිකව ඇතුළත්වන අනීතික ක්‍රියා වැළැක්වීම පිළිබඳ නියාමන සහ සුපරීක්ෂණ පද්ධතියේ සුවිශේෂී අංගයකි. මුදල් ගනුදෙනු වලට අදාළ තොරතුරු එක්රැස් කිරීම, එක්රැස් කරගත් මුදල් ගනුදෙනු පිළිබඳ තොරතුරු විශ්ලේෂණය කිරීම තුළින් සැක කටයුතු ගනුදෙනු සම්බන්ධ විමර්ශන සිදු කිරීම, නෛතික බලාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග ස්ථාපිත කිරීම සඳහා අදාළ නියාමන හා නීතිය ක්‍රියාත්මක කරන ආයතනවලට අවශ්‍ය තොරතුරු හා විස්තර ලබාදීම මූල්‍ය බුද්ධි කටයුතු වලට ඇතුළත් වේ. අන්තර් ජාතික ප්‍රමිතීන්ට සහ 1989 වසරේදී පැරීසියේ පැවති G7 සමුළුව තුළින් නිර්මිත 'මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය (Financial Action Task Force - FATF)' මගින් නිකුත්කර ඇති ජාත්‍යන්තර නිර්දේශ සහ යහ පරිචයන් අනුව මූල්‍ය බුද්ධි කටයුතු සිදු කරනු ලැබේ. ඒ අනුව මූල්‍ය බුද්ධි කටයුතු ප්‍රධාන වශයෙන් මූලික සාපරාධී/අනීතික ක්‍රියා වර්ග තුනක් මැඩපවත්වනු වස් පරිණාමනය වූ අතර බොහෝ රටවල් (රටවල් 180 කට වඩා) මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකය නමින් සුවිශේෂී වූ ඒකකයක් ද ඒ සඳහා පිහිටුවන ලදී.

2. මූල්‍ය බුද්ධි විෂය පථයේ ආවරණය වන ප්‍රධාන අනීතික ක්‍රියා

මුදල් උපයාගත් මාර්ගයන් සැඟවීමේ අරමුණින්, අනීතික ලෙස උපයාගත් මුදල් විධිමත් මූල්‍ය පද්ධතියට ඇතුළත් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය වන මුදල් විභූතීකරණය මෙහි පළමු කොටසට ඇතුළත්ය. 1980 දශකයේ මුල් භාගයේදී සිදුවූ මත්ද්‍රව්‍ය ජාවාරම් තුළින් උපයාගත් මුදල් උපයෝගීකරගෙන කෙරෙන මුදල් විභූතීකරණය වැඩිවීම සහ එහි අහිතකර බව සලකා මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය (FATF), 1990 වසරේදී මුදල් විභූතීකරණ ක්‍රියාවලිය මැඩපැවැත්වීමෙහිලා, මුදල් විභූතීකරණයට අදාළ නිර්දේශ 40 හඳුන්වා දෙන ලදී. තවදුරටත් මුදල් විභූතීකරණ ක්‍රියාවලියේ ස්වභාවය, ප්‍රවණතාවයන් සහ ක්‍රමවේද වල සිදුවූ විවිධ වෙනස්කම් පාදක කරගනිමින්, මෙම නිර්දේශ පිළිවෙළින් 1996, 2003 සහ 2012 වසරවලදී සංශෝධනය කරන ලදී. 2001 සැප්තැම්බර් මස 11 වන දින ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයට එල්ල වූ ත්‍රස්ත ප්‍රහාරය සමග මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය (FATF) තම විෂය පථය පුළුල්

කරමින් ත්‍රස්තවාදීන්ට අරමුදල් සැපයීම වැළැක්වීමට අදාළ නිර්දේශ 8ක් 2001 ඔක්තෝම්බර් මස ඉදිරිපත් කරමින් දෙවන අදියරට පිවිසුණි. මෙයට අදාළ 9 වන නිර්දේශය 2004 වසරේදී ඉදිරිපත් කරන ලදී.

ඒ අනුව, 2004 අග වන විටදී මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය (FATF) සහ මූල්‍ය බුද්ධි කටයුතුවල විෂය පථය, මුදල් විභූතීකරණය සහ ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම යන ප්‍රධාන අංශ 2ක් ආවරණය වන පරිදි පුළුල් කරන ලදී. ජගත් ආරක්ෂාව සඳහා වූ මැනකාලීන අවදානම සැලකිල්ලට ගෙන 2011 අවසන් භාගයේදී, මෙතෙක් පැවති 40 + 9 නිර්දේශ මාලාව සංශෝධනය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ආරම්භ කරන ලද අතර 2012 පෙබරවාරි මස සිට මූල්‍ය බුද්ධි විෂය පථයට තෙවන අංශයක් ඇතුළත් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය (FATF) සිය විෂය පථය පුළුල් කරමින් සමූහඝාතක අවි ප්‍රචාරයට අරමුදල් සැපයීම (Financing of proliferation of weapons of mass destruction) ප්‍රධාන අනීතික ක්‍රියා අතරට ඇතුළත් කරන ලදී. ජාත්‍යන්තර ආරක්ෂාව පිළිබඳව පවත්නා අවදානම්කාරී තත්ත්වය හමුවේ සමූහඝාතක අවි ප්‍රචාරය මැඩපැවැත්වීමෙහිලා මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය (FATF) විසින් නව නිර්දේශයක් (සංශෝධිත නිර්දේශ අනුව 7 වෙනි නිර්දේශය) ඇතුළත් කර ඇති අතර මේ මගින් එක්සත් ජාතීන්ගේ ආරක්ෂක මණ්ඩලය මගින් ප්‍රකාශිත සම්බාධක ක්‍රියාවට නැංවීමට කටයුතු සලසා ඇත.

3. මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය (FATF) මගින් නිකුත් කර ඇති නිර්දේශ වල සිදු වූ වෙනස්කම්

මෙතෙක් පැවති 40+9 නිර්දේශ, 2012 පෙබරවාරි මාසයේ සිට බලාත්මක වන පරිදි නිර්දේශ 40කට වෙනස් කරන ලදී. මෙම නිර්දේශ 40 පහත දැක්වෙන පරිදි උප ප්‍රධාන ප්‍රභේද 7කට සාරාංශගත කළ හැකිවේ. (අ) මුදල් විභූතීකරණය සහ ත්‍රස්තවාදී කටයුතු වලට අරමුදල් සැපයීම වැළැක්වීමට සහ සම්බන්ධීකරණයට අදාළ ප්‍රතිපත්තීන්; (ආ) මුදල් විභූතීකරණය සහ දේපොළ රාජසන්නක කිරීම; (ඇ) ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම සහ සමූහඝාතක අවි ප්‍රචාරයට අරමුදල් සැපයීම; (ඈ) ප්‍රධාන අනීතික ක්‍රියා වැළැක්වීමේ ක්‍රියාමාර්ග; (ඉ) පාරදෘශ්‍යතාව සහ නෛතික පුද්ගලයන්ගේ ප්‍රතිලාභී අයිතිකරුවන්; (ඊ) නිසි බලධාරීන් සතු බලතල හා වගකීම් සහ අනෙකුත් ආයතනික ක්‍රියාමාර්ග; සහ (උ) ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතාවය.

තවදුරටත්, මුදල් විභූතීකරණය සහ ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීමේ වැඩි නැඹියාවක් දක්වන ක්ෂේත්‍රයන් කෙරෙහි මූල්‍ය ආයතනයන්හි වැඩි අවධානයක් යොමු කිරීම පිණිස 2007 වසරේදී හඳුන්වා දෙන ලද අවදානම පදනම් කරගත් ප්‍රවේශය (Risk Based Approach)

තවදුරටත් ශක්තිමත් කරන ලදී. දූෂණ කටයුතු සහ දරන්නාවූ තනතුරු මත දූෂණ කටයුතුවලට පාත්‍ර වීමේ වැඩි අවදානමක් පෙන්වන දේශපාලනික වශයෙන් අනාවරණය වූ පුද්ගලයින් (Politically Exposed Persons - PEPs) හඳුනා ගැනීම සඳහා වූ නිර්දේශ ද මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය (FATF) විසින් ශක්තිමත් කරන ලදී. දේශපාලනික වශයෙන් අනාවරණය වූ විදේශීය පුද්ගලයන්ට පමණක් සීමා වූ වත්මන් නිර්දේශ, දේශපාලනික වශයෙන් අනාවරණය වූ දේශීය පුද්ගලයන් ද ඔවුන්ගේ පවුලේ සාමාජිකයන් සහ සම්පතමයින් ද ජාත්‍යන්තර සංවිධානයන් හි දේශපාලනික වශයෙන් අනාවරණය වූ පුද්ගලයන් ද ආවරණය වන පරිදි පුළුල් කර ඇත. මුදල් විශුද්ධීකරණයට අදාළ වන්නා වූ අතීතික ක්‍රියාවන්හි ලැයිස්තුවට බදු සම්බන්ධයෙන් වූ බරපතල අපරාධ ක්‍රියා ද ඇතුළත් කෙරුණි. තවද හොර බඩු ජාවාරම් කිරීමේ වරදට රේගු, සුරා බදු සහ බදු කටයුතු වලට අදාළ වූ වැරදි ද ඇතුළත් කර ඇත.

4. මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකායේ නිර්දේශවලට අනුකූල වීමේ ප්‍රතිඵල

මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකායේ (FATF) සියලුම සාමාජිකයින් ද ආසියා ශාන්තිකර කලාපීය මුදල් විශුද්ධීකරණය පිළිබඳ කණ්ඩායම (APG) වැනි මූල්‍ය

කටයුතු කාර්ය සාධන බලකායට අනුරූපිත කලාපීය ආයතන (FSRBs) වල සියලුම සාමාජිකයින් ද 2012 වසරේ පෙබරවාරි මස සිට සංශෝධිත නිර්දේශ 40 ට අනුකූලව ක්‍රියා කලයුතු වේ. මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකායට අනුරූපිත කලාපීය ආයතන (FSRBs) තම සාමාජික රටවල අනුකූලතා මට්ටම නිරීක්ෂණය කරන අතර එක් එක් සාමාජික රට ලඟා කරගත් ප්‍රගතිය මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය (FATF) වෙත වාර්තා කරයි. එම වාර්තා පදනම් කරගෙන මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකාය (FATF) විසින් වැඩි අවදානමක් සහිත සහ සහයෝගීතාවය නොදක්වන රටවල් හඳුනා ගන්නා අතර එම රටවල් සෑම වසරකම පෙබරවාරි සහ ජූනි මස පැවැත්වෙන මූල්‍ය කටයුතු කාර්ය සාධන බලකායේ (FATF) රැස්වීම් අවසානයේදී ප්‍රසිද්ධ කෙරේ. එලෙස අඩු ප්‍රගතියක් පෙන්වන රටවලට එරෙහිව අනෙකුත් සාමාජික රටවල් මගින් මූල්‍ය පද්ධතියේ ක්‍රියාකාරීත්වයට සීමා පැනවීම වැනි ක්‍රියාමාර්ග ගනු ලබයි. මෙලෙස මූල්‍ය බුද්ධි ඒකකයන්හි විෂය පථය මුදල් විශුද්ධීකරණය, ත්‍රස්තවාදයට අරමුදල් සැපයීම සහ සමූහඝාතක අවි ප්‍රවර්ධනයට අරමුදල් සැපයීමට එරෙහිව ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම දක්වා වර්ධනය වී තිබේ. ඒ අනුව, මූල්‍ය බුද්ධි තොරතුරු මත ජනතාවගේ සමාජීය සහ ආර්ථික යහ පැවැත්ම ප්‍රවර්ධනය කොට සුරැකීම සඳහා මහෝපකාරී වේ.

බිලියන 6,202 ක අගයක් වාර්තා කරන ලදී. මුදල් භාවිතයෙන් තොරව සිදුකරන ලද ගනුදෙනුවල ප්‍රතිශතයක් ලෙස ගත් කළ වෙක්පත් මගින් සිදුකෙරුණු ගෙවීම් ප්‍රමාණය 2011 වසරේ දී සියයට 50.4 ක් වේ.

ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය 2010 වසරේ දී (T+0) රීතියට අනුව පියවීම (එදිනම පියවීම) සිදුකෙරෙන පද්ධතියක් බවට වැඩි දියුණු කරන ලදී. මෙම පද්ධතිය හරහා නිශ්කාෂනය කළ ගනුදෙනුවල වටිනාකම 2011 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 422 ක් වූ අතර, පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව එය සියයට 27.2 ක වර්ධනයක් පෙන්වුණි කරන ලදී. 2011 වසරේ දී ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය හරහා සිදු වූ ගනුදෙනු ප්‍රමාණය සියයට 0.7 ක සුළු පහත වැටීමක් පෙන්වුණි කරමින්, මිලියන 12.4 ක් ලෙස වාර්තා විය. 2011 වසරේ ජනවාරි මස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මෙම පද්ධතියෙහි සාර්ථක ක්‍රියාකාරීත්වයක් තහවුරු කිරීමේ අරමුණෙන්, පද්ධතියෙහි ක්‍රියාකරුවන්ගේ (ලංකාක්ලියර් පුද්ගලික සමාගම) සහ සහභාගිකරුවන්ගේ වගකීම්, ව්‍යාපාර අඛණ්ඩතා සැලසුම් සහ ආරවුල් බේරුම් කිරීම වැනි දෑ ඇතුළත් 2011 අංක 1 දරණ ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පිළිබඳ පොදු විධිවිධාන නිකුත් කරන ලදී.

ජංගම දුරකථන ආශ්‍රිත ගෙවීම් ක්‍රමවේදවල සුරක්ෂිත බව, කාර්යක්ෂම බව සහ ස්ථායීතාව තහවුරු කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතිය නියාමනය කරගන්නා ලෙස, 2011 මාර්තු මාසයේ දී මාර්ගෝපදේශ මාලාවන් දෙකක් නිකුත් කරන ලදී. 2011 අංක 01 දරන ජංගම දුරකථන ආශ්‍රිත ගෙවීම් ක්‍රම සඳහා වූ මාර්ගෝපදේශවල (බැංකු මූලික ගෙවීම් සේවා සඳහා) සහ 2011 අංක 2 දරන ජංගම දුරකථන ආශ්‍රිත ගෙවීම් ක්‍රම සඳහා වූ මාර්ගෝපදේශ භාරකාර ගිණුම් පදනම් කරගත් ගෙවීම් සේවා සඳහා, ගනුදෙනුකරුවන් ලියාපදිංචි කිරීම, ගනුදෙනුකරුවන් දැනුවත් කිරීම, නියෝජිතයින් පත් කිරීම සහ අධීක්ෂණය කිරීම, තොරතුරුවල ආරක්ෂාව සහතික කිරීම සහ ව්‍යාපාර අඛණ්ඩතා සැලසුම් ද ඇතළත්ව ජංගම දුරකථන ආශ්‍රිත ගෙවීම් පද්ධතීන්හි මෙහෙයුම් හා සම්බන්ධව ජංගම දුරකථන ආශ්‍රිත ගෙවීම් සේවා සපයන්නන් විසින් පවත්වාගත යුතු ප්‍රමිතීන් දක්වා ඇත.

2011 වසරේ දී, ණය කාඩ්පත් නිකුත් කරන්නන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් ප්‍රමිතිකරණය කිරීමේ අරමුණින් ශ්‍රී ලංකා ගෙවීම් කාඩ්පත් ව්‍යාපාරික සංගමය (Payment

Card Industry Association of Sri Lanka), ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ උපදෙස් මත කාඩ්පත් නිකුත් කරන්නන් සඳහා පොදු වර්ගයා ධර්ම පද්ධතියක් (Common code of conduct) නිකුත් කරන ලදී. තවද, මෙම වසර තුළ දී සුළු පරිමාණ ඉලෙක්ට්‍රොනික ගෙවීම් නිෂ්කාශනය සහ පියවීම සඳහා ජාතික මට්ටමේ යාන්ත්‍රණයක් සපයන්නා වූ කාඩ්පත් හා අනෙකුත් ගෙවීම් සඳහා වූ පොදු යාන්ත්‍රණය (Common Card and Payment Switch) ස්ථාපිත කිරීමේ මූලික කටයුතු ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සිදුකරන ලදී. ගනුදෙනු නිෂ්කාශන සහ පියවීම් කාලය අවම කිරීම තුළින් කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීමටත්, ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර වැනි ගෙවීම් යටිතල පහසුකම් පොදුවේ භාවිතා කිරීමේ හැකියාව සුළු පරිමාණ ගෙවීම් පද්ධති මෙහෙයවන්නන්ට ලබා දීමෙන් ගනුදෙනු පිරිවැය අවම කිරීමටත් මෙම යාන්ත්‍රණය මගින් හැකියාව ලැබෙනු ඇත.

ණය තොරතුරු

ණය තොරතුරු කාර්යාංශය මගින් ණයකරුවන් සම්බන්ධ ණය තොරතුරු සාමාජික ආයතන වෙත සපයනු ලැබේ. ණයකරුවන් මිලියන 4 කගේ පමණ ණය පිළිබඳ තොරතුරුවලින් සමන්විත දත්ත සමූහයක් සහිතව 2011 වසර තුළ ණය තොරතුරු කාර්යාංශයෙහි ණය වාර්තාකරණ සාමාජික ආයතන සංඛ්‍යාව 93 ක් විය. ණය තොරතුරු කාර්යාංශය 2011 වසර තුළ දී ණය වාර්තා 2,275,924 ක් නිකුත් කළ අතර, 2010 වසරේ දී නිකුත් කළ ණය වාර්තා සංඛ්‍යාව 1,580,782 කි. සුරක්ෂිත ගනුදෙනු පනත යටතේ වංචල දේපළ සඳහා ලේඛනාගාරයක් පිහිටුවමින්, ණය තොරතුරු කාර්යාංශය විසින් 2011 වසර තුළ දී සිය මෙහෙයුම් කටයුතු ප්‍රසාරණය කරන ලදී. මෙමගින්, විශේෂයෙන් සුළු හා මධ්‍ය පරිමාණ ව්‍යවසාය අංශයට වංචල දේපළ ඇප ලෙස තබා ණය මුදල් ලබා ගැනීම් කිරීමේ දී පහසුවක් වී ඇත.